

**Vojska i policija
Protesti s razlogom**

**Intervju: Snježana Milivojević
Progon javne debate**

BiH 4 KM; Hrvatska 19 KN; Makedonija 150 DEN; CG 2.00 EUR; Slovenija 2.80 EUR; Austria, Greece 3.00 EUR; Germany 3.50 EUR; Switzerland 6.00 CHF

cena 200 RSD

01305

9 770353 802002

VREME

broj
1363

15. februar 2017.

**VELIKI
PROBLEMI
SA SINIŠOM
MALIM**

AKCIJA

NEDELJNIKA **VREME** I IZDAVAČKE KUĆE **Laguna**

**Knjige za
299 dinara!**

U SVIM KNJIŽARAMA „DELFI“ U SRBIJI

Ponesite ovaj primerak „Vremena“ u neku od knjižara „Delfi“ i kupite jedan od deset naslova sa ovog spiska po specijalnoj ceni od 299 dinara.

Akcija traje od 18. februara do 17. marta 2017.

Karen Duve:
GRRRIM

Ponovo ispričane bajke braće Grim, ovoga puta kao crnohumorne priče o porodičnim razmiricama, fobijama, kompleksima i bizarnim idejama o ljubavi. Crvenkapu ima posla s vukodlacima, a Snežana je optužena za promiskuitet.

Folker Kučer:
JEDAN NEREŠEN SLUČAJ

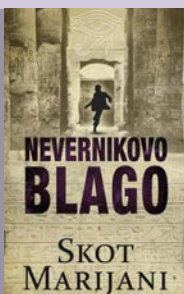
U poslednjim danima Vajmarske republike mladi inspektor, istražujući jedan zločin, ulazi u klupko kriminalnog, vojnog i političkog podzemlja Berlina i upliće se u zaveru grupe koja krijumčari zlato da bi izvela puč. Izvrstan istorijski triler.

Šeli King:
TRENUCI SREĆE

Mlada programerka je ostala bez posla u Silicijumskoj dolini, i sada vreme provodi u jednoj prodavnici polovnih knjiga. Kada joj u ruke dospe staro izdanje ljubavnika leđi Četerli s beleškama nekadašnjih ljubavnika na marginama, ona započinje istragu o njihovoj sudbini. Ljubavna priča, knjiga za prave knjigoljupce i roman o preteranostima modernog doba.

Skot Marijani:
**NEVERNIKOVO
BLAGO**

Triler o lovu na drevno egipatsko blago zbog koga je previše ljudi ubijeno, napisan na tragu Roberta Ladmara, Dena Brauna i Vilbura Smita.

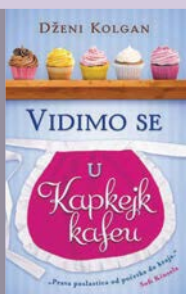
Majkl Levin:
GERILA PR 2.0

Pod motom „kako da vodite uspešnu medijsku kampanju, a da pritom ne bankrotirate“, poznati savetnik za odnose s javnošću napisao je vodič kroz principe i pravila medijskih kampanja i strategija.

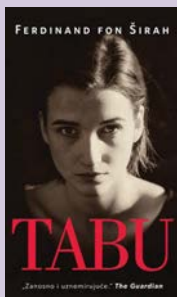
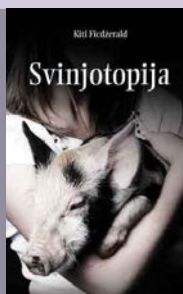
Dženi Kolgan:
**VIDIMO SE
U KAPKEJK KAFEU**

Proglasa tehnološkim viškom, ali naoružana poverenjem u ljude i dedinim receptima za najbolje kolače na svetu, ona okreće nov list i otvara kafe. Duhovit i optimističan ciklit roman prošaran receptima.

Kiti Ficdžerald:
SVINJOTUPIJA

Neobičan roman o prijateljstvu jedne usamljene gnevne šiparice i sredovečnog čoveka izolovanog od društva zbog strašnih fizičkih deformiteta, a koji ima tajnu opsesiju – gajenje svinja.

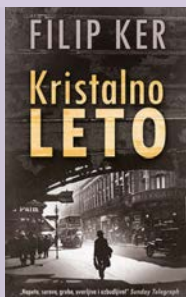
Ferdinand fon Širah:
TABU

Triler o multimedijalnom umetniku koji istražuje teme lepote, seksualnosti i usamljenosti, a onda biva optužen za ubistvo mlade devojkice. Brani ga jedan stari advokat, koji ubrzo shvata da se još nikada u sudskoj praksi nije sreo sa sličnim slučajem.

Glen Dankan:
KRV NAŠA NASUŠNA

Knjiga iz trilogije o poslednjem vukodlaku Džejkobu Marlou, erotska ljubavna priča o završnoj borbi za opstanak između vukodlaka i vampira, uz ironičan osvrt na to šta zapravo znači biti ili ne biti ljudsko biće. Odličan horor za ljubitelje ovog žanra.

Filip Ker:
KRISTALNO LETO

Istorijsko-politički triler čija se radnja odigrava u Berlinu 1936. godine. Privatni detektiv Berni Gunter, odlikovani veteran iz Prvog svetskog rata i bivši policajac, istražuje smrt čerke jednog industrijalca s vezama u vrhu nacističke države. To ga uvodi u mračno središte režima koji će uskoro gurnuti svet u najkrvaviji rat u istoriji.

Spisak knjižara u kojima ovaj popust važi:

Delfi knjižara „Momo Kapor“, Stanoja Glavaša br. 1, Beograd
Delfi knjižara, Immo Outlet centar, Gandijeva br. 21, Beograd
Delfi knjižara „SKC“, Kralja Milana br. 48 (ulaz iz Resavske), Beograd
Delfi knjižara „Borislav Pekić“, Knez Mihailova br. 40, Beograd
Delfi knjižara, Makedonska br. 12, Beograd
Delfi knjižara „Dobrica Ćosić“, Bulevar kralja Aleksandra br. 146, Beograd
Delfi knjižara „Vuk Karadžić“, Bulevar kralja Aleksandra br. 92, Beograd
Delfi knjižara, Vareška br. 4, Beograd
Delfi knjižara, Požeška br. 118a, Beograd
Delfi knjižara, TC Zira, Ruzveltova br. 33, Beograd
Delfi knjižara, Terazije br. 38, Beograd
Delfi knjižara, Glavna br. 20, Beograd
Delfi knjižara, Bulevar Mihajla Pupina br. 181, Beograd
Delfi knjižara, TC Aviv Park, Živka Davidovića br. 86, Beograd
Delfi knjižara „Miloš Crnjanski“, Vase Čarapića br. 2-4, Beograd
Delfi knjižara, TC Zemun park, autoput za Novi Sad br. 124-126, Beograd
Delfi knjižara „Borča“, Zrenjaninski put bb, Beograd
Laguna Klub čitalaca, Resavska br. 33, Beograd
Delfi knjižara, TC Big Shopping Center, Sentandrejski trg br.11, Novi Sad

Delfi knjižara „Jovan Jovanović Zmaj“, Zmaj Jovina br. 12, Novi Sad
Delfi knjižara, TC Aviv Park, Miloša Obrenovića br. 12, Pančevo
Delfi knjižara, TC Rodić, Sremska Mitrovica
Delfi knjižara, TC Aviv park Zrenjanin Ul. Bagljaš Zapad br. 5, Zrenjanin
Delfi knjižara „Vasko Popa“, Trg Sv. Teodora Vršackog br. 5, Vršac
Delfi knjižara, Korzo br. 8, Subotica
Delfi knjižara, TC Shoppi, Segedinski put br. 88, Subotica
Delfi knjižara, Voždova br. 4, Niš
Delfi knjižara, TC Kalča, lam. E, lok. 11, Niš
Delfi knjižara Stop Shop, Bulevar Medijana 21g, Niš
Delfi knjižara, Kralja Petra I br. 12, Kragujevac
Delfi knjižara, Kneza Miloša br. 33, Valjevo
Delfi knjižara „Branko Ćopić“, Omladinska br. 37, Kraljevo
Delfi knjižara, Gradsko šetalište bb, Čačak
Delfi knjižara, Stari korzo br. 2, Požarevac
Delfi knjižara, Mirka Tomića br. 88, Kruševac
Delfi knjižara, Trg Svetog Save br. 46, Užice
Delfi knjižara, TC VIVO shopping PARK, lokal A10, Stevana Ivanovića bb, Jagodina
Delfi knjižara, Vojvode Milana br. 4, Gornji Milanovac

izdavač
NP "VREME" d.o.o.
Trg Republike 5, Beograd

direktor
Stevan Ristić

pomoćnik direktora
Vojislav Milošević

finansijski direktor
Daniela Vesić

glavni urednik
Dragoljub Žarković

odgovorni urednik
Filip Švarn

pomoćnici glavnog urednika
Jovana Gligorićević, Momir Turudić

sekretarijat
Jovana Prešić

redakcija
Dejan Anastasijević,
Dimitrije Boarov, Slobodan Bubnjević,
Radoslav Čebić, Sonja Čirić (kultura),
Zora Drčelić, Slobodan Georgijev,
Andrej Ivanji (svet), Jelena Jorgačević,
Tatjana Jovanović, Zoran Majdin,
Radmilo Marković, Saša Marković,
Ivana Milanović Hrašovec,
Milovan Milenković (foto),
Milan Milošević, Teofil Pančić,
Saša Rakezić, Mirko Rudić,
Tamara Skrozza, Zoran Stanojević,
Tatjana Tagirov, Dragan Todorović,
Tanja Topić, Biljana Vasić,
Miloš Vasić, Ljubomir Živkov

dokumentacija
Dragoslav Grujić (arhiva)
Jelena Mrda (foto)

tehnička redakcija
Ivan Hrašovec (ur.), Tanja Stanković,
Vladimir Stankovski, Slobodan Tasić

lektori: Katarina Pantić,
Živana Rašković, Ivana Smolović;
korektori: Nikola Dragomirović,
Ana Čuk Dragomirović,
Stanica Milošević

internet izdanje
www.vreme.com
Marjana Hrašovec

prodaja i pretplata
Nikola Čulafić, Milan Radović

računovodstvo
Slavica Spasojević

marketing
Aleksandar Aleksić (direktor)

e-mail: redakcija@vreme.com
telefon redakcije: 011/3234-774
telefaks: 011/3238-662

štampa
Rotografika, Subotica

ISSN 0353-8028
COBISS.SR-ID 16907266

04 Borba protiv korupcije u Srbiji:

Bagerisanje pravde, zakona i časti

07 Zoom: Proslava nedovršene države

10 Marija Mali za KRIK: Ispovest

gradonačelnikove bivše žene

15 Nuspojave: Povratnik iz špajza

16 Vojska i policija: Protesti sa razlogom

18 Na licu mesta: Al' ja duge čizme nemam

22 Intervju: Saša Đorđević

26 Mediji uoči Sretenja:

O pokeru, glavi i bogomaniji

30 Intervju: Snježana Milivojević

34 Zlatiborska moba:

Od volova je sve počelo

36 Zakon o prevozu putnika u drumskom

saobraćaju: Sezona lova na kombije

KULTURA

38 Izložba: Sedma republika

41 Inicijativa: Knjige i talasi ne prestaju

42 Melburn, ili gledalac je prisutan:

Biti gologlav(a) u Teheranu

45 Strip: Ovde prestaje civilizacija

46 Intervju: Juan Mekgregor

47 Film: Gromoglasni manifest pobune

48 TV manijak: Bolji život 30 godina kasnije

49 Lagunine knjige

SVET

52 Zatezanje odnosa Nemačke i

SAD: Neću tako da se igram

55 Rusija-SAD:

Čekajući potez Donalda Trampa

59 Navigator: Polupismeni osmaci

60 Strip: Brixia

62 Vreme uživanja: Deca neba

Iščekivanje konačne odluke o kandidatu SNS-a za predsedničke izbore proteklo je u tabloidnom podizanju tenzija, kao pred početak velikog "celebriti rijalitija" kad producenti još kriju imena učesnika. Tri dana produženog vikenda, uoči Sretenja, poslužila su da se još jednom objasni zašto je važno da Tomislav Nikolić, aktuelni predsednik – odustane

PIŠE: ZORA DRČELIĆ

Iako verovatno nema čoveka iz bivše Jugoslavije koji ne zna nešto o gastarbajterima, to je vrlo često niz stereotipa o ljudima koji samo rade i ne znaju da žive, posebno dobro sistematizovan u Gastarbajterskoj pesmi Riblje čorbe

PIŠE: TATOMIR TOROMAN

Donaldu Trampu se nikako ne dopada što Amerika uvozi daleko više iz Nemačke nego što u Nemačku izvozi. Nemačka je prošle godine ostvarila rekordan platni suficit od skoro 300 milijardi dolara. To će, više od političkih nesuglasica, odrediti odnose dve zemlje u narednih nekoliko godina

PIŠE: NEMANJA RUJEVIĆ

Fotografija na naslovnoj strani: Tanja Valić/ Tanjug

BAGERISANJE PRAV

**Uputstvo
Republičkog
javnog tužilaštva
kaže da tužioci,
čim čuju nešto što
bi moglo da bude
krivično delo koje
se goni po službenoj
dužnosti, moraju da
postupaju. Dakle,
samo treba sačekati
da neki tužilac
čuje izjave Marije
Mali, bivše supruge
gradonačelnika
Beograda**

Bivša supruga gradonačelnika Beograda Siniše Malog, Marija, dala je intervju novinarima KRIK-a (videti stranu 8 ovog broja "Vremena"). Iz svega što je rekla proizlazi da bi se tužilaštvo zaista moglo pozabaviti da li su i koliko zaista sumnjivi razni poslovi Siniše Malog. Premijer Aleksandar Vučić nije ovoga puta rekao da "ne da Malog" (kao i Bratislava Gašića i Zlatibora Lončara, u više navrata), ali nam je za utorak – a ovaj tekst nastaje u ponedjeljak – obećao da će mnoge iznenaditi njegov odgovor na to, jer: "Imaću šta da kažem i o vama. Kao i o njemu."

Mi smo tko zna tko, valjda građani, o kojima će vama/nama reći nešto, a o njemu, valjda gradonačelniku, tko zna. Jedva čekamo!

Cijela se ta priča o poštenju Vučićevom i njegovoj stranci bazira na borbi protiv korupcije: kao, 2012. je obećao razrješenje 24 sporne privatizacije velikih srpskih firmi, hapsio je razne u velikim brojevima, a da ništa od svega toga nije izašlo na pravomoćnu priču (uglavnom

DE, ZAKONA I ČASTI

OD AFERE DO AFERE: Siniša Mali
Foto: Aleksandar Andić

su bili opozicioni kadrovi), ništa od notornih slučajeva – Stanko Subotić, Mihalj Kertes, Bogoljub Karić – nije došlo do konačnog pravnog rješenja. Naprotiv, svi su oslobođeni bilo kakve odgovornosti.

Idemo dalje: tzv. narko-bos Darko Šarić je osuđen, pa mu je presuda vraćena na novo suđenje. Silesija je onih koji nikad nisu otišli na izdržavanje kazne, iako su u sukobu sa zakonom godinama i godinama. Ima tu i onih koji su, kao kriminalci, sasvim jasno u dilu sa predstavnicima vlasti i institucijama. Pogledajmo samo ove koji su uvijek bavili pucanje po vojnim streljanama, a potom izginuli po beogradskim ulicama, dovodeći pritom u opasnost život običnih građana.

■ **“Postupaka ‘visoke korupcije’ ponekada ima samo nakon smene vlasti i dolaska na vlast nove političke garniture, kada ti postupci služe da se ispune predizborna obećanja ‘pobednika’ da će se ‘procesuirati korupcija pobeđenih’. Dakle, neće biti istinske borbe protiv korupcije dok procesuiranje korupcije bude u domenu političke volje, a ne primene zakona”, kaže tužilac Goran Ilić**

KOME SLUŽE JAVNE SLUŽBE

Zašto se sve to događa i zašto ta proklamovana borba vlasti protiv korupcije ne uspijeva u državi Srbiji, pitamo Vladimira Horovica, novosadskog advokata. On kaže za “Vreme” da u ovoj zemlji vlada atmosfera straha. Tužioci, o kojima je riječ u ovom pitanju, postupaju dvojako. Ili u slučajevima gdje – a svuda je politički utjecaj – jasna politička volja, dižu optužnice, ili ako ima činjenica koje bi nekoga mogle osloboditi, ne donose odluke i predmete drže u ladici. Svemu, dakako, doprinose mediji koji – ovako neslobodni kakvi jesu – tužiocima daju vrlo jasan znak kome služe.

Tužilac i predsjednik Udruženja tužilaca Srbije Goran Ilić kaže za “Vreme” da problemi tužilaštva s korupcijom nisu povezani samo s podnošenjem prijava i gonjenjem korupcije. “Stiže se utisak da se ponekada odluke sudova mogu da predvide u zavisnosti od toga ko je okrivljeni.

Postupci koji su započeti u vreme neke ranije vlasti, tada najavljivani kao ‘totalni rat’ korupciji, ukoliko se dovršavaju nakon promene političke vlasti, po pravilu, se okončavaju oslobađajućim presudama. To bi se posebno moglo dovesti u vezu sa sudskim organima nadležnim za organizovani kriminal i korupciju. Uti sak je da organi zaduženi za organizovani kriminal i korupciju, umesto da budu oslobođeni svakog uticaja, da bi mogli da ostvaruju svoju nadležnost, u stvari jesu glavni kanal političkog mešanja u pravosuđe”, kaže tužilac Ilić.

On dodaje da se ne bi moglo reći da se slučajevi korupcije ne procesuiraju, već je istina da se “vrlo retko procesuiraju slu-

takozvane visoke korupcije. Postupaka ‘visoke korupcije’ ponekada ima samo nakon smene vlasti i dolaska na vlast nove političke garniture, kada ti postupci služe da se ispune predizborna obećanja ‘pobednika’ da će se ‘procesuirati korupcija pobeđenih’. Dakle, neće biti istinske borbe protiv korupcije dok procesuiranje korupcije bude u domenu političke volje, a ne primene zakona”, kaže Goran Ilić.

PO SLUŽBENOJ DUŽNOSTI

Sa jednim nosiocem funkcije osnovnog tužioca u malom gradu u Srbiji, pak, ustanovljavamo ovo: postoji jedno uputstvo Republičkog javnog tužilaštva u kojem se, u duhu starog Zakona o krivičnom postupku, kaže da moraju da postupaju, čim čuju nešto, o svemu onome što im inače stoji kao krivično djelo koje se goni po službenoj dužnosti; i danas postoje oznake u tužilaštvu za ta djela koja ne samo da mogu goniti, nego moraju.

Između tog našeg “malog” tužioca i tužioca iz krovne tužilačke organizacije Gorana Ilića nema nikakvog problema: on je sve u pravu kad kaže da ima političkog pokrova nad tužilaštvom, ovaj mali tužilac koji govori da se nešto “ne da može, nego mora” goniti, na istoj je liniji.

Vraćamo se Savamali. Apelacioni sudac Miodrag Majić polovinom 2016. godine piše na svom blogu: “U danima i nedeljama nakon ‘Noći savamalskih fantoma’, uveravao sam sagovornike u nešto što im je, razočaranima i skeptičnima, u tim trenucima delovalo malo verovatnim. Tvrdio sam, naime, da ćemo ovoga puta ipak dobiti neke odgovore. Možda ne iskrene ni potpune, ali ipak kakve-takve odgovore. Iako su sagovornici sumnjičavo vrteli glavom prebirajući po bezbrojnim slučajevima ranijih zataškavanja, spinovanja i zamena teza, ostao sam nepokolebljiv u tvrdnji koja je u tim trenucima verovatno pre ličila na ‘kockarski osećaj’ nego na ozbiljnu iskustvenu predikciju. Međutim, tvrdnja nije bila zasnovana na vizijama ili hazardskom šestom čulu. Verovao sam da će vlast, pritisnuta javnošću koja je shvatila da Savamala ne sme proći, i sama shvatiti da je ‘đavo odneo šalu’ i da bi bilo suviše skupo i ovoga puta čekati da još jedno ‘bagerisanje zakona’ prekriju ‘ruzmarin, snegovi i šaš’. Međutim, u danima i nedeljama nakon ‘maskenbala u Sa-

Proslava nedovršene države: Marija Mali na prkosima i da li je i Toma Nikolić ostavljeni partner

Savamala će vlasti verovatno izaći na nos, ali to nije jedini slučaj prilagođavanja zakona interesima pojedinaca ili užih grupa.

To se, bre, navadilo da tumači stvarnost i naš život onako kako njima odgovara

Rokovi su neumitni zakon medijskog posla. Zbog proslave Sretenja, Dana državnosti, ovaj broj odlazi u štampu u ponedjeljak a glavni zaplet ili, ako više volite, rasplet, događaće se u danima koji slede posle pripreme ovog broja "Vremena".

Javnost očekuje da će na sva pitanja Aleksandar Vučić odgovoriti u "Upitniku" u utorak, ali mana tog očekivanja je u tome da će sam sebi da sastavi upitnik i odgovaraće samo na ona pitanja na koja je spremio odgovore.

Tomislav Nikolić, povodom Dana državnosti, zove, sa suptugom Dragicom, na prijem u sredu. Odneo sam jutros takozvano svečano odelo na hemijsko čišćenje i baš me zanima kako će Toma i Dragica da odigraju ulogu domaćina s obzirom na to da nije nemoguće da u upitnik bude upisano i pitanje ko će biti kandidat vladajuće koalicije za predsednika Srbije. Dobro, svečano odelo se oblači i za sahrane.

Rekao bih da, kao i većini građana, može biti svejedno ko će biti kandidat vladajuće koalicije, ali priznaćete da je to zanimljivo pitanje. Suštinsko je, međutim, pitanje doкле ćemo živeti u nedovršenoj državi u kojoj, na primer, tužilaštvo sluša onog na vlasti, ali zakon sluša slabo.

Savamala će im verovatno izaći na nos, ali to nije jedini slučaj prilagođavanja zakona interesima pojedinaca ili užih grupa. To se, bre, navadilo da tumači stvarnost i naš život onako kako njima odgovara i još veruje da agresivnom medijskom kampanjom može vodu da pretvara u vino i da nas sve nahrani sa sedam biblijskih riba.

Veličina očekivane pobede Aleksandra Vučića na predstojećim predsedničkim izborima nikako ne bi smela da ga ohrabri. Naprotiv, mislim da sve ovo što se događa

treba da ga uplaši.

Onog dana kad prebrojavanje bude završeno, počće i odbrojavanje, ako već nije počelo. U prebrojavanju će Vučić verovatno da pobedi, u odbrojavanju će da izgubi. Velika moć je i velika slabost.

Kakvu god da sastavi vlast, vladu ili ličnu upravu državnim poslovima, svaka naplavina, bilo koje brvno ili govno, ostaće na njegovom kućnom pragu. Nema više druge adrese za srpske muke.

Velike pobede mogu da budu uvod u veliki poraz.

U pismu Vučiću jednog ambicioznog povratnika u srpsku politiku i biznis piše i ovo: "Ja tebe vidim kao Srpskog

Deng Ksiaopinga (sve pravopisne greške i stilske zbrzozdolice idu na dušu autora pisma) i veruj da ti uopšte ne podilazim kada kažem to. Narod voli da ima vođu. Na sreću Srbije to danas ima u tebi. Tvoja vizija treba da ostane u Srpskoj istoriji. I da se promenom ustava stavi krov na stvaranje MODERNE VUČIĆEVE SRBIJE".

A onda se u "Kriku" pojavila i ispovest Marije Mali, ostavljene i razočarane supruge beogradskog gradonačelnika Siniše Malog, i koliko god da, u trenutku nastanka ovog teksta, oficijelni mediji Aleksandra Vučića čute o toj ispovesti, ona će odrediti arhitekturu Vučićeve Srbije izgrađene na "vodi i luku", a ako još Toma Nikolić, mada nešto ne verujem u to, doda neki klin u tu čorbu, eto nevolje koja se ne može otkloniti prećutkivanjem i zamenom teza.

Vučić može da, u ovom trenutku, nadomesti sve državne institucije, ali ne može zauvek da ih nadomesti, kao u onoj izreci koja se završava izrikom da ne možete lagati sve ljude sve vreme.

Foto: FoNet

vamali, bio sam jednako uveren u još nešto što me, za razliku od prethodne uverenosti, nije ispunjavalo optimizmom. Znao sam da će se jednom, kada kakvi – takvi odgovori budu ponuđeni, umesto tužioca koji će se obratiti građanima konferencijom za štampu na kojoj će otkriti imena lica za koja postoje osnovi sumnje da su te noći izvršila krivična dela, javnosti sa najavom odgovornih najpre, kao i obično, obratiti neko iz izvršne vlasti. Neko nadležan. Nisam doduše bio siguran da će to i ovoga puta biti mandatar za sastav Vlade, ali sam svakako znao da to neće biti onaj ko bi jedini morao. Nadležni javni tužilac. Oba predviđanja su se ostvarila. Dok je u 'Večernjim novostima' uveliko najavljivano *saopštenje o otkrivanju pa i privođenju (!) odgovornih*, tužilaštvo je jednako strpljivo kao i prethodnih nedelja, poput uspavanih poštanskih radnika na prijemu prekomorskih pošiljki, čekalo izveštaj policije koji je zalutao u transportu. *Još uvek ništa novo, obavestićemo vas kada i nas obaveste*, objašnjavali su nasrtljivim medijima. Međutim, kada bi smeli, i paradoksalno, kada bi bili malo slobodniji, tužioci bi umesto sleganja ramenima i fraza kao što je 'bićete obavешteni', u tim trenucima zavapili: 'Pobogu, ljudi, ostavite nas na miru! Jeste li ludi ili se samo pravite? Zar stvarno mislite da mi možemo da otkrijemo ko je odgovoran pre nego što to otkriju nama? Zar stvarno to od nas očekujete, ili ste po običaju maliciozni? Zna li vi uopšte gde živite? Uostalom, zna li bilo ko pre konferencije za štampu da li je odgovoran ili nije? Manite se ćorava

posla i zafrkancije, i pustite nas da i dalje samo radimo svoj posao onako kako smo naučeni i kako jedino znamo i umećemo!" (misamajic.blog)

OSOBE ZA KONTAKT

Na sve ovo valja dodati događanja oko Savjeta za borbu protiv korupcije i istoimene agencije. Članica Savjeta, nekadašnja sutkinja Jelisaveta Vasilčić, koju ovih dana rijetki mediji bilo što pitaju, kaže da Vlada Srbije dvije godine nije odgovarala Savjetu, iako isti uredno svoje izvještaje šalje i premijeru i nadležnim ministarstvima, sve u skladu sa Strategijom o pravosuđu i borbi protiv korupcije, po kojoj je predviđeno da Vlada zajedno sa njima radi na otklanjanju pretpostavki korupcije.

"Oдавno postoji uputstvo, ali se ništa ne dešava. Blokirani smo, iako mi pošaljemo izveštaj, pa čekamo osam dana da nas neko kontaktira kako bi smo radili na rešavanju problema", rekla je ona za Televiziju N1, dodajući da Savjet, kada zatraži određene podatke oko korupcije, od ministarstava dobija odgovor da "kontakt osobe predviđene Strategijom nisu izabrane", ili da im "nije dozvoljeno njihovo zapošljavanje".

A valja znati: Savjet za borbu protiv korupcije, ono manje od pola predviđenih članova, sjedi u memli u zgradi Vlade Srbije, ne žele vlasti da pričaju sa njima, da izaberu nedostajuće članove, niti da čitaju njihove izvještaje.

Isto je i sa Agencijom: nisu izabrali predsjednika, ali jesu u svoje članstvo

DEMINIRANJE: Izgradnja "Beograda na vodi"
Foto: Sava Radovanović / Tanjug

odabrali – voljom parlamentarne većine u Skupštini Srbije – nekadašnju kosovsku istražnu sutkinju Danicu Marinković, današnju penzionerku koja je vlasnica vrlo sumnjive profesionalne biografije. Mogli su i Gorana Petronijevića, advokata. On ih je, ove današnje vlasti, onoliko zadužio, počevši od suđenja u odsustvu Toniju Bleru i ostalim današnjim velikim prijateljima premijera Srbije.

"Savet i Agencija samo su kolateralne žrtve upornih pokušaja vlasti da na putu evropskih integracija, umesto rezultata i transformacije države, predstave varljive statistike, te da prevare Brisel na način

UŽIVAJTE NA VREME!

Sajam TURIZMA

23-26.FEB. 2017.
FIRST MINUTE PONUDE

Ufi
Approved
Event

BEOGRADSKI
SAJAM
Mesto koje je video ceo svet

SAJAM TURIZMA

MONTENEGRO
Wild Beauty

kako to čine sa ovdašnjom javnošću. Koren problema sa antikoruptionskim telima je dublji – ne postoje stvarna volja i opredeljenje, ne samo za borbu protiv korupcije, već ni za evropske integracije. Jednostavno, Aleksandar Vučić je prihvatio 'evropski put' kada je shvatio da je to način da dođe na vlast, jer je to većinsko opredeljenje građana. I držaće ga se dok ankete budu pokazivale da mu to donosi glasove. Naravno, postoje i drugi 'benefiti' u toj analizi – pristup evropskim fondovima, donacije, sve ono što pomaže da se urede neki ćoškovi države i državnog aparata, pa to opet prikaže građanima kao uspeh vlade na čelu sa premijerom. Ali suštinski – Vučić nikada nije prihvatio evropske standarde i norme", kaže Zlatko Minić, novinar i suradnik Transparensi internešena u svom tekstu za pescanik.net i dodaje: "Stoga, kada evropske integracije služe za zamazivanje očiju biračima, nema potrebe ni ulagati mnogo energije u ono što se očekuje od Srbije da bi se primakla evropskim standardima. Umesto rezultata, nude se izjave i tvrdnje da imamo najbolje rezultate u novijoj istoriji", kaže Minić i dodaje da su u Briselu dugo šutjeli dok je Vučić probleme u vezi sa borbom protiv korupcije gurao pod tepih.

Minić zaključuje: "Kada bi Savet i Agencija bili predusretljiviji, ne bi bilo problema i rešilo bi se pitanje izbora nedostajućih članova, izmene zakona... Problem je što se, izgleda, radi na tome da se pre

toga ove institucije obesmisle ili učine predusretljivima prema vlastima. Polako, kao kad se kuva žaba, da ni one, ni javnost, ni Brisel ne primete šta im se dešava." (pescanik.net, "Kuvanje antikoruptionske žabe")

Silan je broj slučajeva u toj "antikoruptionskoj borbi" ove vlasti koje možemo nabrojati, a sve se svodi na hapšenje političkih neistomišljenika u vlastitom mandatu; kad padnu, bilo tko od njih, sa vlasti, pokrit će ionako svoje i suparničke "brljotine", ma koliko one koštale građane i birače. Kaže advokat Horovic kako to ide: ako odgovara aktualnim vlastima, odluku će donijeti, ako ne, ostat će u lađici; činjenice tu ne igraju mnogo, važno da je odluka podobna onima koji vladaju.

DOK NE PADNE NEBO

Vratimo se "slučaju Mali" prije nego što "nebo padne na Srbiju", ali i na nas, u uto-rak kad vrhovni gazda odluči da prozbori svoj stav o svemu tome. U međuvremenu, osim rijetkih, mediji šute o tome da je gradonačelnik *najturističijeg grada u regionu* optužen za korupciju i kriminal, da se tužilaštvo ne oglašava (ima li krivične prijave ili ne), da sudije šute u nadi da takav grozni spor neće dobiti u razmatranje, da ostaje pitanje da li je žena Marija M. koja je progovorila ostala bez starateljstva nad svojom djecom i da li je to sve bilo također pod utjecajem političke volje, da li je ona – ako je sve to što je KRIK objavio točno

– uopće sigurna u ovoj zemlji i da li je građanka koja ima pravo da živi normalno, a da za to pravo ne cvili pred premijerom i rijetkim preostalim medijima koji se takvima mogu nazvati...

Kad je o korupciji i njenom suzbijanju riječ, mora se i o sudijama prozboriti neka: prema nedavnom istraživanju ispada da 44 posto sudija u Srbiji osjeća pritiske (od onih koji su uopće sudjelovali u anonimnoj anketi), uglavnom od strane političara koji to rade posredstvom predstavnika sudske vlasti i predsjednika sudova.

Kaže sudija Miodrag Majić: "Istraživanje Društva sudija, ako ga pravilno razumemo, otkriva mnogo više od toga da sudije trpe pritiske. To ionako znaju svi osim onih kojima je jedna od dužnosti da se prave blesavi! Daleko značajnije 'otkriće' ovakvog istraživanja je u tome što nam zapravo oslikava stanje među samim sudijama. Jednako kao i žrtve porodičnog nasilja koje i u mraku nose naočari za sunce kako bi sakrile podlive oko očiju, sudije se u javnosti prave da im nije ništa. Šegače se sa onima koji tvrde da povremeno dobijaju batine! Sprdaju se sa batinama, plašeci se novih premlaćivanja! I tek kada na trenutak poveruju da ih niko ne vidi, neki od njih spremni su da pošalju tajni signal u vidu zaokruženog odgovora koji govori o onome šta se zaista dešava 'iza zatvorenih vrata'.

Da li su nam onda, poput situacije kod porodičnog nasilja, potrebne i sudijske sigurne kuće i SOS telefoni? Socijalni radnici i psihoterapeuti specijalizovani za mobing među granama vlasti?

Avaj, gospodo sudije... Problem sa našom branšom je u tome što nema ni sigurnih kuća niti SOS telefona za one koji su za životni poziv odabrali da budu i sigurna kuća i SOS telefon."

A mi čekamo SOS telefon onoga koji će nam reći – kad ove novine već budu na kioscima – iznenađujući odgovor o onome tko je, bar u Beogradu, vlasnik naših života, o njegovim tajnim ugovorima o "vodenom gradu", o rasklimatanim kontejnerima s internetskom komunikacijom, o idiotskim računima za struju, o porezima na stanove koje On i njegovi troše mimo našeg znanja.

I avaj! Što čekamo?

TATJANA TAGIROV

Ispovest gradonač

“Nešto se drastično promenilo u tom čoveku. Mene je fizički napao i u istom mesecu je došlo do rušenja objekata u Savamali. Neki osećaj dominacije, vlasti i moći verovatno je došao do vrhunca – *Ja sad mogu sve*”, kaže za Krik Marija Mali o svom bivšem suprugu Siniši

Nakon razvoda od gradonačelnika Beograda, Marija Mali izgubila je starateljstvo nad decom. Prijavu koju je zbog fizičkog napada podnela protiv bivšeg supruga sud je odbacio, a otpuštena je i s posla. Tabloidi su je lažno optuživali, a ona tvrdi da joj bivši suprug Siniša Mali i dalje upućuje preteće poruke, podsećajući je na moć koju ima. Pojavljivanje u javnosti za nju je, kako kaže,

poslednja linija odbrane. U intervjuu za KRIK govori o ponašanju bivšeg supruga posle razvoda, ali i kako je bila primorana da učestvuje u sumnjivim poslovima u koje ju je tokom braka uključivao.

Bila je, kaže, ucenjena da mu pomogne da slaže Agenciju za borbu protiv korupcije o prihodima. Postavljao ju je na mesta direktora predstavništava ofšor kompanija, bez objašnjenja čemu

neke od tih firmi služe. Ona sada otkriva detalje o imovini koju Mali ne vodi na svoje ime, o njegovom učešću u slučaju Savamala i drugim sumnjivim poslovima. Marija Mali je za većinu tvrdnji pokazala dokaze u vidu prepiski, overenih izjava, računa i drugih dokumenata.

Jedna od najneugodnijih situacija, kako je Marija Mali objasnila, bila je kada ju je bivši suprug naterao da potpiše

elnikove bivše žene

**GRABANI PROTIV
GRADONAČELNIKA: Protesti
zbog rušenja u Savamali**
Foto: Milovan Milenković

lažnu izjavu o prihodima, namenjenu Agenciji za borbu protiv korupcije. Na taj način, Mali je prikrio 95.000 evra – novac čije poreklo nije mogao da objasni državnoj instituciji: “On je kao funkcioner bio dužan da podnosi izveštaje koji se ne tiču samo njega, nego i mene. Agencija je videla razliku u količini novca koji sam trošila i plate koju sam primala u ‘Henkelu.’”

Marija je za KRIK objasnila da je to novac koji je Siniša Mali donosio u kešu

i davao joj da uplaćuje na svoj račun, a onda ga je ona trošila sa svoje kreditne kartice za potrebe porodice. Razlika od 95.000 evra nastala je u periodu od 2013. do 2016. godine. Siniša Mali supruzi nikada nije objasnio odakle mu keš. Deo para joj je predavao u evrima, deo u dinarima: “Kada god sam se zadužila na svojoj kreditnoj kartici, Siniša mi je dao novac kojim sam otplatila zaduženje i tako se napravila razlika u potrošnji u odnosu na moju zaradu. Ja sam majka troje dece i brinula sam o njima, kući, porodici, dok je on brinuo o finansijama. Ono što je želeo sa mnom da podeli, delio je. Od trenutka kada je počeo da radi za Vladu, mislim da je 90 odsto stvari pretao da deli sa mnom. Zato su se naši odnosi pogoršali. Ja više nisam imala uvida u to šta Siniša radi, s kim se viđa. Pretpostavljam da su to bile poslovne tajne, da supruga ne sme da zna. Dok je radio i imao svoju privatnu firmu, koliko-toliko sam znala.”

Pošto nije mogao da objasni poreklo tih 95.000 evra, Siniša Mali je sa advokatom osmislio alibi da zavara Agenciju, kaže Marija. Odlučili su da iskoriste činjenicu da joj je malo pre toga preminuo otac: “Siniša i njegov advokat Igor Isailović došli su na ideju da prikažu da sam posle smrti oca pronašla novac koji sam potom koristila za svakodnevne potrebe. Stigla mi je poruka od Isailovića: ‘Marija, treba da potpišeš izjavu za Agenciju za borbu protiv korupcije.’ Rekla sam: ‘Ne dolazi u obzir, ne želim da radim takve stvari.’ Imam tu prepisku sa njim. Onda sam otišla kod Siniše u kabinet i rekla mu: ‘Nemoj to da radiš’, ali je on upotrebio svoje pregovaračke sposobnosti da mi objasni kako je to jako bitno zbog dece. Da ja time moram da zaštitim decu. Ja sam, naravno, pre svega, majka.”

Novinarima KRIK-a pokazala je izjavu overenu kod notara. Agencija za borbu protiv korupcije, kojoj pokušava da se požali da je izjava pod njenim imenom lažna, mesecima odbija susret s njom: “U četvrtak sam poslednji put zvala i rekli su da nikog nema i da zovem u ponedeljak.”

SKRIVENA IMOVINA

Marija objašnjava da tokom razvoda nije bilo jednostavno podeliti imovinu pošto Mali ne vodi sve na svoje ime. Podelili su ono što se u papirima vodilo na Sinišu – dva spojena stana u luksuznom beogradskom kompleksu “Oaza” pripala su Mariji Mali, a stan u Bugarskoj ostao je njemu. Siniša je, međutim, zadržao ostale stanove koji nisu bili upisani na njegovo ime.

Marija Mali ukazala je novinarima KRIK-a na još tri nekretnine kojima raspolaže njen bivši suprug – još jedan stan u “Oazi” i dva apartmana na Kopaoniku, na atraktivnoj lokaciji u centru ovog turističkog mesta, nedaleko od prvih staza za skijanje. Ovih stanova nema u njegovom imovinskom kartonu na sajtu Agencije za borbu protiv korupcije. “Za treći stan u ‘Oazi’ data je kapara od 100.000 evra 2009. godine. Stan nije na Sinišino ime, ali on raspolaže tim stanom. Plaćali smo račune za taj stan. Znam samo da je stan bio pod sudskim sporom zbog čega nije u celosti isplaćen pa ne može da se uknjiži i zbog toga nije prijavljen Agenciji. Isto tako nije prijavio ni stanove na Kopaoniku”, kaže Marija Mali.

Pomenuti apartmani na Kopaoniku nisu upisani u katastar i na taj način nije moguće utvrditi u čijem su vlasništvu. Marija je novinarima KRIK-a pokazala račune za komunalije, održavanje i telefon koji se vode na ime Siniše Malog: “Jedan stan na Kopaoniku se vodi na ime Sinišinog oca i koristili smo ga i pre nego što su se deca rodila, negde 2004. godine. Znam samo da su stizali računi i da smo ih uredno plaćali. Svake zime smo gore provodili po minimum mesec dana. Sve naše stvari i dan-danas stoje tamo. Drugi stan na Kopaoniku čak ni ja sama ne znam na koga se vodi. U njegovom vlasništvu je od 2014, kada je postao gradonačelnik. Zato se ne vodi ni na čije ime. Ja sam išla da ga sređujem, krećim, unosim nameštaj. Kada je bila podela imovine, to je Siniša zadržao.”

Marija Mali veruje da Siniša poseduje još nekretnina za koje ona ne zna. Kaže

Mediji i gradonačelnik

Osim dnevnog lista "Danas" i kablovske televizije N1, u ponedjeljak ujutru, kada je KRIK objavio intervju sa Marijom Mali, nijedan medij sa nacionalnom pokrivenošću nije ni zucnuo o njenim navodima. Javni servis Radio-televizija Srbije i nezvanični javni servis TV Pink, kao prvu vest izdvojili su susret premijera Srbije Aleksandra Vučića i ministra spoljnih poslova Austrije Sebastijana Kurca. Čak i u najkraćim vestima koje emituje, RTS je uspeo da nađe mesta za opasnost od pucanja brane na jezeru Orovil u Severnoj Kaliforniji. Pink je u najvažnije vesti za ponedjeljak 13. februar uvrstio i onu o sumnjivoj bočici biber-spreja na hamburškom aerodromu, za koju se ispostavilo da "nije teroristička pretnja, već neslana šala". Orovil i Hamburg, za većinu medija sa nacionalnom pokrivenošću, očigledno su veći prioritet od Beograda i fantomski srušenog dela Savamale.

da je tek nakon KRIK-ove priče saznala da je učestvovao u kupovini 24 apartmana na bugarskom primorju. Znala je za samo jedan od tih stanova, u kom letuju od 2009. godine. Seća se da joj je jednom prilikom rekao da planira da uđe u taj projekat, ali ju je kasnije obavestio da je od toga odustao. Dokumenta do kojih su došli novinari KRIK-a pokazuju da je Mali kao predstavnik dve ofšor kompanije kupio ove luksuzne nekretnine u Bugarskoj vredne oko pet miliona evra od Srđana Dabića, sredinom 2012. godine.

"Oni su duže vreme pre toga bili prijatelji. Zajedno su radili u 'Lukoilu' neko vreme i kada je Srđan Dabić došao na ideju da pravi kompleks na Crnom moru u Bugarskoj, ponudio je Siniši da bude partner u tom projektu. Ono što sam tada čula od Siniše jeste da je on to odbio, lično mi je rekao. To je nešto što ja očigledno nije trebalo da znam. Čim smo se venčali, rekao mi je: 'Prijatelji su me savetovali da nika-da ništa ne stavljam na svoje ime', da ne bi, između ostalog, pri razvodu morao da imovinu deli sa suprugom. Zato je i stavlja na ofšor kompanije. Nijedna nekretnina koju smo ikada kupili nije bila ni na moje ime", ispričala je Marija za KRIK.

Siniša Mali sada traži i reviziju podelu imovine – da mu se vrati stan u "Oazi" koji je pre toga ostavio Mariji Mali: "Pokušava da dokaže da je bio pravno neuk i da to uopšte nije trebalo da deli sa mnom. Pokrenut je postupak i već je bilo prvo ročište."

OFŠOR POSLOVANJE

KRIK je do sada otkrio nekoliko ofšor kompanija i tajnovitih transakcija iza kojih stoji gradonačelnik Beograda. Neke od njih, poput ofšor kompanije "Busby

Financial Corp." sa Britanskih Devičanskih Ostrva, povezane su i sa Marijom – bila je direktorka njihovih predstavništava u Srbiji. Marija za KRIK otkriva da je svrha ove firme bila da se izbegne plaćanje poreza na kupovinu automobila: "Na tu firmu se vodio naš porodični auto koji je kupljen u julu 2008. godine. Prema mojim tadašnjim saznanjima, prebačen je na tu firmu da se ne bi platio porez koji plaćate kada kupite automobil. To je skuplji automobil, mercedes G klase, sedam sedišta. Postoji rok koji treba da prođe da ne mora da se plati porez. Onog trenutka kad je istekao taj rok, Siniša je automobil prebacio na moje ime. On je prijavljen Agenciji."

Marijinu priču potvrđuje punomoćje koje je firma "Busby" izdala Sinišinom advokatu Isailoviću u kom piše da je ovlašćen da obavi "pravne radnje za uvoz automobila".

Marija je bila i direktorka predstavništva ofšor kompanije "Alessio Investmenst Ltd.", za koju ne zna čemu je tačno služila: "To su bile transakcije koje Siniša radi, a u koje se ja nisam razumela. Ja sam tada bukvalno samo potpisivala papire koje su mi on i advokat dali."

Iako važi za eksperta u oblasti finansija i poslovanja, Siniša Mali je često ostavljao tragove na dokumentima koji ga vezuju za sumnjive poslove: "Na sebe je najmanje obraćao pažnju, najmanje se možda udubljavao u poslove koji su u vezi sa njim samim. On se drugima više posvećivao, za sebe je mislio da je sve pod kontrolom."

ČUVAR TAJNI

Za gradonačelnikovog advokata Igora Isailovića kaže da mu je najbliži saradnik i da poznaje sve poslove Siniše Malog: "Igor

je radio kao advokat u 'Grand kafi' i tamo su se upoznali kada je Siniša bio zadužen za pregovore o prodaji te firme. Isailović je tada bio na početku karijere i Siniša ga je uzeo pod svoje i naučio poslu. Isailović je potom izašao iz grupe advokata sa kojima je radio i osnovao svoju firmu. Od tada ne postoji nijedan posao koji je Siniša ikad uradio, a da on nije učestvovao."

Nakon što je Mali došao na vlast, Isailović je postao blizak Srpskoj naprednoj stranci. Bio je jedan od najistaknutijih koji su, uprkos protestu svojih kolega, podržavali uvođenje notara. Isailović je kompaniju osnivao i sa Anom Brnabić, ministarkom državne uprave i lokalne samouprave, kako je KRIK nedavno otkrio u bazi imovine političara.

Marija kaže i da je upućena u slučaj "Compost Group". Podsećamo, KRIK je otkrio da je ova firma u vlasništvu porodice Mali nelegalno prisvojila 10 hektara državne zemlje kod Vršca i na njoj pokrenula proizvodnju komposta, materije za uzgoj šampinjona. Čeka se odluka Privrednog suda u Pančevu o tome da li će se zemlja vratiti državi. Vlasništvo ove firme Mali je sredinom 2013. preneo na Ivicu Đolića, dok Marija tvrdi da je gradonačelnik Beograda i dalje njen vlasnik.

"Firmu je uglavnom vodio Sinišin brat. U nekom periodu se uključio Ivica Đolić kao neko ko je prodavao kompost po Srbiji. Đolić je suprug moje kume – ja sam ga preporučila. On je samo fiktivno vlasnik, ali činjenica je da je to Sinišina firma. Od trenutka kad je ušao u celu ovu priču s politikom, niti je više imao vremena time da se bavi, niti je njegov brat imao vremena. Oni su u potpunosti to zanemarili, ja mislim da je ta firma apsolutno propala. Neki naš interni dogovor bio je da kad on proda 'Compost Group', da će meni dati pola tog novca. Više se ne nadam da će on to ikada podeliti."

SAVAMALA

Marija Mali objašnjava da se Siniša Mali veoma promenio od kada je postao

Agencija za borbu protiv korupcije: Nemamo ništa

Marija Mali ispričala je za KRIK da ju je bivši suprug, gradonačelnik Beograda Siniša Mali, primorao da dâ lažnu izjavu o poreklu 95.000 evra. Iako nije znala poreklo novca, Agenciji za borbu protiv korupcije rekla je da je 95.000 evra pronašla u stanu pokojnog oca. U intervjuu za KRIK Marija Mali kaže i da već duže vreme bezuspešno pokušava da stupi u kontakt sa Agencijom kako bi im prijavila da je izrekla neistinu, ali da tamo odbijaju da je prime. Agencija za borbu protiv korupcije, međutim, tvrdi da ih Marija Mali nikada nije kontaktirala. U pisanoj izjavi za agenciju Beta kažu da “u evidencijama

Agencije ne postoji podatak da joj se Marija Mali po bilo kom osnovu obratila”. Kada je reč o imovini gradonačelnika Malog, u Agenciji kažu: “Agencija za borbu protiv korupcije podnela je izveštaj sa kompletnom dokumentacijom Višem javnom tužilaštvu u Beogradu 04. 08. 2016. godine kao i dopunu izveštaja 22. 08. 2016, a nakon izvršene kontrole blagovremenosti, tačnosti i potpunosti podataka iz Izveštaja o imovini i prihodima Siniše Malog. Na zahtev Agencije primljeno je obaveštenje Republičkog javnog tužilaštva od 19. 12. 2016. godine, a postupak po izveštaju Agencije je u toku.”

Foto: Marko Rupena

gradonačelnik i postao politički moćan: “Nešto se drastično promenilo u tom čoveku. Mene je fizički napao i u istom mesecu je došlo do rušenja objekata u Savamali. Neki osećaj dominacije, vlasti i moći verovatno je došao do vrhunca – ‘Ja sad mogu sve.’”

Odmah posle bespravnog rušenja objekata u Hercegovačkoj ulici u Savamali, Marija Mali kaže da joj se bivši suprug pohvalio da je učestvovao u rušenju. Uradio je to, navodi, da otkloni smetnje za izgradnju kapitalnog projekta: “Ja sam sa decom u to vreme bila u Crnoj Gori. Imali su nekoliko dana raspusta. Izbori su bili 24. aprila, on je odmah sutradan došao avionom.

Ispričao je to kao najobičniji događaj. ‘Imao sam problem, neki nisu hteli da se ise. Organizovao sam akciju raščišćavanja. Došli su ljudi usred noći, malo tamo nešto polupali. Ništa strašno nisam uradio, ali eto sve sam ja sâm organizovao, izveo sam akciju.’ To su bile, po njegovim rečima, neke barakice tamo, kolibice. U tom trenutku to uopšte nije trebalo da

bude nešto što će da odjekne kao bomba u medijima. Uopšte se nije pretpostavilo da može bilo ko da primeti da se rušilo. Valjda dok je trajala ta izborna euforija, dok je narod slavio, radovao se pobeđi premijera, taj događaj je trebalo da padne u senku.

Meni jeste imenovao firmu koja je to uradila, ali ne bih sada o tome. Siniša je imao zadatak da očisti taj prostor jer je ispregovarao sa Arapima da tu izgrade ‘Beograd na vodi’.”

Kaže da joj je Siniša rekao ime kompanije čijim se bagerima rušilo, ali taj detalj nije želela da iznese u javnost.

“SUDIJA JE MOJA”

Glavni motiv zbog kog je Marija Mali pristala da za KRIK javno govori o svom bivšem suprugu jeste sudski postupak kojim je ona nakon razvoda izgubila starateljstvo nad njihovom decom.

“Izgubila sam starateljstvo nad troje dece na najbrutalniji način. Obraćala sam se mnogima. Nigde nisam naišla ni na kakvu pomoć, zaštitu, savet. Gde god da odem, ili neće da me prime ili jednostavno neće niko ni da me sasluša. Obraćala sam se premijeru, Centru za socijalni rad i na još nekoliko adresa.”

Nakon što su se sporazumno razveli novembra 2015, Marija i Siniša Mali nastavili su da se u javnosti predstavljaju kao da su i dalje u braku. Na to je, kako kaže, bila primorana: “Činjenica je da se on nepunih godinu dana posle razvoda ponašao kao da smo mi u braku. Nisu ni deca smela da znaju. Mi smo u javnosti glumili idealan par”, kaže Marija Mali.

Ona je u međuvremenu protiv bivšeg supruga podnela krivičnu prijavu zbog nasilja, odnosno situacije u kojoj ju je on,

kako tvrdi, napao u njenom stanu “pred decom i ženom koja je tada radila kod nas”. U isto vreme, Siniša Mali podneo je i prijavu protiv nje za lažno prijavljivanje. Marijina krivična prijava je odbijena, a nije joj poznato šta je bilo sa njegovom: “Ne želim da trpim nasilje i obratila sam se Centru za socijalni rad, gde su mi rekli da protiv nasilnika moram da podnesem krivičnu prijavu. I tad je nastavio da preti, da govori: ‘Nemoj to da radiš. Ako uradiš, ja ću da te uništim, uzeću ti decu.’ Pošto sam ipak podnela krivičnu prijavu, on je uradio sve, na sve moguće načine, i dobio starateljstvo nad decom... Da mi se osveti.”

Po rečima bivše supruge gradonačelnika Beograda, pretnje koje je od njega dobijala bile su “svakakve”: “Nije tada konkretizovao da će objaviti bilo šta u medijima, ali mi je rekao: ‘Nemaš šanse. Sudija je moja. Specijalni tužilac mi je dao savete šta da radim.’ Žena koje je prisustvovala nasilju neće da svedoči u moje, nego u njegovo ime, znači nemam svedoka... ‘Otići ćeš u zatvor na tri godine za lažne optužbe za nasilje’ i ‘Ti nemaš nikakve šanse.’”

Marija Mali kaže da joj je najteže zbog troje zajedničke dece koja više ne žive s njom: “Tata je najmanje sa njima i ta deca su potpuno, potpuno sama. Ja ih viđam četiri sata nedeljno i svaki drugi vikend. On odlazi sada u drugu krajnost i sada mi na brutalan način dokazuje koliko je moćan. ‘Pa, ja sam ti rekao. Zašto si išla protiv mene? Vidiš šta ti se sada desilo?’ Ali nije svestan da deca preživljavaju velike traume i da radi na njihovu štetu. U stvari, on je decu iskoristio kao sredstvo do cilja. Cilj je bio da uništi mene.”

DRAGANA PEĆO, KRIK

British Embassy
Belgrade

КУЛТУРНИ
ЦЕНТАР
БЕОГРАДА

ГОДИНА
У ЦЕНТРУ

PLAYUK

FESTIVAL NOVOG BRITANSKOG FILMA

KULTURNI CENTAR BEOGRADA | 16–19. FEBRUAR 2017.

www.britishcouncil.rs/PlayUK

BEOGRAD | PODGORICA | PRIZREN | SARAJEVO | SKOPLJE | TIRANA

180
YEARS OF
INDEPENDENCE

FilminSerbia
Serbia Film Commission

PTC

VREME

Povratnik iz špajza

**Pompezno reaktiviranje dežurnih denuncijanata iz devedesetih
najtežnje govori o pravoj naravi sadašnjeg poretka**

Jedan od mojih omiljenih prizora iz vremena mitskih "građanskih šetnji" iz druge polovine devedesetih, sve sa lupanjem u šerpe i ostalom skalamerijom, odigrao se jedne večeri tokom redovne ophodnje tzv. medijskom trasom. Prolazilo se pored zgrade Politike, masa je zviždala i hukala neke neodređene pogrde, samo je jedna decentna gospođa, s optužujuće uzdignutim kažiprstom, sveudilj ponavljala, pogledajući negde nagore put redakcije dnevnog lista: "Koziću, stidi se! Koziću, stidi se!". Ljudi oko nje su je gledali malo čudno, neki su kanda mislili da je građanka, d'izvinete, jurodiva ili flipnula, jer većina nije ni znala ko li je, jbt, taj "Kozić" i čega tačno treba da se stidi. Naime, u ono blaženo vreme pre omasovljenja interneta morali ste neposredno da uložite svoj novac da biste čitali nešto što inače radije ne biste čitali, a to je malo ko radio... Što će reći da je glavina mase pred Politikom u ličnom (pre)poznavanju lika i dela mrskih dušmana iz te zgrade dobacivala do Hadži-Struje, a dalje ni makac...

Ovu zgodu često prepričavamo u krugu mojih starih prijatelja, što i nije neobično, jer je narečena gospođa majka jednog od nas. A za njenu tadašnju fiksaciju na tog nekog Kozića lično preuzimam odgovornost jerbo sam je uredno snabdevao nedeljnom "Politikom", te bi ona uz kafu bistrila Kozićevu treš kolumnistiku, sve kršeći prste i ibreteći se: "Gospode Bože, pa kako ovog čoveka nije sramota da ovako podlo i bezobrazno laže!? Pa, kako ovaj ljudima sme da pogleda u oči?" Bilo je to ono danas gotovo romantično izgledajuće vreme kada još nismo znali za "post-istinu"; mada su nam oni koje su likovi poput Kozića medijski opsluživali i te kako zavodili post od istine.

Nešto kasnije, Kozić je avanzovao u manje-više prvog čoveka "Politike", i tako je ostalo sve dok ga nije najurulo onog Petog oktobra, kada je podvio rep i nestao u pravcu celog sveta. Uz dva-tri potonja dosta traljava i neuspešna pokušaja javnog vaskrsavanja kroz nekakve novinolike proizvode, a koji su promptno propadali jer nisu ličili baš ni na šta – možda čak ni na samog Kozića. Što se mučene "Politike" tiče, od nestanka Kozića najviše se ovajdio onaj neodoljivo šarmanтни Ace Apostolovski, jer je na izvestan način nadoknadio taj strašan gubitak: Kozić vam je, naime, nešto kao Apostolovski s bojevim punjenjem ili, ako vam je draže, Apostolovski je bezopasni(ji) Kozić, kao školska puška sa zalivenom cevi, mnogo prikladniji za "postoktobarska" vremena. Neka mi se ne zameri na nezlobivoj zoološkoj prisposobi: kao oblici novin(ar)skog života pripadaju naizgled istoj sorti gmizavaca, ali je samo jedan zaista otrovan.

Dobro, ali zašto i otkud sad o tom Koziću? Evo se delija na velika vrata povratio na mesto zl... mislim, u "Politiku":

prvo ga je raskošno intervjuisalo, a onda počelo da mu objavljuje kolumnu svakog ponedeljnika. Čudna mi čuda, ima "Politika" razne kolumniste, ali Kozić nije tek još jedan od njih, nego neka vrsta frontmena ili specijalca, pa mu je i rubrika izmeštena iz geta rubrike "Pogledi" i plasirana na jednu od "nosećih" strana lista. "Politika" nikome drugome ne daje takav luksuzan tretman, što će reći da je Kozić Goran sada (to jest – iznova) čovek koji nam preko nje *izražajno*, svojim rečima saopštava nešto veće i važnije od samog sebe.

Nemam, da se razumemo, načelan prigovor na sam Kozićev povratak u javnost: Kozić Goran je slobodan građanin, znate, ono, kao Veselin Šljivančanin, osim što G. K. iz nekog razloga prethodno nije osuđivan. Enivej, da se narečeni novo-stari kolumnista "Politike" pojavi na nekoj tribini SNS-a, čak ni klinici iz Inicijative mladih ne bi protestovali, pa makar i samo zato što ne bi imali pojma ko je taj čika. U čemu ionako načelno ne bi bili u krivu, pošto čika po sebi i nije niko niti ništa; indikativan je, dakle, samo kao simptom. Odnosno, indikativno je kako je pompezno plasiran na stranicama Kad Kažem Novina. To je čak indikativnije od onoga što Kozić piše. A šta piše? Pa ništa, nastavlja čovek otprilike tamo gde je stao 4. oktobra 2000: zli Žuti, zli "soroševci" i Novi svetski poredak, zli Jankovići, zlo "Vreme" (bilo bi uvredljivo ostati nespomenut u takvom društvu!), i zla Vesna Pešić, "jedina žena na svetu koja je postala ambasador zato što nije znala čemu služi šerpa pa je zbog toga iz besa lupala po njoj". Manitu mi, tako piše.

Reaktivacija ovakvih likova iz najmračnijih zakutaka Miloševićevog i Šešeljevog špajza, njihovo ubacivanje u vatru kao dežurnih denuncijanata sa simbolički najistaknutijih predikaonica unutar javnog medijskog sistema, iznova podvlači istinsku narav Poretka, a ona je baš ona ista i onakva kakvu smo poznavali tokom prvog ciklusa Kozićeve, hm, slave. Naprosto, normalnim vremenima (kamoli "Vremenima"), normalnim vlastima i politikama (pa ni "Politikama") usluge kozićevskog tipa nisu potrebne; i da im ih neko ponudi, odbili bi ih s gađenjem. Ne zato što su nužno šampioni demokratije i visokih medijskih standarda, nego zato što znaju da dno postoji, i ne žele da grebu po njemu. I zato što se nečega ipak stide. I "Politika" je, u svim svojim postkozićevskim inkarnacijama, i svim nedostacima uprkos, bila takva: umela je i da se suzdrži i da se postidi. To što sada opet ne ume, nije propust i nepažnja, nego sistem i namera. Zato i taj Kozić iznova pristaje "Politici" kao buda-li šamar: ne zato što je "ponovo prorežimska", nego zato što je ponovo trećerazredna.

Protesti s razlogom

O tome zašto je “prvi put u istoriji” vojska izašla na ulice, šta se događalo nakon proglašenog “rata protiv mafije” i zbog čega su “posebni” Aleksandar Stanković i Nenad Vučković

Taman tu negde kada se završavao protest Vojnog sindikata Srbije i Policijskog sindikata Srbije ispred zgrade Vlade, koji je počeo 11. februara u podne, unutar zgrade Vlade, ministar unutrašnjih poslova doktor Stefanović spremao se da održi svoju konferenciju za štampu. Razlog? “Da predstavimo rezultate MUP-a, jer ne želim da dozvolim da bilo ko nipodaštava rezultate rada hiljada ljudi, koji dano-noćno brinu u o bezbednosti Srbije”, objasnio je dr Stefanović odmah na početku. I onda je nastavio: u 2016. je napravljen najmanji broj krivičnih dela u poslednjih 25 godina, mnogo je veći broj njihovog rasvetljavanja, zaplenjeno četiri tone droge (“najbolji rezultat u poslednjih osam ili deset godina”), nekad se kralo 20 automobila dnevno, “a danas se krade više od tri puta manje”, i sve u tom stilu.

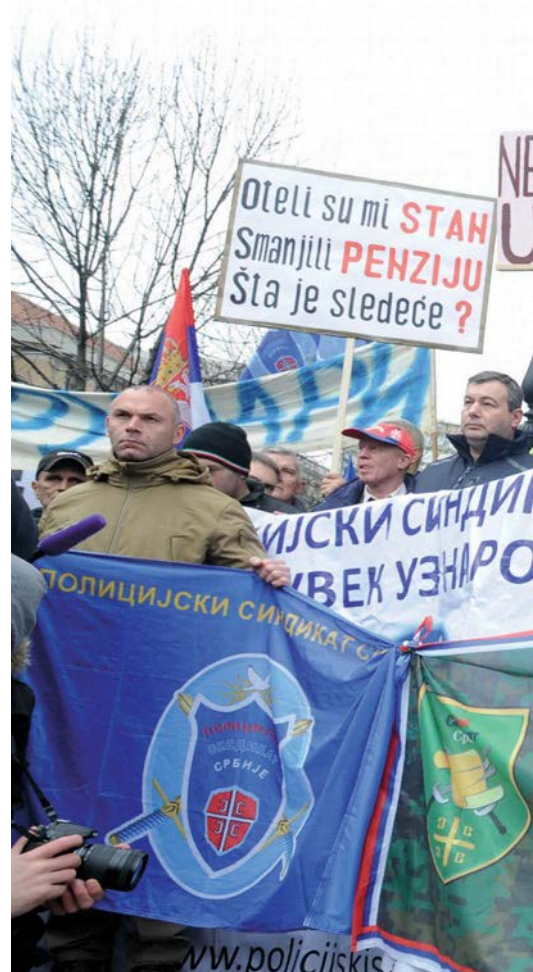
Dok je ministar nabrajao sva ova dostignuća, demonstranti, među kojima se uz pomenuta dva nalazilo još nekoliko sindikata, ali i Inicijativa “Ne (da)vimo Beograd” i Centar za zaštitu korisnika bankarskih usluga (CHF), uputili su se ka Narodnoj skupštini, a potom i prema javnom servisu. Nedelju dana ranije, Vojni i Policijski sindikat Srbije uputili su otvoreno pismo Draganu Bujoševiću, generalnom direktoru RTS-a, da ga podsete na Zakon o javnom medijskom servisu i da zahtevaju da im omogući duel sa predstavnicima vlasti.

Da li će do njega doći, još uvek ne znamo (mada pretpostavljamo), ali RTS je u udarnoj informativnoj emisiji tog dana obezbedio prilog od 30-ak sekundi sa protesta (pritom, pogrešno potpisavši

predsednika Vojnog sindikata Novicu Antića). No, ovaj prilog je, u najboljem maniru naprednjačke ere, “poklopljen” sa skoro dva minuta zgražavanja doktora Stefanovića, koji se, hineći zabrinutost i zbunjenost, upitao “gde su bili ti ljudi kad je Darko Šarić bio glavni investitor”, dodajući uobičajene uvrede za “Ne da(vi)mo Beograd” i po ko zna koji put zloupotrebljavajući poziciju na kojoj se milošću Aleksandra Vučića našao: “To je čist politički protest. Pogledajte ko je tu sve bio prisutan, od DOS-ovskih političara, predstavnika različitih političkih organizacija, nekih koje finansira Soroš, najgorih političkih organizacija koje ne vode interes o svojoj zemlji, kao što je ovaj ‘Ne da(vi)mo Beograd’...” Našlo se i 15-ak sekundi i za prilog o “kontramitingu”, koji je, kao i Stefanovićeve konferencija, organizovan da bi se skrenula medijska pažnja, a opet po naprednjačkom modelu: na saopštenje – kontrasaopštenje (ili dva), na protest – kontraprotest i konferencija, a mediji će već to znati da ponderišu...

Uglavnom, u oba sindikata su se žalili da im je protest bio sabotiran, da su auto-prevoznici iz raznih gradova Srbije, sa kojima je bilo dogovoreno da prevezu građane na protest, pozivani na informativne razgovore, pa ih je puštalo tek u 12, kad je protest već počinjao... Vladimir Pavićević, potpredsednik Policijskog sindikata Srbije, za “Vreme” parafrazira reči policijskog načelnstva iz Bora: “Postoje dva moguća načina da policajac ostane bez službe. Prvi je da izvrši neko krivično delo, a drugi je da u subotu ne bude u Boru.”

Na protestu, Novica Antić je upozorio da je finansijska situacija u vojsci

PROIZIVANJE VLADE: Vojni i policijski sindikati

Foto: Dimitrije Goll / Tanjug

neizdrživa, zbog čega je 2016. Vojsku Srbije napustilo skoro 2000 ljudi. “To govori u kakvom stanju se danas nalazi Vojska Srbije, ugrožena je operativna sposobnost, bez mogućnosti da se ona popravi. Iz vojske odlaze sredstva kako bi se punili džepovi tajkunima i ljudima koji su se udružili da izvlače novac od vojske, a oni koji pokušaju da ukažu na to, proglašavaju se neprijateljima”, rekao je Antić.

Na sličnom fonu bio je i predsednik Policijskog sindikata Srbije Veljko Mijailović: “Kome smetaju policija i vojska? Zbog čega pravite političku policiju i vojsku? Vratite policiju i vojsku narodu.” On je optužio vlast “da manipuliše čitavim narodom u Srbiji”, kada je reč o ovim protestima. “Medijski spinovi su nešto čime se oni bave pet godina, a ko god ukaže na realno stanje u Srbiji, proglašava se za izdajnika”, rekao je Mijailović, i dodao da će, ukoliko ne pristanu na razgovore sa sindikatima vojske i policije, predstavnici Vlade snositi punu odgovornost za stanje na ulicama Beograda.

KORAK UNAZAD

Kao i u prethodna tri protestna skupa (počevši od novembra 2016), osnovni zahtevi sindikalaca bili su da se poboljša težak položaj zaposlenih u vojsci i policiji – Vojni sindikat traži da se poveća osnovica za platu na 35.000 dinara, a Policijski sindikat traži da Aleksandar Vučić ispuní obećanje i da im isplati jednokratnu pomoć od 20.000 dinara. No, od prvog

protesta pa do danas, kao na traci ređaju se događaji koji ukazuju na sve lošije stanje i u policiji, i u vojsci i u državi generalno: ne samo materijalno, već pre svega bezbednosno – ma šta govore brojke i statistika doktora Nebojše Stefanovića. A ako izuzmemo državni vrh, u centru tih događaja su se nekako našla dva čoveka: Aleksandar Stanković i Nenad Vučković.

Iako prema svemu što znamo pokojni

Aleksandar Stanković nije bio državni službenik, sve što se događalo nakon njegovog "izlaska" u javnost u aprilu 2016. nekako govori suprotno. Podsetimo, tada je Stanković, inače još 2013. pravosudno osuđen na skoro šest godina zatvora za trgovinu drogom, učestvovao u incidentu u kome je divljački prebijeno obezbeđenje generalnog direktora FK Partizan Miloša Vazure. Da je Stanković imao

»

MiG-ovi i javne nabavke

Prema Aleksandru Vučiću, MiG-ovi koji će stići iz Rusije su besplatni, ali će Srbija platiti za rakete. Prema ministru odbrane Zoranu Đorđeviću, remont tih istih MiG-ova koštaće 185 miliona evra. Prema rečima Novice Antića, MiG-ovi će najverovatnije služiti za pranje para.

"Prema informacijama koje mi imamo, iz sistema odbrane i iz Moskve, ti ruski avioni su potpuno besplatni. Tako da ta priča o tim parama koje pominju, pretpostavljamo da je neko pranje para, da bi se iz budžeta na taj način izvukla velika svota novca. Rusi daju remontovane, kompletne avione, isporučuju ih, i to nas neće koštati ništa", kaže Antić.

On upozorava i na zloupotrebe na VMA i prilikom javnih nabavki za vojsku.

"Utvrđili smo da na VMA nisu fakturisane usluge u iznosu od četiri miliona evra, i to samo na jednom odeljenju. A šta

je sa drugim odeljenjima? Dakle, rađene su medicinske usluge, a nisu naplaćene. Zapravo, verovatno je neko uzео novac, samo što nije prošao kroz papire. To smo rekli ministru odbrane, dok je ministar još bio Bratislav Gašić, i niko ništa nije preduzeo. To smo ponovili i novom ministru Đorđeviću. I dalje niko ništa ne preduzima. I onda dođe ministar Đorđević u VMA i šokira se stanjem, a on je tokom četiri godine pre toga bio zadužen za vojno zdravstvo, kao državni sekretar. I on je odgovoran za takvo stanje – sam je sebe šokirao.

Takođe, postoji remontni zavod u Čačku koji je referentna ustanova i može da održava vojna vozila, a vi to ipak date privatnoj firmi iz Leskovca, koja to naplaćuje deset puta skuplje. I sad kad treba da se servisiraju 'puhovi' iz Kraljeva i Čačka, odlaze svi u Leskovac, a u Čačku imate remontni zavod koji ima neupošljene kapacitete i koji novac daje u budžet", kaže Antić.

Al' ja duge čizme nemam

Četvrti protest Vojnog sindikata Srbije održan je u subotu ispred zgrade Vlade Srbije. Ovoga puta pridružio im se i Policijski sindikat Srbije, a naziv protesta je bio "Ministri, ostav!". Na drugoj strani Nemanjine ulice, stotinak metara dalje, organizovan je kontramiting

Da je neki od mnogobrojnih stranih posetilaca Beograda prošao tog hladnog subotnjeg prepodneva niz Nemanjinu ulicu, diveći se i dalje upaljenoj novogodišnjoj rasveti, bio bi prilično zbunjen. Sa leve strane bi video grupu staraca, a sa desne grupu mladih muškaraca kako stoje okrenuti leđima jedni drugima, sa zvučnika slušaju istu muziku, čute pred istom himnom, a kad se malo pažljivije poslušaju, pričaju suštinski isto – nisu baš srećni svojim životom u otadžbini...

Ipak, sve osim te zajedničke nesreće je različito. Iz priča jedne grupe, znatiželjni stranac bi čuo da su naklonjeni

aktuelnoj vlasti i premijeru Vučiću, da čitaju i veruju tabloidima koji garantuju da Srbiju uskoro napadaju *šiptari* i *ustaše*, a sigurno i Amerikanci; kod onih drugih, da su shvatili da će, u najboljem slučaju, završiti kao ovi stariji jer su korupcija, nepotizam i kriminal kojima vladaju aktuelna vlast i premijer Vučić nepodnošljivi i da to mora prestati.

ZA RAT SPREMNI

Na onoj strani Nemanjine ulice gde se okupilo oko dvesta uglavnom starijih muškaraca, bez ikakvog obeležja, na zid Ministarstva spoljnih poslova bio je okačen veliki transparent kvalitetne izrade

na kome je pisalo "Za jedinstvo naroda u odbrani bezbednosti Srbije". Tu su bili i jaki, skupi zvučnici i mikrofoni, a najmlađi u grupi bio je voditelj programa.

Pre nego što je u pet minuta do 12 zvanično počeo program, govoreći pred kamerom provladine televizije Studio B, Ljuba Bradić, ratni veteran iz Valjeva, rekao je da srpski narod i oni, borci, moraju da budu jedinstveni, "kako u Srbiji tako i sa narodom na Kosovu". Novinarka Studija B dobila je na poklon društvenu igru "Marš na Drinu" koju proizvodi Savez boračkih organizacija Srbije "Sabor", a u svom prilogu kasnije emitovanom na beogradskoj gradskoj televiziji nije imala

poseban državni tretman govori i podatak da mu je sud 12 puta odlagao kaznu zatvora. Nakon prebijanja obezbeđenja, i nakon što je Stanković pušten da se brani sa slobode, Aleksandar je Vučić lično ustao u njegovu zaštitu: "Jedini je pušten onaj koji nikoga nije pipnuo. Jel' treba da ga ubijemo što nikoga nije pipnuo? Taj jedan nije nikoga pipnuo, šta želite od nas, da pratimo i da se naši organi, policija, tužilaštvo i pravosudni organi ponašaju u skladu sa novinarskim željama?", rekao je Vučić, uz već ustaljeno ignorisanje činjenica koje mu ne odgovaraju – a to je da je Stanković bio vođa Veljku Belivuku i Darku Ristiću koji su tukli obezbeđenje – i uz dalju zabrinutost zašto se, eto, niko ne interesuje ko je 2001. ubio policijskog službenika Momira Gavrilovića.

Posebnost Aleksandra Stankovića se ogledala i posle njegovog ubistva u oktobru 2016, i to u reakciji državnog vrha. Nekom neupućenom, ko ne zna da Aleksandar Stanković nije bio državni službenik, moglo je izgledati da su Nebojša Stefanović i Aleksandar Vučić na njegovo ubistvo reagovali kao da je ubijen neko "njihov". Stefanović je sazvao konferenciju na kojoj je najavio rat protiv mafije, a Vučić se javio iz Niša, gde je vlada "gostovala", rekavši da će "svi koji misle da ubijaju po Srbiji osetiti žestoku pesnicu države, a monstrumi koji su ubijali po našoj zemlji će to dobro zapamtiti – tu bandu mafijašku poćistićemo ma koliko teško i rizično bilo".

Nakon Stankovićevog ubistva, najpre su fudbaleri, a potom i košarkaši Partizana na svojim utakmicama nosili majice

sa Stankovićevim likom. Prema rečima premijera Vučića: "Svako ima svoj izbor, ako hoćete da nosite majicu s nečijim likom – nosite, ako nećete – nemojte", uz ponovno mučenje vode: "Zašto me ne pitate kad neko viče 'Vučiću, pederu?' (...) Ko je i iz koje države došao s kalašnjikovima u Beograd i delio pravdu? A vi mi donesite majicu na kojoj piše 'volim Tadića i Radulovića', i neću je obući, nema šanse." Otkud ovakva reakcija vrha države nakon ubistva jednog osuđenog trgovca drogom i jednog od vođa navijača FK Partizan – za sada ostaje nepoznato.

No, uprkos ovakvoj najavi ministra policije (ili baš zbog nje?), ubistva po Srbiji, poglavito u Beogradu i Novom Sadu, postala su sve češća i bezobzirnija. Gotovo da nije prošla nedelja od ubistva

ISTE MUKE, RAZLIČITA GLEDIŠTA: Dva mitinga na istom mestu

Fotografije: Dimitrije Goll / Tanjug

ni kadar mitinga zbog koga se, u stvari, održao i kontramiting koji je snimila.

Pred mikrofonom su se redali predstavnici boračkih udruženja iz Valjeva, Leskovca, Pančeva, Niša. Prvi od govornika je bio pomenuti Bradić. Nakon pročitnog govora punog citata Nikolaja Velimirovića i hvalospeva "legalno izabranoj vlasti", spustio je papir i progovorio mnogo srčanije: "Čuo sam da ima neka-kav miting tamo. Oni su naši saborci. Neka ostvaruju svoja prava na legalan način i baš nas briga šta traže, ali moramo i mi jednom doći na red! Mora jednom doći i boračka populacija da naplati svoje ratne dnevnice, da overi zdravstvenu knjižicu. Vidite, vidite kako smo mi strpljivi i nećemo da pravimo probleme našoj državi Srbiji jer je teška ekonomska kriza..."

Stankovića u kojoj neko nije ubijen usred bela dana – bilo da je izrešetan, bilo da su mu kola dignuta u vazduh. Ovom uličnom nivou dešavanja odgovarala su haotična zbivanja u kojima je učestvovala vlast, a možda ih i kreirala, ali je neizostavno i neprestano njima maltretirala javnost: navodni pokušaj atentata na premijera, nađeno oružje u Jajincima, 97 bezbednosno interesantnih lica u jajinačkom okolišu (prema ministru Vulinu, 97 ubica), krađa velike količine oružja i municije iz skladišta Garnizona Beograd... Tu negde, u novembru 2016, Vojni sindikat Srbije organizuje prvi od dosadašnjih četiri protesta, i tako dolazimo i do druge "posebne" osobe, Nenada Vučkovića, koji jeste državni službenik, i koji na volšeban način spaja policiju i vojsku.

Sledeći je bio Dinčić iz Niša kome je bilo krivo što ne postoji jedinstvo u Srbiji, i to u trenutku kada su svi krenuli protiv Srbije. Na kraju se setio pesme koju je recitovao na školskoj priredbi: "Ide vojska na konjima, išao bih i ja s njima, al' ja duge čizme nemam, al' ja britku sablju nemam, al' ja konja vranca nemam, al' se spremam! Al' se spremam!"

Nikolić iz Leskovca je doneo novosti sa juga, rekavši da su duge cevi sa Kosova uperene ka njima, podsetio da se u Hrvatskoj veliča Stepinac, da se najvećim koljačima Srba dižu spomenici, a na kraju viknuo: "Gospodo, braćo borci, živeli, i mi smo za rat spremni, a ako bog da, i daće, da odemo ponovo. Živela Srbija!" Tokom jednog od govora, u maskirnoj jakni i pantalonama, kroz "pozornicu" je prošao Velimir Milošević, veteran iz Kruševca. On je među borcima poznat, između ostalog, zato što je oktobra 2014. godine u prostorijama Udruženja boraca ratova

od 1990. do 1999. godine u Valjevu velikim ekserom zakucao sebi dve letvice za levu šaku. To se desilo tokom štrajka glada valjevskih boraca koji su bili nezadovoljni svojim položajem u srpskom društvu, a konkretno zbog toga "što Aleksandar Vučić nije došao u Valjevo da lično čuje zahteve štrajkača". Na letvicama je pisalo: "Vučiću, hvala ti što misliš o borcima". Štrajkači, njih četvorica doduše, govorili su tada za medije da će štrajkovati do smrti. Međutim, brzo ih je posetio nadležni ministar Vulin i rekao: "Kao boga vas molim, nemojte to više nikada činiti. Ako vam ruke nisu otkinute na Kosovu, nemojte da vam ih mi sada ovde kidamo."

Govornik iz Ivanjice je dobio najviše aplauza jer je "razumeo" da su "ovi tamo" zavedeni novcem koji su "dobili od stranaca". Neki su dovikivali: "Soroš!" i "Jelena Milić!" Jedan je podsetio da su ih te iste kolege tukle kad su oni tražili svoja boračka prava: "Oće da pendrek ne bude 60, nego 80 centimetara, pa kad bijete da baš bijete."

Posle pola sata govorancija fotografisali su se ispred transparenta, a glavni organizator Dejan Marjanović, iz Saveza "Sabor", pozvao je okupljene da postoje još malo, da se druže jer se dugo nisu videli.

MINISTAR U FULU

Na skupu koji su organizovali Vojni i Policijski sindikat Srbije bilo je na desetine sindikalnih barjaka i zastava Republike. Imali su samo četiri zvučnika,

SPREGA VOJSKA-POLICIJA-KRIMINAL

Vojni sindikat tada, u novembru 2016, obaveštava načelnika Generalštaba generala Ljubišu Dikovića da su tokom 2016. Aleksandar Stanković i Veljko Belivuk nezakonito ulazili u kasarnu u Pančevu i od vojske dobijali oružje i municiju da tamo vežbaju gađanje u vojnoj streljani. Zajedno sa Stankovićem i Belivukom, na gađanje dolazi i Nenad Vučković, nekada pripadnik vojske, a danas visoki oficir Žandarmerije i – navijač Partizana. Ujedno, u emisiji na televiziji N1, Novica Antić saopštava da je sa pomenutom trojkom na gađanje dolazio i jedan član Vlade. Nakon ubistva Stankovića, mediji su objavili slike Vučkovića, Stankovića i Belivuka, zagrljenih na tribinama, a ministru Stefanoviću nije smetalo prijateljstvo

pripadnika Žandarmerije i čoveka pravosnažno osuđenog za trgovinu drogom: "Nenad Vučković jeste pripadnik Žandarmerije. Ne znam da je vođa navijača, znam da je navijač Partizana, ali ne mislim da je krivično delo biti navijač ili vođa navijača. On je došao u policiju iz redova vojske, dakle, pretpostavljam da su sve bezbednosne procene kada je on prelazio bile takve da nije ukazivalo na bilo kakvo izvršenje krivičnog dela."

Vojni sindikat je ove informacije u javnost izneo početkom februara. Sindikat se u jednom od nedavnih saopštenja upitao: da li vojska krije kriminalce?

Na isto pitanje, Novica Antić, predsednik Vojnog sindikata Srbije, kaže za "Vreme": "Krije. Oni da su hteli bilo šta da urade, uradili bi to još u novembru, kad smo

» natovarena na neku crvenu šklopociju. Organizacija je bila vidno siromašnija od one na kontramitingu.

Na ulazu u Vladu Srbije prvi je govorio Novica Antić, predsednik Vojnog sindikata Srbije. Podsetio je na vojničku zakletvu u kojoj se pominje "zaštita ustavnog poretka", što znači poštovanje zakona i "sprovođenje u delo onoga što se zove pravna država". "Danas je taj segment ugrožen i mi smo se digli danas da to branimo u skladu sa zakletvom koju smo dali Srbiji i njenom narodu", rekao je Antić i zatim pročitao pismo jednog bataljonskog komandanta koji je napustio Vojsku Srbije zbog "degradiranja i urušavanja oficirske profesije". Antić je dodao i da ih aktuelni političari "kao slinu" razvlače već dve i po godine ne želeći da razgovaraju s njima. "Ako ne budu pametni i ne sednu s nama da razgovaraju, ovi će se protesti intenzivirati i neće biti kao današnji u trajanju od par sati, već će biti višednevni. Nećemo dozvoliti nikome da gazi Srbiju i njene građane. Mi smo svoje živote založili Srbiji i nećemo žaliti da ih damo da je odbranimo. To svima treba da bude jasno", završio je svoj govor Antić.

Veljko Mijailović iz Policijskog sindikata Srbije je nazvao "dobar dan slobodnim ljudima i čestitim Srbima", a zatim se zahvalio svima koji su došli ispred zgrade

"u kojoj su, ništa drugo, do štićenici Sivog doma". Onda je vikao da se policija i vojska vrate narodu, jer je narod njihov gospodar, i okrivio je vlast da se bavi medijskim spinovima: "Nije ova država nastala od kad ste vi došli!" Mijailović je još rekao da je odgovornost za buduće stanje na ulicama odgovornost odnosa vlasti prema njima, a onda je pomenio i ministra odbrane Zorana Đorđevića: "Mi danas imamo ovog što predstavlja vojsku koji u izjavi za medije, kao akademski građanin, objašnjava da su avioni u fulu. Znamo mi da si ti bio šofer i da si u tom momentu mislio na vozilo kojim si do juče upravljao."

Govorili su još predstavnici vojnih penzionera, prosvetnih sindikata i sindikata oružara, udruženja za zaštitu korisnika bankarskih usluga koji su podsetili na neustavno smanjenje penzija, dužničko ropstvo, štrajkove kolega prosvetara;

NA ČIJOJ STRANI: Raport premijeru i ministru

Foto: Dragan Kujundžić / Tanjug

sudom. A on to nije uradio, znači da je i on u neku ruku zloupotrebio svoj položaj da bi prikrio tako nešto. I sad imamo ovo stanje da oni sprovode istragu dok tužilaštvo još ništa nije naložilo, da se tamo brišu snimci i uništavaju dokazi", kaže Antić.

Ministarstvo odbrane je povodom ovog saopštenja Vojnog sindikata o strepljani, ali i o falsifikovanju službenih evidencija od strane istog brigadnog generala i njegovog potčinjenog, potpukovnika, "podsetilo na proceduru podnošenja

bilo je podsećanja na prošlost kada su se takođe organizovali kontramitinzi da bi se zbunila javnost, obećanja radikalizacije protesta...

Posle govora, kolona mitingaša je šetala do Narodne skupštine sa željom da predsednici Maji Gojković preda pismo sa zahtevima. Međutim, pisarnica nije radila, pa su pismo ostavili kolegama koji rade na ulazu u Skupštinu. Održan je i minut ćutanja u znak sećanja na poginule i nestale na Kosovu. Protest se završio ispred zgrade Radio-televizije Srbije zato što, kako su organizatori skupa rekli, RTS nije u svom programu pronašao mesto za debatu o problemima u vojsci i policiji Srbije.

Inače, na mitingu Vojnog i Policijskog sindikata bili su Miloš Đajić iz Demokratske stranke, Borko Stefanović iz Levice Srbije i predstavnici Inicijative "Ne da(vi)mo Beograd". Kontramitingu je prisustvovao Saša Dujović, predsednik Pokreta veterana koji je u prošlom sazivu Narodne skupštine bio na listi Srpske napredne stranke.

Nakon protesta, Vojni sindikat Srbije je objavio i da nezvanično znaju da su neki učesnici kontramitinga bili nagrađeni sa po 5000 dinara, neki sa 2000 dinara, a svi su dobili sendvič.

MIRKO RUDIĆ

» mi to rekli generalu Dikoviću – da ti ljudi ulaze u tu kasarnu, i da su čak bili gosti na jednoj proslavi koju je ta jedinica organizovala. Ništa nije urađeno, i zato smo došli u ovu situaciju, da mora da se obavesti javnost. Na kraju, zbog toga smo podneli i krivičnu prijavu, jer je Vučković zahvaljujući prisnim odnosima sa brigadnim generalom te jedinice ulazio u kasarnu i uvodio ljude, a komandant im je neovlašćeno i nezakonito dao da koriste oružje i municiju vojske. Postoji pravilo o vojnoj disciplini, koje kaže da nadležni starešina u određenom roku – ranije je bilo tri dana, sada je to malo duže, ali ne više od sedam dana – mora da prijavi kad sazna da je njegov potčinjeni učinio povredu vojne discipline. Onog trenutka kada smo generalu Dikoviću u novembru rekli za to, on je bio dužan da taj postupak pokrene u roku od tih pet, šest dana, i da danas, u februaru, već imamo lice koje je procesuirano pred vojnodisciplinskim

disciplinskih i krivičnih prijava" i postavilo "opravdano pitanje zašto se do sada ćutalo o navodnim zloupotrebama".

Na pitanje kako je neko kao Vučković uopšte mogao da bude zaposlen u vojsci, Antić kaže: "To su pokrivali ljudi koji su zaduženi za bezbednost te jedinice, ispred vojne policije i službi bezbednosti. Svaka jedinica ima 'bezbednjaka', koji je za takve stvari dužan da piše izveštaje, koji su strogo poverljivi i dostavljaju se po njegovoj liniji rada 'gore'. Tada se takvi ljudi jednostavno udalje iz tih jedinica. Bila je misaona imenica da jedan takav čovek može da radi u takvoj jedinici, mi smo takve ljude uvek čistili iz vojske. Ali, ovakvo stanje je u poslednje tri, četiri godine", zaključuje Antić.

NEZADOVOLJSTVO U POLICIJI

Prema rečima Vladimira Pavićevića, potpredsednika Policijskog sindikata Srbije, Nenad Vučković je paradigma Srbije.

"Postoje video-snimci tog čoveka, gde se nalazi na tribinama sa takozvanim navijačima, u prisustvu Aleksandra Stankovića, koji je likvidiran u klasičnoj sačekuši. Pored njega je i Veljko Belivuk, sad osumnjičen za krivično delo ubistva, i to zagrljeni, u društvu, gde zajedno navijaju. Šta nam to govori? Da su oni u nekoj, najblaže rečeno, prijateljskoj vezi, a to pokazuju i čitlje u novinama koje su posle objavljene. Onda imamo situaciju da ministarstvo takvog čoveka kod nas zapošljava u MUP. Prema našim saznanjima iz sindikata, on je zaposlen tokom prošle godine, preuzimanjem iz vojske. Prijem u radni odnos u Ministarstvu unutrašnjih poslova iziskuje bezbednosnu proveru, koja će podrazumevati osuđivanost, uvid u sve naše evidencije, dakle, da li neko ima operativne informacije, da li je kažnjavao, da li je u prekršajima sa elementima nasilja... Dakle, moramo proveriti sve da bi čovek došao 'čist'. Da je takav čovek dat običnom policajcu u rad, nikada ne bi dobio saglasnost za nošenje vatrenog oružja, niti za rad u Ministarstvu unutrašnjih poslova. I tu sad dolazimo do one priče da li je policija kompromitovana? Pa jeste, ali da li je od profesionalaca ili od šefa, koji

je rekao da je to zarad viših ciljeva? Dakle, bitno je da se pravi razlika u kompromitovanju. Ja s vama mogu u potpunosti da se složim kao građanin – policija jeste kompromitovana. Ali se postavlja pitanje: od koga? Od profesionalnog dela policije svakako nije! Jer ti profesionalci će da izvrše svaki zadatak koji se stavi pred njih, na savestan i odgovoran način. Da se pitanje Savamale da bilo kom policijskom službeniku, inspektoru bilo koje stanice, da ga pustite da zakonski radi i ako ne otkrije celo krivično delo, sa izvršiocima i materijalnim dokazima za sedam dana, tog inspektora treba izbaciti iz službe jer je nesposoban. Pobogu, to je centar grada, pokriven kamerama, došao je bager, pa nisu oni biciklima došli, pa sakrili bicikle", kaže Pavićević.

Na pitanje o brojkama koje ministar dr Stefanović često iznosi u javnost i koje, po njemu, govore da je bezbednost građana sve veća, a stopa kriminala sve manja, Pavićević kaže: "Nažalost, Ministarstvo unutrašnjih poslova, a izgleda i cela vlada, žive u imaginarnom svetu statistike. Žive u brojevima, a ne u realnosti. To što sad nalazimo komparativnim primerima kada je bio manji broj ubistava, a kada

veći, to su stvari kojima se bave statističari i analitičari. Bezbednost je subjektivan osećaj, kada čovek zna da li je siguran ili nije. To je kao borba protiv korupcije – ove godine je uhapšeno toliko-i-toliko iz sudstva, zdravstva, policije, a onda dođemo u poziciju da imamo dva relevantna istraživanja, zvanična i nezvanična, koja kažu da korupcija nije nikad bila veća nego danas. E, to vam je lažni prikaz stvarnosti. I inače, vlada apsolutno nezadovoljstvo policijskih službenika i zaposlenih u Ministarstvu. Ako sadašnja vlast ima više od jedan odsto poverenja u našem Ministarstvu, ja sam spreman sutra ujutru da podnesem ostavku. Evo na osnovu kojih parametara to govorim: na osnovu peticije koju smo sprovodili u toku 2015. godine, gde se 21.054 zaposlenih javno deklariralo protiv akta koji su doneli ministar i, mi smatramo, njegov sindikat, Nezavisni sindikat policije. U policiji radi oko 45 hiljada ljudi. Permanently odsutnih je 20 odsto, što znači da je od 35-36 hiljada zaposlenih, peticiju protiv ministarstvih dela, odnosno protiv ministra, smelo da potpiše 21 hiljada ljudi. A koliko njih je htelo, a nije smelo?"

RADMILO MARKOVIĆ

Izložba savremenog nordijskog stakla

U Muzeju primenjene umetnosti u Beogradu, u saradnji sa ambasadama nordijskih zemalja, otvorena je izložba "Dodir stakla" koja će trajati do 15. marta. U prisustvu ambasadora Danske Mortena Skvoga Hansena, Finske Pertija Ikonena, Norveške Arnea Sanaesa Bjernstada i Švedske Jana Lundina, direktorka Muzeja primenjenih umetnosti Ljiljana Miletić Abramović rekla je da je Nordijski region poznat

Ambasador Švedske Jan Lundin izjavio je da se saradnja nordijskih zemalja velikim delom zasniva na zajedničkim vrednostima i dodao: "Velika povezanost naših naroda, zajednički interesi i iskustva koja delimo kao male pojedinačne države vodili su nas ka formalizaciji nordijske saradnje koja se pokazala kao uspešan regionalni model." Na izložbi su svojim ostvarenjima zastupljeni: staklare Holmegaard, Archi-

po osobenom dizajnu i da posetioци izložbe sada imaju priliku da se upoznaju sa dizajniranim predmetima od stakla. Na izložbi je predstavljeno osamdeset dela nastalih u 13 poznatih staklara i dizajn studija, koji su većinu svojih dela realizovali u saradnji s vrhunskim umetnicima, arhitektama i dizajnerima.

"Saradnja nordijskih zemalja je u mnogo čemu jedinstvena, proteže se kroz sve oblasti društva, od politike i istraživanja, pa sve do kulture i umetnosti. Verujemo da se to vidi i na našoj izložbi, na kojoj su predstavljena umetnička dela različitih dizajnera i proizvođača iz četiri različite nacije, a koja istovremeno zrači jedinstvenom nordijskom tradicijom i inovativnim duhom", rekao je ambasador Finske Pertti Ikonen.

tectmade i Lenne Bjerre Design iz Danske; staklare Iittala i Lasismi, kao i Galerija Mafka & Alakoski (za koju se svi predmeti izrađuju u poznatoj fabrici u Rihimakiju) iz Finske; staklare Hadeland, Gjovik i Magnor i studio Nostetangen Glass iz Norveške; i staklare Maleras, Skrufs i Nybro iz Švedske. Posle Beograda, izložba će biti otvorena u Muzeju Vojvodine u Novom Sadu od 21. marta do 20. aprila.

Generalni sponzori izložbe su Wiener Stadtische i I&F McCann Grupa, dok su održavanje pomogli Vinarija "Tikveš", EuroCons Group, Elopak, Finlandia, Volvo, SpotColor, Q-Free, Tetra Pak, Ericsson, Masferg Agro, Securitas, Novo Nordisk, Peter Justesen, Medicon, Iittala, Fosdalen, Velux i Norway House.

Građani se opravdano

“Situacija se zataškava iznošenjem pozitivne statistike, a problem je sistemski. Poslednjih godina građani često slušaju od političara da je stopa kriminaliteta smanjena, a onda odjednom objavljuje se rat mafiji”

Istraživač Beogradskog centra za bezbednosnu politiku Saša Dorđević godinama sa svojim kolegama pokušava da pomogne u reformi bezbednosnih struktura u Srbiji. Centar se profilisao kao organizacija stručnjaka koji se bave temama iz oblasti bezbednosti i, za razliku od u javnosti prepoznatih komentatora, oni su u ocenama daleko oprezniji, konzervativniji i sve zasnivaju na višestrukim proverama.

Zbog onoga što Centar objavljuje, Dorđević se više puta našao na “udaru” MUP-a, odakle su stizale ocene da je neobjektivan i da istraživanja koja objavljuje nisu kredibilna. S druge strane, čini se da se za sve ono što je on sa svojim kolegama godinama unazad govorio i za ono na šta je upozoravao ne može reći da nije tačno i zlonamerno, nego je čak možda i ublažena verzija pravog stanja i u srpskoj policiji i na polju bezbednosti u Srbiji.

Poslednjih meseci, uprkos izjavama ministra dr Nebojše Stefanovića, ne izgleda da je opšta bezbednost povećana. Naprotiv.

“VREME”: U svetlu brojnih ubistava i čudnih postupaka koji se vode u srpskom pravosuđu, na koji način ocenjujete stanje bezbednosti: da li je država u ratu protiv mafije ili je mafija u ratu protiv države?

SAŠA ĐORĐEVIĆ: Stanje bezbednosti ne može da bude zadovoljavajuće kada od avgusta prošle godine građani slušaju o automobilima i motorima iz kojih se puca u pokretu, auto-bombama, pucnjava u blizini škole, u centru grada, oružju u

blizini porodične kuće predsednika Vlade, te gledaju snimke brutalnog prebijanja, policijske opsade zgrada, proteste policajaca i vojnika. Najgore je što građani postaju nevine žrtve uličnog nasilja, a policajci sve češća meta napada. Prošle godine je devojkica povređena od zalutalog metka nakon pucnjave u Krunskoj. Pre nekoliko dana je dvoje građana povređeno od eksplozije. Više od 20.000 krivičnih dela od 2000. do 2016. godine evidentirano je zbog napada na policajce. Prošlo je 125 dana od kada je ministar unutrašnjih poslova snažno objavio rat mafiji i to nakon ubistva osobe kojoj je dvanaest puta odložen zatvor. Jedini zaključak je da se država ne snalazi u tom ratu, što primećuju i građani. Na pitanje šta ugrožava bezbednost Srbije iznutra, trećina građana kaže da su to korupcija i kriminal, a još jedna trećina da je to loša vlast. Broj krivičnih dela nad policajcima, kao i činjenica da je njih 13 izgubilo život, a da je skoro 4000

povređeno, ukazuje na dve stvari: država ne štiti policajce u dovoljnoj meri ili su oni loše obučeni.

Ko je u sistemu najviše zakazao? Da li je problem u sposobnosti policije i tužilaštva da izađe na kraj sa kriminalom ili je opet u pitanju politička volja, kao neizbežan sastojak svega u Srbiji?

Situacija se zataškava iznošenjem pozitivne statistike, a problem je sistemski. Poslednjih godina građani često slušaju od političara da je stopa kriminaliteta smanjena, a onda odjednom objavljuje se rat mafiji. S početkom primene Zakona o krivičnom postupku 2013. godine, iz sudova u tužilaštva je preneto oko 38.000 predmeta nakon čega nije sledilo odgovarajuće zapošljavanje novih tužilaca. Preopterećenost u radu i pritisak da je kvantitet važniji od kvaliteta brojne optužnice dovodi do obaranja na sudu, što nije pokazatelj uspešne borbe protiv kriminala.

plaše

Fotografije: Milovan Milenković

Postoje slabosti i u policiji. Za sve najbolje diplomce Kriminalističko-policijske akademije još uvek nema mesta u policiji, dok pojedinci iz MUP-a upozoravaju da kriminalisti ne mogu dobro da obavljaju svoj posao jer nemaju dovoljno iskustva na terenu. Ponovo smo u situaciji da ne znamo ko je šef kriminalističke policije, s obzirom na to da je Srđan Paskvali otišao u penziju, a na toj poziciji je bio samo godinu dana. Njega smo čekali 17 meseci. I u sudstvu postoje problemi. Kazne za krivična dela organizovanog kriminala nemaju odražavajući efekat jer je znatan broj povratnika u kriminal. Suđenja traju dugo i beskrajno se odlažu. Rezultati borbe protiv kriminala su skromni, imajući u obzir da je vladajuća stranka upravo obećavajući oštrije i jasnije mere u toj borbi dobila i izbore pre pet godina.

Da li građani treba da budu zabrinuti kada vide da se mafijaši ubijaju na ulicama Beograda i Novog Sada,

kada se puca oko škola ili je to nešto što ne utiče na stav građana o stepenu bezbednosti u Srbiji?

Građani su zabrinuti jer skoro trećina njih želi više da sazna o tome kako da zaštiti svoju bezbednost, pre svega dece i mladih. Dodatnih 16 odsto voli da sazna o kriminalu i korupciji, a svaki deseti i o terorizmu. To su rezultati poslednjeg istraživanja Beogradskog centra za bezbednosnu politiku na reprezentativnom uzorku. Ranije istraživanje ukazuje na još jednu zanimljivu stvar. Približno tri četvrtine građana se oseća potpuno ili uglavnom bezbedno, i to najviše u svojoj kući i u komšiluku. Problem je u tome što većina građana ne smatra da su državni organi doprineli njihovom osećaju bezbednosti, već zato što poštuju red i zakon i vode normalan život. Svega 6 odsto građana veruje da su lično bezbedni jer državni organi dobro rade svoj posao i to nije dobar podatak.

Kada posmatrate iz perspektive nekoga ko na dnevnom nivou prati rad policije u Srbiji, kako biste ocenili reforme unutar bezbednosnog sektora u Srbiji? Šta je urađeno kako treba, a šta nije? Šta je najveći problem srpske policije?

U poslednjih 15 godina uloženo je preko 50 miliona evra stranih investicija u reformu policije i potrošeno 670 milijardi dinara iz budžeta da bi na kraju ugroženi građanin doživeo da mu policija ne pomogne. Čini mi se da reforma policije krene jedan korak napred, a zatim dva koraka nazad. Najveći izazov biće depolitizacija policije jer su političari prosto zaljubljeni u moć koju ima ova služba. Glavni reformski potez u 2016. godini bio je usvajanje novog Zakona o policiji. Unapređen je pravni okvir za upravljanje ljudskim resursima i parlamentarni nadzor policije, ali nije izgrađen sistem unutrašnje kontrole. Principi operativne nezavisnosti policije samo su deklarativno promovisani u uvodu Zakona, dok je

u ostalom delu ostavljeno mnogo mogućnosti da se političko rukovodstvo meša u postupanje policije. Uvode se nove antikorupcijske mere, kao što su test integriteta i provera imovnog stanja, koje nisu precizno propisane zakonom. Svi podzakonski akti nisu usvojeni kako bi zakon bio u potpunosti primenljiv. Rok za usvajanje je istekao 5. februara.

U tom smislu, kada uporedite delovanje srpskog MUP-a sa zemljama u okruženju, gde je srpska policija i na kom nivou je bezbednost u Srbiji u odnosu na region?

Postoje tri zajednička problema za sve policije u regionu: njena politizacija, nedovoljno razvijen sistem zapošljavanja i nadzora, i problemi u saradnji sa tužilaštvom. Dodatno, najveći izazov u budućnosti je neizvesnost u spremnosti izvršnih vlasti da primene propise koje je usvojila

pod tutorstvom Brisela jer je neizvesno koliko će Evropska unija pritisnuti u podsticanju reformi krivično-pravnog sistema pošto punopravno članstvo nije blizu, a nema šargarepe kao što je bezvizni režim. Najveći reformski izazov u regionu je Bosna i Hercegovina, koja ima 16 policijskih agencija i još pet institucija koje su povezane sa unutrašnjim poslovima. Očigledno je da stanje bezbednosti u Srbiji zavisi i od regiona. Sukob škaljarskog i kavačkog klana u Crnoj Gori se oseti u Sr-

“U poslednjih 15 godina uloženo je preko 50 miliona evra stranih investicija u reformu policije i potrošeno 670 milijardi dinara iz budžeta da bi na kraju ugroženi građanin doživeo da mu policija ne pomogne”

biji. Glavni problem je droga. Oko trećine droge koja se proizvede u Avganistanu prođe svoj put do Evrope preko Balkanske rute. Organizovane kriminalne grupe u regionu u najvećoj meri deluju kao posrednici. Kao paravan koriste preduzeća za izvoz-uvoz ili za pošiljke. Najviše se bave kokainom i marihuanom, ali su uključene u aktivnosti pranja novca. Dobre su povezane. U najvećoj meri su multietničkog sastava.

Na koji način policije u regionu sarađuju, ako sarađuju? Da li je ta

saradnja deklarativna ili stvarna, posebno ako se za primer uzme slučaj "Potočari" iz 2015. godine, o čemu poslednjih meseci zbog postupka koji se vodi u Beogradu saznajemo više detalja.

Saradnja između policija u regionu je bolja nego ranije, što govori i podatak da raste broj zajedničkih istraga kroz koordinaciju Centra za sprovođenje zakona u jugoistočnoj Evropi (SELEC) sa sedištem u Bukureštu. Na početku ih je bilo samo četiri, da bi taj broj porastao 2015. godine na 89. Slično je i sa razmenom operativnih informacija kroz SELEC. Više od 20.000 operativnih podataka se razmeni godišnje, ali se ipak primećuje da nema rastućeg trenda kao ranije. Izrađena je i regionalna procena pretnji od organizovanog kriminala, što je dobro. Međutim, i dalje se uviđa da odnosi i poverenje između dve zemlje utiču i na kvalitet policijske saradnje, na šta ukazuje i slučaj "Potočari", ili da države imaju drugačiji pristup u rešavanju migrantske krize zbog čega pati i saradnja između policija. Sve to ukazuje da policijska saradnja još uvek nije ispred političke. Podatak Ujedinjenih nacija koji ukazuje da ta saradnja nije dovoljna jeste činjenica da nijedna zemlja u regionu nije na listi top 10 država koje imaju najveće zaplene droga, a Balkanska ruta je glavna na svetu za trgovinu heroinom. Drugi primer jesu incidenti koji se javljaju na sportskim mečevima. Neredi u Nikšiću prošle godine ili na meču između Partizana i Olimpije. U svakom slučaju, slučaj "Potočari" je tipičan primer nepoverenja između država jer postoje procedure koje uređuju način slanja policajaca u drugu zemlju.

Šta nam govore ovakvi slučajevi, da li oni znače da se policija reformiše iznutra, da je uspostavljen pravi sistem unutrašnje kontrole ili je nešto drugo u pitanju?

Broj nerešenih afera koji dolazi iz policijskog dvorišta je veliki, što ukazuje da reforma policije nije završena. Štaviše, usvajanjem novog Zakona o policiji početkom 2016. godine počela je peta reforma po redu od petooktobarskih promena. Stiće se utisak da je nova reforma ozbiljna jer hoće da reši ključne probleme u policiji, a to su upravljanje ljudskim resursima i unutrašnja kontrola policije. Ova godina je ključna jer treba da zažive interni

■ "Prošlo je 125 dana od kada je ministar unutrašnjih poslova snažno objavio rat mafiji i to nakon ubistva osobe kojoj je dvanaest puta odložen zatvor"

konkursi i počne sprovođenje antikorupcijskih mera, kao što je provera imovnog stanja policajaca. Ukoliko se propusti i ova šansa, možemo i dalje da upoređujemo izjave političara koje su veoma slične onima iz 2002. kada je počela reforma, 2005. kada je usvojen prvi Zakon o policiji i 2015. kada je krenula rasprava o novom zakonu. Za sada stanje nije dobro. Sistem unutrašnje kontrole policije nije zadovoljavajuće uspostavljen. Nadležnosti pet različitih unutrašnjih kontrolora policije nisu razgraničene, niti postoje jasni načini koordinacije. Još uvek nisu stvorene zakonske, organizacione i resursne pretpostavke koje će Sektoru unutrašnje kontrole omogućiti da nezavisno postupi. Stanje se neće popraviti sve dok Sektor unutrašnje kontrole zajedno sa tužilaštvom ne reši afere u policiji, a najproblematičnije je curenje ili serviranje informacija u medije, kao što je to nedavno bilo u slučaju "Belivuk".

Kako ovakvi događaji utiču na percepciju poverenja u policiju, ili se većina građana i dalje vodi samo prema sopstvenom doživljaju a to je preko odnosa sa saobraćajnom policijom?

Rezultat petnaestogodišnje reforme policije jeste da u ispitivanjima javnog mnjenja samo tri odsto građana veruje da nema korumpiranih policajaca, a sedam od deset građana Srbije ističe da postoji

korupcija u policiji. Taj procenat je u Nemačkoj 20 odsto, dok je svetski prosek 60. Zvuči poražavajuće za Srbiju. Drugi veliki problem je što tri četvrtine građana Srbije smatra da je rad policije politizovan. Višedecenijska praksa političara da spektakularno najavljuju hapšenja, otkrivaju istrage koje se vode ili etiketiraju određene osobe uticala je na diskreditaciju rada pravosuđa i policije, čime se obesmišljava ceo krivični postupak i krši krivični zakonik. Istina je da istovremeno raste poverenje u policiju i percepcija korupcije policije. Za realno stanje moraju se uzeti u obzir oba podatka. Srbiji su potrebna sistemska rešenja umesto atraktivnih hapšenja korumpiranih policajaca. To što je 30 policajaca uhapšeno ne znači ništa ako tužilaštvo ne dokaže i sud presudi da su krivi. U slučaju da se policajac koji je uhapšen vrati na posao, onda je to samo medijski trik.

Bili ste vrlo aktivni kada je reč o slučaju "Savamala". Kako da čitamo danas taj događaj? Da li je to bila suspenzija prava i primer lošeg postupanja policije ili se samo radilo o spletu nesrećnih okolnosti koji se, na sreću, nisu završili smrtnim ishodom?

Sva je sreća pa se rušenje u Hercegovačkoj ulici nije završilo smrtnim ishodom. Činjenica je da su ljudi bili maltretirani i zatvarani u šupu i da policija nije reagovala na pozive građana. Dodatno poražava i okolnost da je ceo slučaj u tužilaštvu još u predistražnoj fazi, te da Sektor unutrašnje kontrole nije sproveo postupak kontrole kako bi utvrdio propuste u radu policije. Pokušaji da se u parlamentu osnuje anketni odbor koji bi se bavio ovim slučajem onemogućeni su time što je poslanička većina odbila da se ovo pitanje uopšte nađe na dnevnom redu. Predstavnicima izvršne vlasti i dalje relativizuju slučaj, dok se nastavljaju oštri napadi na pojedince ili organizacije koje komentarišu ovaj slučaj u javnosti, uključujući u to aktiviste inicijative "Ne davimo Beograd", ali i predstavnike Misije OEBS-a u Srbiji i šefa Delegacije Evropske unije u Srbiji. Vladavina prava ne sme biti samo štiklirana stavka na papiru. Nadam se da su predstavnici vlasti barem to zaključili iz slučaja "Savamala". Građani su bezbedni jer poštuju red i zakon i vode normalan život. To se očekuje i od vlasti.

SLOBODAN GEORGIJEV

45.

MEĐUNARODNI
FILMSKI FESTIVAL

INTERNATIONAL
FILM FESTIVAL

24.II - 05.III

2017.

CEBEF
CENTAR BEOGRADSKIH FESTIVALA

Informacije
o programu
na sajtu festivala
www.fest.rs

GLEDAJ

OPEN YOUR EYES

Prodaja ulaznica na blagajnama dvorana: Centar Sava, Dom omladine Beograda, Kulturni centar Beograd, Cineplexx-Ušće šoping centar, bioskop Fontana (Novi Beograd), Jugoslovenska Kinoteka, Muzej YU Kinoteke, CZK „Vlada Divljan“, Arena (Novi Sad), CZK Sopot.

GENERALNI SPONZOR

PARTNERI

MEDIJSKI SPONZORI

PRIJATELJI FESTIVALA

O pokeru, glavi i

Iščekivanje konačne odluke o kandidatu SNS-a za predsjedničke izbore proteklo je u tabloidnom podizanju tenzija, kao pred početak velikog "selebriti rijalitija" kad producenti još kriju imena učesnika. Tri dana produženog vikenda, uoči Sretenja, poslužila su da se još jednom objasni zašto je važno da Tomislav Nikolić, aktuelni predsjednik – odustane

Premijerova glava spomenuta je dva jutra zaredom, u petak i subotu, u vrlo upozoravajućem tonu. Gradonačelnik Novog Sada Miloš Vučević, inače funkcioner SNS-a, potvrdio je u petak ujutro, na TV Pinku, da će SNS odlučiti o kandidatu za predsjedničke izbore do Sretenja. "Ako Vučić ne bude imao drugačiji predlog, ja vam kažem,

predložiću ga za predsjednika", bio je više nego ubedljiv Vučević, tvrdeći da čak 99 odsto SNS-a želi da Vučić bude kandidat i rekao da se "ova kampanja svodi na priču o Vučiću i, figurativno, o njegovoj glavi".

U subotu, opet na TV Pinku, glavni i odgovorni urednik "Informer" Dragan J. Vučićević rekao je, između ostalog, da

je "u toku najprljavija predizborna kampanja u istoriji", da "igraju poker u Vučićevu glavu" i "da će se svih 16 kandidata, koliko se najavljuje da će ih biti, u drugom krugu kampanje ujediniti protiv Vučića". Razume se da je mnogo puta spomenuo "NATO Vuka" (Jeremića), pitao otkud mu pare za kampanju, ali to sad nije važno.

Foto: Dragan Kujundžić/ Tanjug

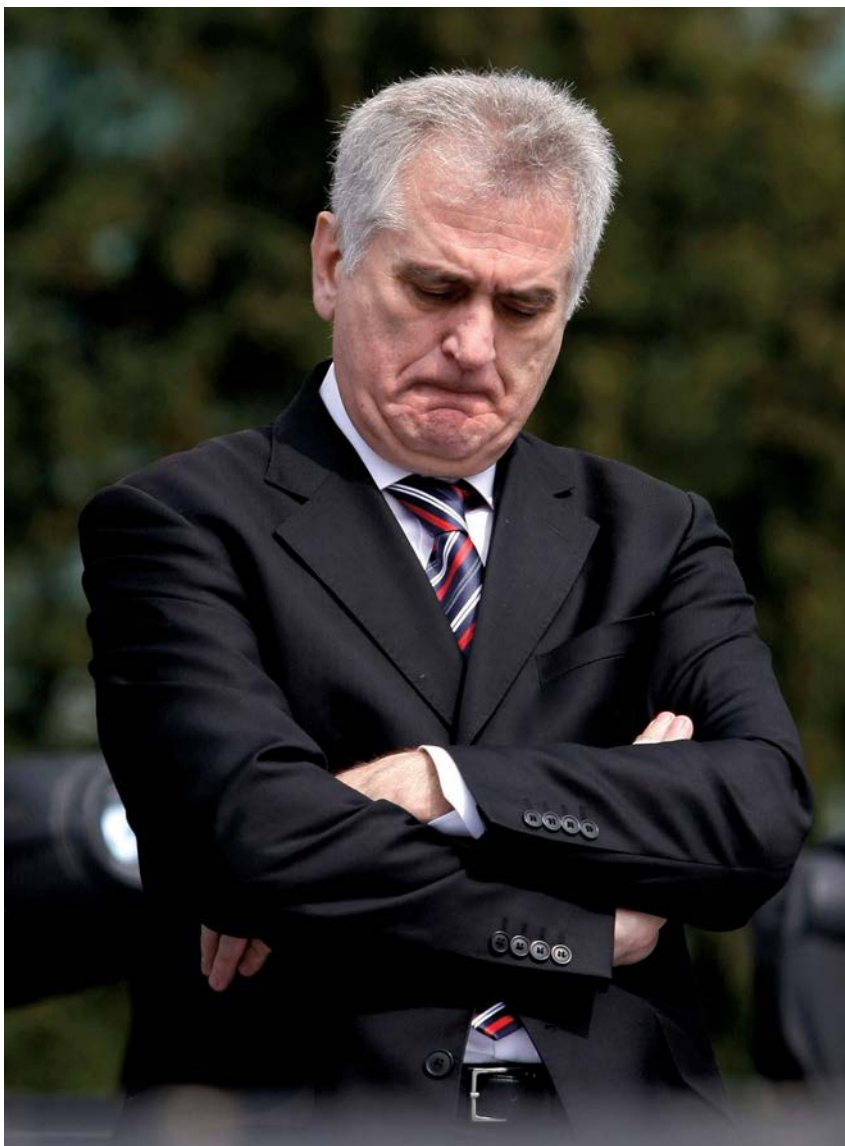
KONAČNA ODLUKA, KONAČNI OBRAČUN:
A. Vučić, T. Nikolić

Foto: Marko Đurica/ Tanjug

bogomaniji

ZBOG SRBIJE

Iščekivanje konačne odluke o kandidatu SNS-a za predsedničke izbore proteklo je u tabloidnom podizanju tenzija kao pred početak velikog "selebriti rijalitija" kad producenti još kriju imena učesnika. Tri dana produženog vikenda, uoči Sretenja, poslužila su da oni koji još to nisu stigli da učine, i oni koji su hteli da to još jednom ponove, objasne zašto misle da je važno da se premijer Aleksandar Vučić kandiduje na ovim izborima. Zapravo, zašto je važno da se Tomislav Nikolić, aktuelni predsednik – povuče i odustane od kandidature.

Tim napetim, reklo bi se uznemirujućim glasom: "O glavi se radi!", nastavljen je, tokom vikenda, režimsko-medijski pritisak na Tomislava Nikolića da odustane od kandidature. "Večernje novosti" od subote 11. februara na naslovnoj strani donose vest da će se "najverovatnije" tokom vikenda videti Nikolić i Vučić i da će se "višemesečna dilema u SNS-u, približiti raspletu", te da su "Vučićeve šanse veće". Ne samo zbog istraživanja javnog mnjenja po kojima je "premijer apsolutni favorit", nego i zato što će se o tome izjašnjavati članovi predsedništva, a Vučićeva opcija je i tu "jača".

Ministar policije Nebojša Stefanović, na konferenciji za novinare, u subotu 11. februara, između priče o rezultatima MUP-a i denunciranja protesta Vojnog i Policijskog sindikata Srbije koji je održan tog istog dana, progovorio je i o kandidatima SNS-a za predsednika Srbije. Uz ogradu da ne zna koliko je umešno da daje lično mišljenje, rekao je da on smatra da je najbolji kandidat Vučić: "Ja mislim da je to jedini kandidat za koga smatram da u prvom krugu može da pobedi i vrlo sam racionalan u tome, ne samo zbog toga što sam njegov saradnik." Razume se da je o Saši Jankoviću rekao

LOMLJENJE KOLAČA, PA KOGA ŠTA ZAPADNE: Slava SNS-a

Foto: Dragan Kujundžić/ Tanjug

kako "nema obraz" i da je lagao građane Srbije, ali to sad nije važno.

Uoči "vikenda odluke" kada opet nije odlučeno ništa, reformatorka godine po izboru NALED-a, ministarka građevinarstva, saobraćaja i infrastrukture i potpredsednica u Vladi Republike Srbije, ali i članica predsedništva SNS-a Zorana Mihajlović, izjavila je da Nikolić treba da podrži Vučića: "Samo Vučića može da podrži vladajuća koalicija i samo on može da pobeđi u prvom krugu. Interes SNS-a i svih ostalih stranaka u Vladi je ubedljiva pobeda Vučića i neću pogrešiti ako kažem da je to interes i ogromnog dela građana Srbije, pre svega zbog očuvanja političke stabilnosti."

BITI ILI NE BITI

Da se radi o "biti ili ne biti za Srbiju" već su potvrdili i koalicioni partneri Aleksandra Vučića, a neki od njih su to proteklog vikenda dugo i temeljno ponavljali i obrazlagali. Ispred svih, Ivica Dačić i Bogoljub Karić.

Ministar spoljnih poslova i predsednik Socijalističke partije Srbije, ali i prvi potpredsednik u Vučićevoj vladi Ivica Dačić pozvao je Aleksandra Vučića "da donese racionalnu odluku koja će doneti pobedu".

"Formula za pobedu jeste 'Vučić plus Dačić jednako je pobeda u prvom krugu'", rekao je Dačić. On je ponovio da će njegova koalicija podržati Vučića a u slučaju da kandidat naprednjaka bude neko drugi: "Ja sam kandidat za predsednika u ime naše (SPS-JS) koalicije, nema dileme. A onda ćemo videti ko će koga podržati u drugom krugu." Šef socijalista je još

kazao da ne želi da njegova sudbina zavisi od toga da li neko ima ambiciju koja nije realna: "Tako se igrao Milošević, pa Tadić, nadam se i siguran sam da neće i Vučić." Onda je "Kurir" od subote, u svom stilu već, preneo "žučnu polemiku" između Dačića i Nikolića. Pa je tako, ako je verovati ovom tabloidu, u izjavi za "Kurir" Nikolić odgovorio na Dačićeve prozivke "da bi na izborima doživeo debakl bez podrške Vučića, SNS-a i vladajuće koalicije". U Nikolićevom odgovoru između ostalog stoji: "Neko pokušava da ubedi javnost Srbije da ja ne mogu da pobedim na izborima. I svako ima interes zašto to radi. Neko ne želi da bude predsednik, onaj ko ima svoju glavu, neko želi da napreduje oslobođanjem mesta predsednika... Svašta tu ima. Sve se pomera u hijerarhiji ukoliko ja više ne budem predsednik." ("Kurir", 11. februar)

A koliko se pomera, objasnio je Branko Ružić u intervjuu za "Danas" na novinarsko pitanje da li je SPS podržao Vučića tek kad je dobro istrgovao (priča se i mestom premijera), o čemu je već govorila Dijana Vukomanović, bivša socijalistkinja, danas u taboru Vuka Jeremića. Dakle, potpredsednik SPS-a, inače fakultativni kritičar Vučića i SNS-a, koji danas u potpunosti podržava premijera kao zajedničkog kandidata vlasti na predsedničkim izborima, na pitanje o trgovini i premijerskom mestu, odgovara da "svaki strateški dogovor" u kojem učestvuje SPS "ima državotvornu notu", te da "mora biti baziran na obostranom poštovanju i uvažavanju i uključuje svakako preraspodelu odgovornosti i uticaja". No, najzanimljiviji detalj ovog intervjua (ponedeljak 13.

februar) jeste da socijalisti, koji su imali sastanak s Vučićem, očekuju da premijer u daljim konsultacijama unutar svoje stranke "u narednih sedam dana donese odluku o modelu učešća SNS-a na predsedničkim izborima". Potvrdio je Ružić, naime, govorkanja da ništa ni od tog Sretenja ne mora biti, te da premijer i predsednik mogu izaći pred građane i neki dan kasnije.

NEMA PARA OD BOGOLJUBA

U vreme kada je zaključen ovaj broj "Vremena" (ponedeljak večer 13. februar) nisu postojale značajnije naznake da će se o Vučićevoj kandidaturi znati nešto više do Sretenja, sem premijerove najave da će na pitanja novinara o Siniši Malom povodom intervjua sa bivšom ženom gradonačelnika Beograda koji je objavio KRIK "odgovarati sutra", tj. u utorak 14. februara, istakavši da će tada odgovarati i na druga novinarska pitanja. Čitaoci koji čitaju ove redove pametniji su i za još jedno premijerovo "obraćanje naciji" ovog puta na RTS-u (emisija "Upitnik", utorak 14. februar)

Kako bilo, Nikolićev odgovor na čestitku Donalda Trampa povodom Dana državnosti Srbije znatizeljni pratioci Tvitera tumačili su i kao oproštaj i odlazak Tomislava Nikolića s Andrićevog venca: "Hvala vam. Radujem se zajedničkom radu s vama u narednim mesecima, u korist naroda obe države." Odalo ga je kažu ono – u narednim mesecima.

Ipak, višnja na torti medijsko-režimskih pritisaka na Nikolića da se posveti porodici uz neku pristojnu nadoknadu, minolog vikenda bio je Bogoljub Karić. On je na TV Pinku rekao da bi pobedio sve predsedničke kandidate, sem premijera Vučića, i da to pouzdano zna jer ide po Srbiji i vidi koliko ga ljudi vole. U Srbiji je, kaže, zavlada la bogomanija kao u Americi trampomanija. Ipak, kao i Dačić, podržava i poštuje Vučića, a ukoliko on odustane, Bogoljub Karić će izaći na izbore i biće novi predsednik Srbije. Radikali, čulo se, seire: "Bogoljub Tomi zatvorio kasu." Izgleda da su Vučiću radikali baš sve oprostili, pa i one koje su zvali "naprednjačkim finansijerima" sada vezuju samo za Nikolića. Ko zna, možda i Šešelj odustane od kandidature u Vučićevo korist.

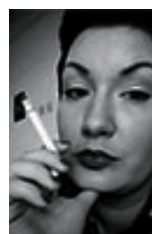

ZORA DRČELIĆ

ČITAJTE I GLEDAJTE SAMO NA WWW.VREME.COM

DNEVNI KOMENTAR NAŠIH UREDNIKA

ŠVARM, ANASTASIJEVIĆ, VASIĆ, TURUDIĆ, ŽARKOVIĆ, GLIGORIJEVIĆ, IVANJI

USKORO!
NOVA
SEZONA
WEB
EMISIJE

ČETVRTKOM

<< KOMENTAR DANA |

9.2.2017. >

Streljana

dejan anastasijević

Kako se osećao ministar policije u vladi Srbije Nebojša Stefanović kada mu je javljeno da je u prometnoj beogradskoj ulici usred dana eksplodirala bomba podmetnuta pod automobil lica odranije poznatog organima? Nema potrebe da nagađamo, jer je ministar sam predočio novinarima svoje duševno stanje: "Niko od nas nije srećan što se ovo dogodilo i radimo intenzivno da ustanovimo ko su lica koja stoje iza ovog napada", rekao je Stefanović povodom incidenta koji je, srećom, prošao bez smrtnih posledica. On je dodao da „nije dobro kad se desi bilo kakvo ubistvo, ali to ne može da se spreči ni u Švedskoj, Americi ili Rusiji”.

Eksplוזija automobila u pokretu u Zaplanjskoj ulici na Voždovcu je samo najnoviji primer javnog obračunavanja kriminalaca u glavnom gradu u poslednje vreme. Prethodno je u Ulici Kraljice Marije na tramvajskim šinama ubijen Vlastimir Milošević, osumnjičen za prodaju droge, a zbog tog ubistva je uhapšen Veljko Belovuk, poznat i kao Velja Nevolja. Lanac obračuna je po svemu sudeći počeo prošle jeseni spektakularnim atentatom na Aleksandra Stankovića zvanog Sale Mutavi u Bačvanskoj ulici. Svi pomenuti su deo su istog miljea, u kome su do skoro srećno kohabitali vođe navijača, dileri droge, političari i visoki funkcioneri iz vojske i policije. Ubistvo Saleta Mutavog je izgleda poremetilo taj krhki ekosistem, pa se novo ravnotežno stanje uspostavlja uz pomoć automatskog oružja i eksplozivnih sredstava.

Istovremeno, imena nekih od pomenutih učesnika pojavila su se u jednom drugom kontekstu: Vojni sindikat Srbije je preko svog predsednika Novice Antića izneo saznanja da su Sale Mutavi i Velja Nevolja tokom prošle godine vežbali pucanje u vojnoj streljani u Pančevu, na poligonu koji inače koriste elitne jedinice vojske i policije. Antić tvrdi da im je to omogućio visoki oficir Žandarmerije i da je Načelnik Generalštaba o tome bio obavešten, ali da ništa nije preduzeo. Ministarstvo odbrane je ove tvrdnje ekspresno odbacilo kao neosnovane, ali je Sindikat pribavio dovoljno podataka da podnese krivičnu prijavu protiv jednog potpukovnika i jednog brigadnog generala koji su kriminalce na nagovor zajedničkog prijatelja iz Žandarmerije (inače bivšeg vojnog oficira) pustili u streljanu. Tužilaštvo se o prijavi nije oglasilo, kao ni ministar Stefanović.

Nedokučive su tajne ljudske duše, i to se odlično vidi na Stefanovićevom primeru. Dok jedna sućna reč odštampana u jednom nedeljnom novinskom mešu u njoj da izgovori

IZ ISTOG BROJA

13.2.2017. >

Zašto mu ne vjerujemo
filip švarm

12.2.2017. >

BITKA ANDELA I DEMONA
andrej ivanji

11.2.2017. >

Komora za kidnapovanje pred
jovana gligorijević

10.2.2017. >

Tri koverte za Holivud
dragoljub žarković

8.2.2017. >

Zid
miloš vasić

6.2.2017. >

Smederevski sindrom
filip švarm

5.2.2017. >

NA IBRU ČUPRIJA
andrej ivanji

4.2.2017. >

Rumunija, zemlja mog sna
jovana gligorijević

3.2.2017. >

Radi mira, pozovi 383
dragoljub žarković

2.2.2017. >

Prizivanje mržnje
momir turudić

1.2.2017. >

Veliki Trumpf i Srbčad
miloš vasić

31.1.2017. >

Rani sina pa šalji u vojsku
dejan anastasijević

30.1.2017. >

Kontrola štete i uma
filip švarm

28.1.2017. >

Progon javne debate

“Vlast koja oko raznih fikcija proizvodi buru emocija i živi od skandala do skandala, sada odjednom oko događaja koji je najvažniji u demokratiji, kreira jednu kvazimirnu situaciju. Populističkim obrazloženjem ‘nemamo mi vremena za kampanju kad ovoliko radimo’ govori da kampanja nije potrebna jer nije ni važno šta drugi kandidati nude. U osnovi je i uvredljiva poruka biračima: šta vi ima da se informišete o izborima, vaše je da izađete na birališta i jedino što u kampanji treba da saznate jeste ono što već i pre nje znate, a to je kome treba da date taj siguran glas”

Onoliko koliko se sada u ubrzanom ritmu pred predsedničke izbore događaji zgušnjavaju, toliko bi trebalo da su mediji u Srbiji na sve težem ispitu dobre procene situacije i objektivnosti. Smatra se, međutim, da su mediji ovde izgubili svoju funkciju te da su samo još jedna moćna poluga vlasti. Zašto je tako i kakva se atmosfera proizvodi na taj način, za “Vreme” objašnjava Snježana Milivojević, profesorka na beogradskom Fakultetu političkih nauka.

“VREME”: Nalazimo se uoči zvaničnog početka izborne kampanje, što je pomalo iznenađujuće jer se čini da ta kampanja traje već dobrih nekoliko meseci. Zbog čega su naši mediji toliko vremena i toliko svog prostora posvetili predsedničkim izborima?

SNJEŽANA MILIVOJEVIĆ: Za razliku od izbora u središnjim demokratijama, gde se znaju datum i izborni kalendar, da ne pominjemo da se u Americi predsednički izbori uvek održavaju istog utorka u novembru, ko u njima učestvuje, gde se zapravo zna sve osim toga ko je pobednik – u ovoj našoj “nepostojećoj” kampanji sve je nepoznato. Počev od datuma, toka kampanje, čak i učesnika, ali se zato uveliko licitira s tim da znamo pobednika. Kampanja jako dugo traje zato što se vodi u ime kandidata koji još ne učestvuje, ali koji mora da pobeđi. I ona mora da izgleda tako da svi imaju utisak da je nema, ali da istovremeno znaju za koga se vodi i kako da glasaju.

Fokusiranost na jednog, favorizovanog kandidata sama po sebi implicira nefer, a često i “prijavu” kampanju. Da li je to i ovde slučaj?

Odve je reč o namernoj proizvodnji atmosfere napetosti u kampanji, koja

koincidira sa stalnim osećajem “vanrednog stanja” u kojem živimo. Dakle, u Srbiji i redovno vanizborno stanje nije redovno, pa nema razloga ni da kampanja bude redovna. To je zato što imamo vlast koja se najbolje snalazi u iregularnim okolnostima i koja ih stalno iznova fabrikuje.

Kampanja je uvek uvod u jedan važan i dramatičan trenutak u kome društvo bira između alternativa koje se formulišu za budućnost. I ako imamo kampanju gde se društvena energija ne fokusira na to da se alternative artikuliraju, da se one jasno predstavljaju da bi se javnost informisala i pripremila za izbornu odluku, onda i tenzije u njoj služe da se društvena energija raspe ili paraliziše. Cilj je da ne samo kampanja, nego i sami izbori, ne budu “praznik demokratije”, pa čak ni normalan demokratski proces. Nego da postanu samo čin aklamacije, ritualno potvrđivanje onoga što već imamo, umesto izbora.

S druge strane, vlast nam od početka sugerise da je za kampanju rano, da ima mnogo važnijih tema i da će kampanja, kad na nju dođe red, biti kratka. Jesu li onda glavni krivci mediji?

U godini redovnih predsedničkih izbora najnormalnije je veliko interesovanje za njih. Ali vlast koja oko raznih fikcija proizvodi buru emocija i živi od skandala do skandala, sada odjednom oko događaja koji je najvažniji u demokratiji, kreira jednu kvazimirnu situaciju. Populističkim obrazloženjem “nemamo mi vremena za kampanju kad ovoliko radimo” govori da kampanja nije potrebna jer nije ni važno šta drugi kandidati nude. U osnovi je i uvredljiva poruka biračima: šta vi ima da se informišete o izborima, vaše je da izađete na birališta i jedino što u kampanji treba da saznate je ono što već i pre

nje znate, a to je kome treba da date taj siguran glas.

Po čemu vi najviše prepoznajete prisustvo kampanje?

Po fabrikovanju događaja koji nemaju veze s njom, pa smo uveliko ušli u fazu u kojoj šifrovano razgovaramo. Moja poenta o nepotrebnoj napetosti se svodi na to: umesto da se u društvu normalno razgovara o tome ko su kandidati, kakve su njihove perspektive i programi, svi govore u nekim šiframa. Vlast u šiframa saopštava da neće da se bavi kampanjom, iako odavno nije bilo političara sa većim apetitom prema vlasti; neke partije u šiframa govore da neće da iznose svoje izborne planove dok ne vide ko je kandidat vlasti, pa građani tu prilično zatečeno moraju da se snalaze i dešifruju razne poruke. Sve u svemu, pravi se jedna iregularna atmosfera oko najelementarnije izborne činjenice – ko su kandidati koji u njima učestvuju. Ponoviću, u izbornoj utakmici u središnjem društvu samo je izborni pobednik nepoznanica, sve drugo je poznato da bi se relaksirala atmosfera i da bi se građani fokusirali na izbornu odluku.

Kako se u celoj toj situaciji snalaze mediji? S obzirom na opštepoznato “objektivno, pravovremeno i istinito informisanje”.

Nažalost, mi imamo skromnu tradiciju slobodne štampe, a dugu istoriju instrumentalizovanja medija. Mediji su veoma siromašni, pa su na samom početku tranzicije naučili da se okreću prema izvorima novca, a ne prema publici. A njihov put do novca najpre vodi preko političkih nagodbi. Pored toga, ovde postoji novinarska kultura karakteristična za južnoevropske, mediteranske zemlje. U njoj se novinari bave “advokatskim”, “zastupničkim” novinarstvom, i mnogo više

■ **“Kolonizacija javnog govora, kvazidebatne emisije u kojima se najavljuju državni udari, obračunava sa kritičarima i plaši publika jeste agresivan pokušaj TV Pinka da osvoji informativni prostor. Ljudi iz vlasti rado idu u Pink jer se u tom studiju i u tom govoru osećaju kao kod kuće, ali i zato što im je stalo da unište čak i preostale mrvice pristojnog govora. Njima je čak RTS studio iritantno pristojan”**

zastupaju određena stanovišta u javnosti nego što objektivno informišu opštu publiku. To je malo drugačije od kulture objektivnog novinarstva u anglo-američkoj tradiciji, gde se po pravilu novinari obraćaju opštoj publici i gde su činjenice neprikosnovene, a komentari slobodni. Baš zato se anglo-američko novinarstvo

trenutno našlo u užasnoj krizi u “postfaktičkom” društvu. Razne “lažne vesti” i “alternativni fakti” ugrožavaju samu suštinu novinarstva, pogotovo zato što najveći udar na objektivnost dolazi iz same Bele kuće. Naša medijska kultura je drugačija utoliko što su mediji uvek imali prepoznatljiv politički rukopis, ali sadašnja

instrumentalizacija ih je pretvorila u sluuge jedne politike, u njene institucionalne batine.

Mislite na tabloide? Koji su sve njihovi “uspesi” u medijsko-političkoj sferi?

U poslednjih 30 godina mediji su ovde stalno urušavani političkom upotrebom,

a tabloidizacija je samo jedan od njenih oblika. Tabloidizacija je, međutim, bila posebno uspešna jer je usput temeljno razorila i čitav javni govor. U javni prostor uvedene su brutalnost i prostota, koje su prihvaćene kao legitiman oblik političke komunikacije. Pre pojave tabloida to nije bio normalan ni prihvatljiv govor. Tabloidi nemilosrdno uništavaju reputaciju političkih protivnika, ugled i biografije ljudi, ali je još opasnije što tako normalizuju agresivni, brutalni govor i čine ga sastavnim delom javnog života. Konačno, oni dezavuišu i samu ideju medija, srozavaju poverenje u njih, tako da ljudi povlače pažnju, odnosno javnost ostaje bez svoje najznačajnije kritičke institucije.

U kojoj meri se medijska publika povukla i gde?

Pobeda tabloida je možda Pirova pobeda. Tokom devedesetih, ukupna čitalačka publika svih štampanih medija u Srbiji bila je oko 700–800 hiljada ljudi. U prvom delu dvehiljaditih taj trend je bio stabilan. Danas, delom zbog ekonomske krize, delom zbog novih medija i mogućnosti koje oni otvaraju, štampa je na silaznoj putanji i od svih najteže podnosi udarac novih medija. Izgleda – jer ovde nema egzaktnih podataka, ne znaju se tiraži, koji se kriju kao poslovne tajne – da je sada čitalačka publika dnevnih novina pala ispod 500.000, čak i na 300.000–350.000 čitalaca. To je skandalozno malo na sedam miliona stanovnika i jedan je od prvih pokazatelja građanske nepismenosti. Ali, moguće je takođe da je publika “ozbiljnih” medija u trenutku kada su oni prihvatili tabloidnu utakmicu, kao i mlađa publika koja tek razvija medijske navike, pobegla na internet u potrazi za kvalitetnijim sadržajem, a da je istovremeno publika tabloidnih medija ostala njima vernija.

Televizija je i dalje najuticajniji politički medij. Međutim, da li se između RTS-a kao javnog servisa i TV Pinka, s obzirom na njegov vrlo angažovan politički program, može govoriti o inverziji uticaja u korist ovog drugog?

Prema podacima, skoro 60 odsto populacije i dalje televiziju smatra svojim glavnim izvorom informacija, ali je internet sa skoro 40 odsto postao drugi najznačajniji medij i prestigao štampu. Raspodela

Fotografije: M. Milenković

ukupne TV publike govori da je RTS nešto gledaniji od Pinka, ali bilo je perioda kada je Pink bio gledaniji. Međutim, Pink je u celini jedan tabloidni medij koji je uglavnom bio potpuno nezainteresovan za informativni program. Tokom devedesetih, u vreme konflikata na Balkanu, kada su mediji iz celog sveta dolazili da informišu odavde, samo Pink nije smatrao da je komercijalno praviti vesti, nego je proizvodio zabavni program. Ali je zato odmah posle 2000. otkrio da postoji informativni program. Sa druge strane, kako god se vlast menjala, uvek se iz programa RTS-a, iz njegove estetike, čak iz zabavnog programa mogao pročitati govor vlasti. To se sada dešava sa Pinkom. Ovo je vlast kojoj ta Pink kultura savršeno odgovara, turbo-govor se prenosi i u politiku, pa je u tom smislu Pink u medijskoj ekspanziji. Publika, međutim, nije isto što i vlast. RTS i Pink imaju sličnu ukupnu gledanost, ali duplo je više onih koji RTS navode kao svoj glavni izvor informacija u odnosu na Pink, a takođe je duplo veće poverenje i ocena kvaliteta informativnih programa RTS-a. Kolonizacija javnog govora, kvazidebatne emisije u kojima se najavljuju državni udari, obračunava sa kritičarima i plaši publiku, jeste agresivan pokušaj TV Pinka da osvoji informativni prostor. Ljudi iz vlasti rado idu u Pink jer se u tom studiju i u tom govoru osećaju kao kod kuće, ali i zato što im je stalo da unište čak i preostale mrvice pristojnog govora. Njima je čak RTS studio iritantno pristojan.

Šta se dogodilo sa javnom debatom u našem medijskom prostoru? Ako uopšte postoji, koliko je stvarna, kvalitetna, a koliko maskirana?

Odsustvo debatnih programa je baš

pogodilo našu kulturu i uopšte mogućnost da se u zajedničkom javnom prostoru razgovara o različitim idejama. Ovo društvo se muči evo od 2000. do danas da nađe forme u kojima taj javni razgovor može da se vodi. Sada je na vlasti garnitura koja je politički odrasla u devedesetim, koja je vrlo nesklona demokratiji i liberalnim idejama. Ne samo da je vlast autokratska nego je politički ukus tih ljudi isključiv i netolerantan. Oni aktivno i sistematski zatvaraju prostor da se bilo koji drugi glas čuje od medija do Skupštine. Čak i kad postoji neki razgovor, kao što ste malopre rekli, sve je lažno, lažne su njihove činjenice, lažna je njihova istina.

Kakav značaj u toj situaciji dobijaju društvene mreže? Mogu li tako neregulisane da zamene prostor medija i da stvore uslove za javnu debatu?

Značaj društvenih mreža je ogroman. Ovo što se poslednjih deceniju-dve dešava je revolucija u kojoj ne nastaju samo novi mediji nego novo shvatanje medija, potpuno nov koncept medija. Kad čujem da neko internet ili nove medije posmatra kao “samo jedan novi alat”, setim se kako je jedan američki profesor objašnjavao da je internet socijalni prostor, da više liči na Nemačku nego na čekić. Dakle, mediji kao “četvrti stalež”, kao kontrolna instanca vlasti, radikalno su se promenili i ima teoretičara koji uveliko govore o “petom staležu”, koji sada čine mediji plus publika. Publika je najveća nepoznanica medijskog sistema, jedan uspavani div koji se probudio jer sada ima mogućnosti da menja taj sistem. Svi su nagnuli u taj digitalni prostor i tamo su aktivni, pa to ni izbliza više nisu isti mediji. Nažalost, moguće je da će

■ “Ne samo da je vlast autokratska nego je politički ukus tih ljudi isključiv i netolerantan. Oni aktivno i sistematski zatvaraju prostor da se bilo koji drugi glas čuje od medija do Skupštine. Čak i kad postoji neki razgovor, sve je lažno, lažne su njihove činjenice, lažna je njihova istina”

novinarstvo biti prva žrtva informacionog društva, odnosno da će informaciono društvo uništiti upravo profesiju koja je nastala na procesiranju informacija.

Šta ćemo imati kao posledicu toga?

U tom digitalnom prostoru ljudi su se raspršili u svoja geta, a iz tih geta ne komuniciraju međusobno. Istraživanja upozoravaju da su svi u svojim “eho-sobama” ili “informativnim balonima”, i razumeju svet onako kako se sa svojim prijateljima na mrežama dogovore. Odjednom smo se našli u plemenima u tom globalnom selu, među kojima nema debate. Posle početnog entuzijazma zbog neograničene slobode na internetu ispostavilo se da su velika polarizacija, politička radikalizacija i ekstremizam rezultat toga što ljudi mahom žive samo u krugu svojih istomišljenika. Uz to je bez selekcije “profesionalnih” medija postalo teško razlikovati prave i alternativne fakte, istinu od laži. Različite “istine” se tamo sudaraju, obilje informacija postaje teško obraditi i raste broj ljudi koji kažu da su zatrpani informacijama sa društvenih mreža, da uz činjenice hoće i interpretacije, da se pojavljuje mlada publika koja ponovo čita vesti. Demokracija traži prostor koji je otvoren svima, ali u kome se debata vodi smisleno i uz poštovanje ljudskog dostojanstva.

Da li je na društvenim mrežama ista slika o predstojećim izborima kao i u medijima?

Ne, drugačija je. Sada u trci za predsedničke izbore imamo prave alternative. Mislim da to stvara paniku u vlasti jer je to situacija koju ne mogu da kontrolišu. Zato je i pre nego što će se Saša Janković kandidovati, protiv njega vođena strašna kampanja koja je imala funkciju preventivnog urušavanja njegovog ugleda.

Šta tek možemo očekivati u izboru vreme?

Sva istraživanja pokazuju da ovde u kampanji raste obim reklamnog, komercijalnog programa, a ne informativnog. Na prošlim parlamentarnim, kao i na ranijim predsedničkim izborima, na svim televizijama su po nekoliko sati trajale

partijske konvencije, režirani, samopromotivni događaji koji su pojeli informativni program. Za jedno veče bilo je više partijskog komercijalnog programa nego za nedelju dana informativnog programa. Oni koji kažu da je to zbog amerikanizacije kampanje, nisu u pravu. U SAD je reklamni program nastao da bi kandidati povratili svoj uticaj na formiranje slike o sebi, jer su konstantno izloženi kritičkom oku medija. Njihova štampa je zahtevna i kritička prema kandidatima, ali ne u hajkačkom tonu kojim uništava reputaciju, nego u potrazi za onim što oni govore ili za odgovornost zbog onoga za šta se u javnosti zalažu. Dakle, u odnosu na tako kritičke medije, reklamni sadržaji imaju drugačiju funkciju.

Ovde gde nema kritičkih medija, ili su oni retkost, imate marketinški program i reklame koji diktiraju i ton i sadržaj kampanje. Nasuprot njemu je informativni program koji je praviljen tako da u njemu nema ničega. Tu se sve meri na tri sekunde, dve sekunde, da ne bi neko slučajno dobio više ili manje, a onda se još proizvede 50 partija ili kandidata i svi dobiju isto vreme. Bilo je na prošlogodišnjim izborima i slučajeva da se na svim televizijama istovremeno prenosi skup vladajuće partije. Dakle, imamo betoniranje tog prostora. I zato oni neće da vode kampanju. Zato što je u međuvremenu indirektnim hvaljenjem vlast stvorila uverenje da treba glasati za nju i da je ona jedina alternativa, a posle u finišu kampanje preostaje joj samohvaljenje. Razlika je što su se sada pojavili predsednički kandidati koji mogu da budu stvarno alternativa i hajde da vidimo kako će to proći.

Cenite li da će predstojeća izborna trka biti u skladu sa našim medijima, tabloidna i u stilu rijalitija?

Bliskost tabloida i rijalitija je u tome što su i jedan i drugi apel na emocije. Oni publici kažu: nije važno šta vi jeste, važno je šta mislite i šta o tome osećate, ponašajte se kako se osećate, znanje nije važno. I zato u toj poplavi afektivnog nije ni moguće intervenisati činjenicama

jer one i nisu važne. Ne odlučuje se racionalno, ne interesuju ih fakti, podstaknuti su od tabloida i rijalitija koji im sugerišu da je mišljenje “običnog čoveka” jako važno, da je obrazovanje i znanje običan elitizam. Antiintelektualizam je postao uporište svih populista, tako da sada imamo klimu u kojoj nisu važne činjenice nego emocije. I na osnovu tih emocija se donose najvažnije političke odluke. To je temeljno promenilo pejzaž savremenih demokratija i to se dešava u jednoj po jednoj razvijenoj demokratskoj zemlji. Kod nas je to počelo ranije i na nešto drugačiji način zato što mi nismo imali institucije kojima se veruje, ni medije koji su nam vodiči kroz te društvene događaje.

Zapravo, ovde se urušavaju sve institucije tako što ih onemogućite, a ako se nekoj desi da funkcioniše, onda je ona personalizovana, ili, ako iz takvih institucija odu recimo Verica Barać ili pak Rodoljub Šabić i Saša Janković, onda će one biti razorene u paramparčad. Uz urušavanje institucija, na delu imamo glorifikaciju pojedinca, sve attribute selebriti politike, lajfstajl politike...

U centru toga su, naravno, medijske promene, s tim što je urušavanje medija i novinarstva takav udarac za demokraciju da mi uopšte ne znamo kako će demokracija izgledati ako mediji počnu da nestaju. U poslednja dva veka, demokracija i mediji su se razvijali kao paralelne institucije koje se međusobno osnažuju. Sada vidimo veliki demokratski deficit zato što se tanji mesto koje su mediji nekada imali, tanji se njihov ugled, čitalačka lojalnost. Dakle, posledice se ne odnose samo na medije nego i na demokratiju u celini. S druge strane, vlasti koriste sve instrumente – a to je stanje koje već neki zovu postdemokratija – spin, novac, podmićivanje, prisilu da fabrikuju većinsku podršku koju onda koriste kao legitimaciju za svoje funkcionisanje. S tim što je ta većina produkt jednog smišljenog rada, a ne demokratski formulisane volje. ¶

IVANA MILANOVIĆ HRAŠOVEC

Od volova je sve počelo

Zamoliše prisutne, one iza, da pređu ispred, da imaju snimak za istoriju. Pustiše himnu, kovrdžavo žensko stavi na glavu zlatni gondola šlem, gospođa, sa Svoje ne damo parolu, pređe na himna drmusanje

Pre više godina opština Čajetina – predsednik opštine Milan Stamatović, četiri mandata predsednik, bio u DSS-u, pa u SNP-u, najavio kandidaturu za predsednika Srbije – kojoj pripada Zlatibor, najavila izgradnju najveće panoramske gondole na svetu. Od centra Zlatibora do Tornika, 9 km, 13 miliona evra. Vele da uradili sve što do njih, no država, Ministarstvo građevine, ne dalo dozvolu. Kad videli da sa dozvolom nikako ne ide, narod i narodna vlast izgubili strpljenje, i zakazali narodnu akciju, kojom bi počeli radovi, pod radnim naslovom “Zlatibor brani narodnu imovinu od raspikuća”.

Na to, promptno, iz Zorana ministarstva građevine, javljeno da Ministarstvo u potpunosti podržava izgradnju Gondole... da stoji na raspolaganju... da je opština iskoristila mogućnost koju je dalo Ministarstvo, da se Gondola radi po fazama, i da se građevinska dozvola može izdati za svaku fazu gradnje, odnosno za one delove na kojima su rešena imovinska pitanja. Tako Ministarstvo izdalo dozvolu na poslednjoj fazi Gondole, na Torniku. Iz opštine Čajetina, gde vele da nisu videli tu dozvolu, pitali zašto država nema snage, ili ne želi, da zemljište na kome je planirana trasa Gondole, koje pripada

anonimnom vlasniku privatizovanog PK “Zlatiborac”, ne prenese na opštinu, jer, po njima, i Ustavnom sudu, predmet privatizacije nije zemljište, oko 10.000 hektara, već objekti.

Da se ovde upiše da je ovde u pitanju veća lova od Gondole, jer, po Zavodu za statistiku, prošle godine, Zlatibor je imao 60.000 posetilaca, i 155.000 noćenja, više od Kopaonika, te tako treba i razumeti insistiranje države na faznim dozvolama, odnosno da se one mogu izdati samo tamo “gde su rešena imovinska pitanja”. Izgleda da, po onima koji vode državu, ta imovina nije za svakoga.

MOTIVACIONO

Dakle, subota što prođe, centar Zlatibora, parking plato iznad pijace. Reporter pravo na mikrofone, ozvučenje, svečane zastave, izloženu kabinu gondole, gde mu kovrdžavo žensko, plava bunda, a plavo i krzno, ispostavi se Bojana Božanić, direktor JP “Zlatna gondola”, objasni da će tu predsednik Stamatović održati motivacioni govor, a da narodna akcija, niže, na ledini.

Novinar side niže, tri para volova, kamele su uperile u stamenog brkajliju koji uzeo veli da doveo volove, jer sve počinje

od volova. Došlo sa apetitom, i džabe, bio na raznim akcijama za državu, ‘oće pomogne i ovo... Vesele kolege zatražiše od brkajlije da im i otpeva “Ori, Mile, al’ duboko”... Nedaleko volova saradnici predsedniku Stamatoviću, preko sakoa, obukoše belu majicu sa natpisom “Zlatiborska moba 2017”.

Gore, na platou, narod pristizhe, izabrani predstavnici pravo na stolove gde im aktivisti dele bele Moba zastave, na kojima plavo ispisana imena sela i mesnih zajednica. Svi popunjavaju odštampane obrasce, ime, prezime, adresa, broj telefona, preuzimaju Zahvalnice za učešće na akciji “Narod brani gondolu”...

Preko razglas tuku trubači, oni sa zastavama prilaze Stamatoviću u slikanje i čestitanje, prisutno kovrdžavo žensko Bojana, sa zlatni šlem sa natpisom Gold gondola, sve snima plavuša iz organizacije, koja na svoj mobilni ima veliko roze srce. Muško, pa žensko, zamoliše sve prisutne, koji iza, da pređu ispred, postrojiše se kamere, mnogo kamera, podeliše raznobojne parole, Ne damo Zlatibor, Tuđe nećemo, svoje ne damo, Beograd na vodi, Zlatibor na vazduhu... žensko kome zapalo Tuđe nećemo, odma’ diže parolu, stade se drmusa i vrće u ritmu muzike...

PRIPREMA, POZOR, SAD: Radna akcija "Gondola 2017"

Fotografije: D.T.

Jopet zamoliše prisutne, koji iza, da pređu ispred, da imaju snimak za istoriju. Pustiše himnu, digoše se zastave, kovrdžavo žensko stavi na glavu zlatni šlem sa natpisom "Zlatna gondola", gospođa sa Tuđe nećemo parolu pređe na himna drmusanje. Javi se voditelj, Dragi neimari, dobro došli na akciju Narod brani gondolu... počinjemo da gradimo najveću panoramsku gondolu na svetu, idemo ka modernom turizmu i budućnosti...

Reč dobi predsednik Stamatović, pozdravi sve Zlatiborce, sve građane cele Srbije, a i šire. Zahvalan svima koji došli dobrovoljno, to kaže jer vele da su prisiljavali zaposlene u javnim preduzećima da dođu, on im kaže, svi koji su došli pod prisilom, neka slobodno idu, u Čajetini nije na vlasti SNS, njima je svojstveno da prisiljavaju i ucenjuju ljude...

Stamatović nastavi da hoće da sačuva ju državnu i narodnu imovinu, spočita-va im se da nemaju dokumentaciju, pred njega izguraše sto pun fascikli, on nabroja šta sve imaju od dokumentacije, imaju i posedovni list da je zemljište na kome hoće da grade u vlasništvu države Srbije. Oni ih pitaju, da li je za njih država Srbija tuđa zemlja, ne znaju šta više da urade da ubede režimske raspikuće da puste da se

gradi gondola. Neka kažu da li su zemljište poklonili svojim partijskim drugovima, ili stranim investitorima koji se slučajno prezivaju na ic? Samo žele da pošalju poruku da ih niko neće ponižavati, i da brane narodnu imovinu...

Kad svi povikaše Taaakoe!, uze kaže nešto lično, za teške odluke Bog se uvek javi i pošalje neku poruku, znak. Njemu je poslao poruku da su na pravom putu, da su uhvatili zmiju, ali da su je uhvatili za rep, moraju se boriti da je šćepaju za glavu, moraju istrajati...

KOJI SI TI

Preko mikrofona zamoliše prisutne da polako siđu niže, gde će sveštenstvo SPC "pročitati molitvu za srećan početak radova". Svi siđoše niže, Stamatović šibicom upali sveću, sveštenstvo uze čita, Bože naš koji si na nebesima... Čitanje baš zatraja, posle mnogo Aleluja, aleluja, završiše, bosiljkom, prethodno umočenim u beli čorbaluk, poškropiše Stamatovića i najbliže saradnike... Sve siđe do volova, javiše se trubači, prvi se krampa prihva-ti gospodin Stamatović, koga raspremiše u belu moba majicu, do njega je bila kovrdžava gospođa sa zlatni šlem na kome pisalo "Zlatna gondola"... Uključise se i

volovi, koji su špartali sa jedne na drugu stranu, gospođa Tuđe nećemo je, pocupkujući uz trubače, bila prisutna...

Pitan, gospodin Stamatović uze da nam, dok su trubači duvali, volovi se okretali po zeledenom zemljištu, kaže da sve mora izaći na dobro, imaju podršku naroda i boga, ne mogu režimske raspikuće protiv boga i naroda, krupno je to za njih. Iz vlasti na akciju nikoga nisu zvali, šta će im, kad su izneli svoje stavove.

Na gornjem platou je nastupala grupa pevača "Sveti Ilija" iz Užica, *Lijepo li je ranom zorom, prošetati Zlatiborom...* Na stolovima na kojima bile zastave, ovali sa pršutom, ima i pljeskavica, pečenja. Pride kisela voda, koka-kola, žuti sok... Pred mikrofona, na stolu, gde bila dokumentacija, odložena kadionica, ugašena sveća, posuda sa bosiljkom... Javiše da se g. Stamatović obraća medijima kod kamena temeljca za Gondolu. Prezadovoljan akcijom i odzivom, počeli su u centru Zlatibora, na početnoj stanici, ništa im ne znači dozvola za Tornik, gde je poslednja tačka gondole. Traže da država poštuje zakon, kaže ko je vlasnik zemljišta kuda treba da prođe gondola, zašto ne mogu da dobiju saglasnost na te parcele... Na kraju pit'o i reporter "Vremena", Oli bi sve bilo drugačije da se učlanio u SNS. Stamatović odgovori, Verovatno, imao je te ponude, ali, čast, poštenje i ugled se ne prodaju...

Na gornji plato izneli još pršute, ima je i na stolovima gde zaostali upisuju lične podatke, preuzimaju zahvalnice. Na donjem kraju platoa kazan sa kuvanim vinom i rakijom. Tu i popovi koji "pročitati" molitvu za srećan početak radova. Ispred njih bele moba zastave sa natpisima Srebrenice i Bratunca. Ide pesma, *Sve su straže, sve su straže đeneralu Draže...* Jedan, što drž'o zastavu, reče da došli autobusom, preko Svetosavske omladine. Reporter uze sve to uslika, jedan krupan, u maskirnu uniformu, koji, na *Sve su straže*, zagrli popa do sebe, upita novinara, Koji si ti, a reporter odgovori, Od naši! Dobro je, uzvratu rmpalija u maskirnoj uniformi, i pojača, držeći Zahvalnicu u desnoj, *Pret-hodnica, prethodnica, vojvode Đujića...* ¶

DRAGAN TODOROVIĆ

Sezona lova na kombije

Pored onih koji se prevozom putnika "od vrata do vrata" bave u vidu zanata, Zakon o prevozu putnika u drumskom saobraćaju potencijalno će zagorčati život i svim vlasnicima putničkih kombija

Zbog početka primene zakona kojim se izričito zabranjuje obavljanje javnog prevoza putničkim vozilima, usvojenog još pre 18 meseci, Udruženje kombi prevoznika organizovalo je protest upozorenja. Udruženje najavljuje i da će, ako Vlada ne odloži primenu zakona i ne usvoji njihove predloge, protest radikalizovati jer drugog izbora nemaju: direktna posledica primene ovog zakona je, kako kažu, gubitak bar 5000 radnih mesta.

"Nema nijednog razloga da se Zakon o prevozu putnika u drumskom saobraćaju ne poštuje", insistira potpredsednica Vlade i ministarka građevinarstva, saobraćaja i infrastrukture Zorana Mihajlović. Takva vrsta prevoza, tvrdi, nije bezbedna jer ne postoji red vožnje – ni kad se ide, na koji način se ide, ko vozi, kakve dozvole ima, nema tahografa, te korisnici takvog prevoza ne znaju da li je vozač odmoran ili nije odmoran. "Ono što kombi prevoznici očekuju, to je da uđu praktično u zakon i da mogu da vas voze, kako građani kažu, od stana do stana, kako kome odgovara. To ne postoji nigde u svetu", tvrdi ministarka i preporučuje svima koji bi i dalje da prevoze putnike da umesto kombija kupe mini-buseve, da registruju prevozničku delatnost, pa problema neće biti.

"Imamo prijavljene firme, plaćamo porez, vozače. Zaposlićemo i dodatne profesionalce koji imaju dozvolu za C i D kategoriju, plaćaćemo osiguranje putnika, izdavaćemo karte, pristajemo i na češće provere ispravnosti vozila i lekarske preglede vozača", kaže Aleksandar Simić, predsednik Udruženja kombi prevoznika. Jedino na šta ne mogu i/ili neće da pristanu, a na čemu u Ministarstvu insistiraju, jeste da kombije zamene autobusima. Prosto, kombije već imaju, mini-busevi su neproporcionalno skuplji i nisu podobni za prevoz "od vrata do vrata", što je značajna komparativna prednost

kombi prevoza koja je, iz nekog već razloga, na meti zakonopisca.

ŠTA NIJE TAČNO

"Obavljanje međumesnog i međunarodnog prevoza putničkim vozilima, u šta spadaju i kombiji, nije bilo dozvoljeno ni po dosadašnjim propisima", kategoričan je pomoćnik ministra građevinarstva, saobraćaja i infrastrukture Saša Stojanović. Kombi vozilo, objašnjava, ne može da učestvuje u prevozu putnika jer ne može da se utvrdi radno vreme i odmor vozača, čime se ugrožava bezbednost. "Oni vrlo dobro znaju u šta su se upuštali i vrlo dobro znaju da se svih ovih godina bave protivzakonitim obavljanjem prevoza putnika u unutrašnjem i međunarodnom prevozu – da ne kažem da je to krivično delo", tvrdi Stojanović.

Međutim, da je prevoz putnika krivično delo, to ne stoji: niti je bilo, niti je sad, ali ako se zakonopisac potruži, lako može da bude: dopuni se krivični zakonik jednim članom, glasačka mašina ga usvoji i – eto. Takođe, konstatacija da kombi prevoz nikad i nigde nije bio legalan naprosto nije tačna. Istoimenim zakonom usvojenim 2012. godine prevoz putnika putničkim vozilom nije bio zabranjen, a i kako bi – putnička vozila postoje da bi se njima putnici prevozili, zar ne? Sa druge strane, tačno je da ovaj vid (komercijalnog) prevoza nije do u sitna crevca bio regulisan, jer nije ni moguće: taman je na granici između javnog i privatnog.

Ne stoji ni tvrdnja da je kombi prevoz nebezbedan, ako je verovati statistici: u poslednjih šest godina zabeležen je samo jedan udes kombija sa smrtnim ishodom. Ne stoji ni ministarkina tvrdnja da prevoz "od stana do stana, kako kome odgovara, ne postoji nigde u svetu". Da li ministarka nije putovala van granica Srbije, ili jeste putovala ali nije obratila pažnju, tek kombi prevoz postoji svuda – od najrazvijenijih zemalja do "trećeg sveta".

Trinaesti paragraf

Domaći ili međunarodni prevoz koji putničkim vozilom ili autobusom obavlja domaće, odnosno strano lice koje nema svojstvo prevoznika, a koji se obavlja dva ili više puta tokom dana, nedelje ili meseca, na istom ili sličnom prevoznom putu ili se lica koja se prevoze ukrcavaju ili iskrcavaju na autobuskim stajalištima ili na istim ili sličnim mestima ukrcavanja ili iskrcavanja, i lica koja se prevoze nisu u rodstvu sa licem koje upravlja vozilom, smatra se javnim prevozom koji je ovim zakonom zabranjen.

Javnim prevozom iz stava 1. ovog člana smatraće se naročito i:

- 1) prevoz za koji je naplaćena usluga prevoza;
- 2) prevoz koji se obavlja na relaciji na kojima postoji linijski prevoz;
- 3) prevoz više od pet lica, uključujući i vozača;
- 4) prevoz "od vrata do vrata";
- 5) prevoz koji se obavlja na osnovu javnog oglašavanja;
- 6) ako lice koje upravlja vozilom (vlasnik ili korisnik vozila) nije u mogućnosti da iz sopstvenih prihoda, odnosno prihoda ostvarenih po osnovu rada, socijalnih ili penzijskih primanja finansira iznos troškova za gorivo koje je utrošeno za razliku broja pređenih kilometara u trenutku vršenja inspeksijske kontrole i broja pređenih kilometara evidentiranih u zapisniku o poslednjem tehničkom pregledu.

O zemljama u okruženju da se i ne govori. Da se to ustanovi, i ne mora da se fizički otputuje tamo negde, dovoljan je internet.

Ništa, dakle, ne stoji od argumenata za ukidanje ovog zaista komfornog načina

PREPREKE NA PUTU: Protest kombi autoprevoznika 7. februara 2017.

Foto: Dimitrije Goll / Tanjug

putovanja, kako na kraćim tako i na dužim relacijama, sem da zbog toga država "gubi", kako ministarka tvrdi, 54 miliona evra godišnje, mada ni to ne pije vodu. Ako je istina da je primenom ovog zakona 5000 vozača viđeno za gubitak posla, a Država d.o.o. od njihove delatnosti knjiži gubitak od čak 54 miliona evra, izlazi da je utaja po vozaču veća od 10.000 evra. Kako je to moguće kad većina kombi prevoznika svoje usluge naplaćuje isključivo uplatom na račun?

IZ SIVOG U CRNO

Da li će primenom Zakona o prevozu putnika u drumskom saobraćaju komercijalni kombi prevoz da nestane? Pa ne, neće, nego će ovaj vid prevoza iz "bledosivog", gde sa sada nalazi, preći u "crno", gde je i bio sve do već pomenutog Zakona iz 2012. godine.

Da tu mogućnost predupredi, potrudio se zakonodavac definicijom šta se sve smatra javnim prevozom u članu 13. ovog zakona, što može da bude uzrok ozbiljnih nevolja svim vlasnicima/vozačima putničkih kombija: dovoljno je da u kombiju "službeno lice" zatekne najmanje pet putnika koji nisu u srodstvu sa vozačem, pa da budu primenjene kaznene odredbe: novčana kazna od 100 do 500.000 dinara, uz zaštitnu meru – oduzimanje vozila kojim je prekršaj počinjen.

Štaviše, za primenu kaznenih odredbi dovoljno je da "ovlašćeno lice" posumnja

da vozač/korisnik kombija "nije u mogućnosti da iz sopstvenih prihoda, odnosno prihoda ostvarenih po osnovu rada, socijalnih ili penzijskih primanja finansira iznos troškova za gorivo koje je utrošeno za razliku broja pređenih kilometara u trenutku vršenja inspeksijske kontrole i broja pređenih kilometara evidentiranih u zapisniku o poslednjem tehničkom pregledu".

Šta može da očekuje, recimo, trubački ili rok bend, ad hok pozorišna trupa koja ide na "tezgu", ili prosto grupa prijatelja koja ide na izlet, godišnji odmor ili šta već, kad ga ovlašćeno lice zaustavi na putu: putuju "od vrata do vrata", nisu u srodstvu, zatečeni su na relaciji na kojoj postoji organizovan linijski prevoz... Kako da dokažu da nije reč o javnom, već o privatnom prevozu? Da se oproste od kombija? Da pokušaju da se nagode?

TAKSI VS. KOMBİ

Na doslednoj primeni zakona insistira i Savez taksi udruženja Srbije: "Više godina kombi prevoznici nelegalno uzimaju novac od građana za posao koji je naš, dok država od taksista, a ne od kombi prevoznika, naplaćuje poreze. Taksi prevoznici bi mogli takođe zahtevati da im država omogući vršenje međunarodnog taksi prevoza putničkim vozilima, ali to ne žele jer je to protivzakonito i vodilo bi u anarhiju", saopštio je za javnost predsednik Saveza taksi udruženja Srbije Aleksandar Bjelić. On poziva predstavnike države da uspostave vladavinu zakona i poštovanje svih propisa koji se tiču prevoza

putnika i da poštuju prava taksista koji uredno plaćaju svoje obaveze. "U suprotnom, hiljade i hiljade taksista širom Srbije neće imati drugi izbor osim da na prepoznatljiv način krenu u odbranu prava naših vozača."

Zaista je dirljiva ta naprasna posvećenost taksista zakonu i zakonitosti. Prema članu 91. Zakona o kojem je reč, stoji da je "taksi prevoznik dužan da izda račun korisniku usluge taksi prevoza za obavljeni prevoz koji sadrži datum, relaciju ili kilometražu, cenu prevoza i koji je potpisan i overen pečatom prevoznika. Ako bi se slovo zakona doslovce primenjivalo i u taksi prevozu, pa ovlašćena lica počnu da kontrolišu izdavanje računa ili prebrojavaju pređene kilometre i upoređuju sa prihodom, da li će to taksisti da podrže? Na svaki pokušaj vlasti, svake do ove koja se (još) na to nije usudila, da svaki taksi ima i fiskalnu kasu povezanu sa taksimetrom, što je inače standard u svim evropskim zemljama, posvećenici zakona i zakonitosti su reagovali "na prepoznatljiv način" – blokiranjem saobraćaja. I svaki put im je uspeo.

Taj prepoznatljiv način kane da prime i kombi prevoznici: ako im vlast ne izađe u susret, blokiraće saobraćaj u gradovima, čitaj Beogradu, ali i na mostovima, graničnim prelazima. Braću po volanu su transparentom "Ko drugome jamu kopa, svoju je već iskopao" upozorili da se ne mešaju, a vlastima poručuju: "Spremni smo da pričamo o uslovima pod kojima bi nam ubuduće dopustili da radimo". ¶

ZORAN MAJĐIN

SEDMA

“Jugo, moja Jugo – gastarbajterske priče”, aktualna izložba Muzeja Jugoslavije, problematizuje i preispituje naše predstave o gastarbajterima, kao i uobičajena shvatanja o ulozi i mestu muzeja u društvu. Naime, u našoj muzejskoj i kulturnoj praksi retko se posvećuje pažnja “običnim” ljudima koji, smatra se, nisu činioci istorije. Ova izložba predstavlja rezultate dužeg istraživačkog rada i važna je tačka u razvoju nove koncepcije muzeja koja podrazumeva bavljenje društvenom istorijom, i dinamičan pristup baštini. Kroz tri celine – “Tragovi”, “Ljudi” i “Samoistorizacija” – izložba predstavlja različite izvore, dokumente, artefakte i glasove, razne diskurse, kojima se određuju gastarbajteri i gastarbajterstvo. Poseban prostor dat je samim gastarbajterima i gastarbajterkama da govore o svom životu i iskustvu. Autori izložbe su Aleksandra Momčilović-Jovanović, Ljubomir Bratić i Tatomir Toroman. Tekst koji objavljujemo rezultat je istraživanja, jednog od polazišta izložbe “Jugo, moja Jugo”

Iako su gastarbajterske migracije bile veoma masovne i složen fenomen, koji na neki način, preko druge i treće generacije i danas traje, njim se retko ko bavi. U poslednje dve – tri decenije objavljene su samo dve knjige (koje preporučujemo čitaocima) *Geburstag pišeš normalno* istoričara Vladimira Ivanovića (2012.) i *Stranac ovde, stranac tamo* antropološkinje Dragane Antonijević (2013.). No primećuje se porast interesovanja za ovu temu, pa verujemo da će izložba u Muzeju Jugoslavije imati ulogu katalizatora za neke buduće projekte.

Iako verovatno nema čoveka iz bivše Jugoslavije koji ne zna nešto o gastarbajterima, to je vrlo često niz stereotipa o ljudima koji samo rade i ne znaju da žive, posebno dobro sistematizovan u *Gastarbajterskoj pesmi* Riblje čorbe (1996). Nije zato loše izneti neke osnovne činjenice. Preduslov da gastarbajterske migracije iz Jugoslavije postanu masovne bilo je, prvo i osnovno, stalna potreba nekoliko najrazvijenijih zapadnoevropskih zemalja za radnom snagom i njihova zainteresovanost

za jugoslovenske radnike. U vreme usporavanja privrednog rasta u Jugoslaviji i nastojanja da se privreda reformiše i uključi u globalne tokove, zaključeno je tamo gde treba, da zapošljavanje u inostranstvu ne može škoditi već da može biti dobro rešenje za još uvek malu, ali sve učestaliju pojavu nezaposlenosti. Počevši od ranih šezdesetih donet je niz zakonskih odredbi koje su se direktno ili indirektno ticale ove tematike i sklopljeni su međudržavni sporazumi o angažovanju radne snage, između ostalih sa Austrijom 1966. i Zapadnom Nemačkom 1968. godine. Međutim interesovanje za odlazak u inostranstvo prevazišlo je sva očekivanja. Od 1968. do 1973. došlo je do prave eksplozije, na vrhuncu, 1973. godine, bilo najmanje 860.000, a verovatno oko milion pa i više Jugoslovena na privremenom radu, najviše u Zapadnoj Nemačkoj. Neko se dosetio i nazvao ih “sedma republika”. Od tada prioritet državne politike postaje usporavanje odlaska, čemu je na ruku išla i recesija u Zapadnoj Evropi i stvaranje uslova za povratak, što nije bilo naročito uspešno.

REPUBLIKA

SA IZLOŽBE: Ruža i Toza Jovanović gledaju eksponat – svoj motor kojim su se nekada vozili iz Nemačke u istočnu Srbiju (slika levo); Gastarbajterska soba Draga Trumbetaša (desno)

Foto: Nemanja Stojanović

Foto: Relja Ivanić

KO JE OTIŠAO

Tek je popis stanovnika 1971. dao sveobuhvatne podatke o gastarbajterima. U zapadnoevropskim zemljama tada je radilo oko 647.000 ljudi, više od pola u Zapadnoj Nemačkoj, nešto manje u Austriji a zatim znatno manje u Francuskoj, Švajcarskoj, Švedskoj i drugim zemljama. Najviše radnika na privremenom radu bilo je iz Hrvatske pa iz Srbije, po nešto više od 200.000, zatim iz BiH preko 140.000, a najmanje iz Crne Gore – svega 6000. Postojale su izvesne regionalne razlike, na primer iz Srbije se češće išlo u Austriju i Francusku nego iz drugih republika. Tri opštine sa najvećom stopom migracije u Srbiji bile su Malo Crniće, Žabari i Svilajnac, a pratile su ih opštine Veliko Gradište, Golubac, Požarevac, Kučevo, Petrovac na Mlavi, Despotovac, Kladovo, Negotin te Bela Crkva i Vršac u Vojvodini. Takođe je dosta ljudi na privremeni rad išlo iz Beograda i okoline. Najveći broj radnika otišao je u inostranstvo tokom dve godine pre popisa, a zanimljivo je da je bio vrlo visok udeo žena, trećina pa i više.

Tu su postojale velike regionalne razlike, najviše žena je išlo na privremeni rad iz Vojvodine, 42 odsto, a najmanje sa Kosova, svega 4,7 odsto. Jugoslovenska radna snaga bila je mlada i vitalna, više od polovine je bilo mlađe od 30 godina, a 85 odsto mlađe od 40.

Po školskoj spremi skoro polovina imala je samo nepotpunu osnovnu školu, 4–7 razreda, a bilo je i oko 10 odsto ili sasvim bez škole, nepismenih, ili sa najviše 3 razreda, što se smatralo nedovoljnom pismenošću. Najlošija obrazovna struktura je bila među radnicima koji su dolazili iz BiH, a najbolje su bili obrazovani radnici iz Slovenije, Hrvatske i Vojvodine. Od ukupnog broja radnika u inostranstvo je otišlo i oko 16.000 stručnjaka i taj broj se smatrao velikim, te se govorilo o “odlivu mozgova”, slično kao i danas. Najviše ih je bilo iz oblasti tehnike i tehnologije, kao i medicine. Podaci naizgled potvrđuju rasprostranjenu predrasudu da su gastarbajteri bili neobrazovani, ali to tako izgleda samo ako se zanemari tadašnja obrazovna struktura u zemlji. Zapravo

je među gastarbajterima bilo više kvalifikovanih i visokokvalifikovanih radnika, nego u SFRJ.

Podaci su pokazali da na privremeni rad ne odlaze samo nezaposleni i da se ne odlazi samo iz nerazvijenih područja zemlje. Najviše prethodno nezaposlenih bilo je među ženama, dok je među muškarcima, posebno iz razvijenijih krajeva, bilo mnogo onih koji su prethodno radili. To pokazuje da je veliki broj radnika odlazio sa namerom da promeni posao, obezbedi veće prihode, poboljša standard. Preko polovine onih koji su prethodno radili prešlo je iz primarnog sektora, uglavnom poljoprivrede, u sekundarni sektor, posebno u građevinarstvo i industriju. Tako je odlazak na privremeni rad imao karakter napuštanja poljoprivrede. U to vreme bavljenje poljoprivredom je izgledalo besperspektivno i u plodnim krajevima zemlje, a ne treba zanemariti ni da je obezbeđivalo vrlo nizak društveni status. Takođe je znatan broj radnika odlazio iz industrije i rudarstva. Iz tzv. uže Srbije i Vojvodine zabeležen je

USPOMENE: Naši u Nemačkoj 1970.

Foto: D.P.A., Tanjug, Arhiv Jugoslavije

nešto veći odlazak stručnjaka u odnosu na jugoslovenski prosek.

BALKANSKI VUDSTOK

Jugosloveni su u to vreme bili koncentrisani najviše u građevinarstvu, gotovo polovina, zatim u mašinskoj industriji. Jugoslovenke su takođe u znatno većoj meri od drugih stranih radnica radile u industriji, zatim u uslužnim delatnostima. Zapravo, Jugoslovenke su se u Zapadnoj Nemačkoj vodile kao zaposlene, a time i kao samostalne žene. U to vreme Nemice su bile mahom domaćice i trebala im je dozvola oca ili muža da bi se zaposlile, a slično je bilo i u Austriji.

Odlazak je u tom periodu bio snažno obeležen "privremenošću" jer su i sami ugovori bili na godinu ili dve dana. Ne znajući koliko će se zadržati u inostranstvu, ljudi su bili skloni na sva moguća odricanja, da bi smanjili troškove i što više uštedeli. Uobičajen je bio iscrpljujući prekovremeni rad. Ali među gastarbajterima su postojale i znatne razlike i u formalno-pravnom položaju. Tu su bili radnici koji su otišli pre potpisivanja međudržavnih sporazuma i regulisanja raznih

pitanja, zatim radnici koji su u strana preduzeća došli regularno preko službi za zapošljavanje, zatim radnici u preduzećima koja su deo nekih drugih preduzeća, u ćerkama-firmama, zatim tzv. detaširani radnici koje je jugoslovensko preduzeće uputilo na rad u inostranstvo i koji su potpadali pod jugoslovenske zakone, zatim radnici koji su otišli preko raznih posrednika, kao i oni koji su otišli sa turističkim vizama pa svoj status gledali da legalizuju ili su radili na crno. Sve ove grupe su imale različita prava, obaveze i ugovore, osim naravno radnika na crno koji nisu imali ništa. Ako se tome dodaju razlike u pravnim sistemima različitih zemalja, kao i razlike među samim ljudima, vrlo je teško van statističkih podataka detaljnije opisati neku tipičnu gastarbajtersku sudbinu.

Nasuprot mišljenjima da se radi o pasivnoj masi, gastarbajteri su pokazali velike sposobnosti samoorganizovanja. U sredini u kojoj za njih nije bilo predviđeno ništa drugo osim da rade, vrlo brzo su organizovali mrežu klubova da bi se povezali, međusobno savetovali, družili, ispunili slobodno vreme. Razvili su niz amaterskih aktivnosti, folklorne, muzičke i literarne sekcije, organizovali su igranke, priredbe i razne programe, posebno proslave socijalističkih praznika. Osvajali su javni prostor pa su leti svirali i igrali po parkovima, što je prerastalo u prave vašare i u Beču dobilo naziv

"Balkanski Vudstok". Posebno su bili posvećeni sportu, pa su napravili paralelnu fudbalsku "Jugoligu" koja je poštovala sva pravila Fudbalskog saveza Jugoslavije. Vrlo aktivno su učestvovali u komunikaciji sa sredstvima informisanja, posebno onim namenjenim njima poput lista "Novosti iz Jugoslavije" ili radio-emisije "Večeras zajedno" na Radio Beogradu, slali su pisma, reportaže, karikature, pitanja o svemu i svačemu. Čak su i sami pokretali glasila koja su ličila na fanzine i iznalazili druge originalne kanale komunikacije poput pozdrava, želja i čestitki na lokalnim radio-stanicama, ali i razmene magnetofonskih traka, kasnije kasete i video-kasete sa svojim kod kuće. Koristili su u tu svrhu i postojeću saobraćajnu infrastrukturu, pa su železničke stanice, na koje su svakodnevno pristizali vozovi iz domovine, postala glavna mesta okupljanja, razmene informacija i razne robe. Ako bismo hteli da govorimo u kategorijama "urbane" i "rok" kulture, bili su pravi pioniri DIY (*do it yourself*) pokreta, koji se povezuje sa pankom. Država se tek kasnije uključila u neke od ovih aktivnosti, ali bez neke veće pomoći, najviše delujućim propagandno.

Na izložbi "Jugo, moja Jugo" može se naći mnogo toga od ovih aktivnosti, mogu se čuti lične priče, može se videti kakav je bio odjek fenomena u kulturi i umetnosti i posebno kako je ovo iskustvo samoistorizovano od strane nekih gastarbajtera i gastarbajterki. Nadamo se da će umesto da ponudi gotove odgovore, kolažna i multivokalna struktura izložbe omogućiti svakom posetiocu da poveže nešto od "ekspozata" sa sopstvenim znanjem i iskustvom o ovom fenomenu, ili i sa nekim aktuelnim dešavanjima, što će možda dalje podstaći razgovor sa prijateljima, rođacima, nekima od gastarbajtera i gastarbajterki. Izložba je otvorena do kraja maja.

TATOMIR TOROMAN,

etnolog-antropolog, kustos Muzeja Jugoslavije

Knjige i talasi ne prestaju

Na pitanje Čiji grad?! iz naslova prve knjige edicije “Književni protesti”, odgovoreno je naslovom nedavno objavljene druge knjige – Naš grad!

Nedavno je objavljen drugi zbornik iz biblioteke “Književni protest” koju je prošlog juna u vreme vrhunca građanskog protesta protiv projekta “Beograd na vodi” pokrenulo “Kontrast izdavaštvo” s namerom da se pridruži i pomogne Inicijativi “Ne da(vi)mo Beograd”. Pod naslovom *Naš grad!*, u zborniku su objavljeni radovi ovih autora: Branislava Babića Kebre, Đorđa Bobića, Pavla Ćosića, Filipa Davida, Mie David, Alekse Gajića, Nenada Glišića, Staše Koprivice, Predraga Koraksića Coraxa, Borisa Mladenovića, Zlatka Pakovića, Borke Pavićević, Dušana Petričića, Saše Radojevića, Viktora Radonjića, Ljubomira Simovića, Dubravke Stojanović, Marka Somborca, Škarta, TKV-a, Dragana Todorovića, Zorana Todorovića, Dragana Velikića, Jugoslava Vlahovića, Milana Vlajića, Ljubomira Živkova i Dobrosava Boba Živkovića. Sav prihod od prodaje knjige namenjen je Inicijativi “Ne da (vi)mo Beograd”.

“Pratili smo građanski protest Beograđana posle događanja u Hercegovačkoj ulici, i nakon druge protestne šetnje, one koja je brojala nekoliko hiljada ljudi, odlučili smo da ih podržimo. Na koji način, pa na onaj koji najbolje znamo – knjigom. Ljudi iz Inicijative su se složili sa našim predlogom, i od našeg prvog sastanka do objavljivanja knjige prošlo je samo deset dana”, kaže za “Vreme” Vladimir Manigoda, jedan od osnivača i glavni urednik “Kontrast izdavaštva”. Ideju su, kaže, “prekopirali” iz predsedničke kampanje Baraka Obame u kojoj je “najveći deo sredstava prikupljen zahvaljujući raznim mini projektima. To je nepoznato kampanjama koje se pokreću u Srbiji. Smatrali smo da će se novac lakše prikupiti ako ljudima ponudimo neku vrednost, dakle knjigu, koju će dobiti za novac koji daju Inicijativi i njihovom cilju da zaštite Beograd.”

Do sada je od prodatih primeraka prve i druge knjige skupljeno 130.000 dinara što je oko 8 odsto troškova svih prošlogodišnjih protesta. “Međutim, mnogo više od prikupljenog novca znači podrška

sedamdesetak autora čije smo radove objavili u zbornicima. Moram da naglasim da nas je samo dvoje-troje odbilo, ali ne zato što su protiv ovoga što radimo nego zbog bolesti ili već nekog drugog privatnog razloga, a da su se svi ostali bez razmišljanja odazvali”, naglašava Vladimir Manigoda. “Akademik Ljubomir Simović nam je, na primer, rekao: pa gde ste do sad!, i odmah nam je poslao bibliografiju tekstova o protestu koju je vodio za sebe. Filip David nam je dao tekst koji je nastao i koji je objavljen pre 20 godina. Viđete da se ništa nije promenilo, rekao nam je. Milan Vlajić nam je umesto odgovora odmah poslao svoj tekst. Ljubomir Živkov i Dragan Todorović, novinari ‘Vremena’, takođe su nam odmah nakon našeg poziva poslali svoje tekstove.”

Naslov novog zbornika *Naš grad* odgovora na pitanje *Čiji grad?!* iz naslova prvog zbornika. Tema prvog zbornika bila je grad i protest u opštem smislu, a među autorima tekstova su Srđan Valjarević, Milena Marković, Dragana Mladenović, Jelena Lengold, Vladimir Arsenijević, Srđan V. Tešin, Slavoljub Stanković, Dragan Jovanov Danilov, Vladimir Pištalo... Matija Jovandić, jedan od urednika “Kontrast izdavaštva”, napominje da su “mnogi autori prvog zbornika pisali namenski za tu priliku. Bilo je uzbudljivo prisustvovati nastajanju neke pesme ili priče istovremeno sa protestom koji je njen povod. Autori oba zbornika su ljudi različitih profesija, pa osim pisaca i pesnika ima i fotografa, istoričara, arhitekata... Karikaturisti su se odmah odazvali, pomenuću samo Koraxa i Petričića. Takođe, autori su ljudi širokog ideološkog dijapazona. Vezao ih je konkretan povod, događaj s kojim se svi ne slažu, bez obzira na ideologiju koju zastupaju.” O tome govori i tekst na zadnjoj

korici zbornika: “Poezija je peticija. Peticija je poezija. Pisc i spisateljice učestvovali su u ovoj peticiji pridružujući se zahtevima za grad ljudi, a ne uskih interesa.”

“Kontrast izdavaštvo” je mali izdavač, ali “koji raste zato što svake godine objavimo duplo više knjiga nego što smo ih objavili prethodne”, posebno ističe Vladimir Manigoda. “Koncept nam je da nemamo koncepta, osim da objavljujemo knjige koje imaju dobru priču. Zato imamo Hemingveja, Orvela i klasike poput njih, ali

i Uelbeka i Džener Egan, koja je dobila Pulicerovu nagradu. Objavljujemo i domaće autore, naravno, i njihovu poeziju.”

Dva do sada objavljena zbornika neće biti jedina izdanja nji-

hove edicije “Književni protest”. “Dogovorili smo se sa ljudima iz Inicijative da protesti zbog rušenja u Hercegovačkoj ulici neće biti naša jedina tema. Sledeća knjiga će se baviti Ustavom Srbije, objavićemo Ustav i uz svaki njegov član – komentare. Vrlo je moguće da će to ujedno biti i prilika da ljudi pročitaju Ustav”, kaže Manigoda. Tema biblioteke koju takođe planiraju sa Inicijativom biće moderan grad, urbanizam 21. veka. “Namera nam je da zajedno objavimo tri knjige godišnje, ima sjajnih autora čije su teme povezane sa ovim što mi radimo”, kaže Manigoda.

Prvi zbornik *Čiji grad?!* objavljen je u jeku protesta, a drugi, *Naš grad!*, u vreme kad je talas protesta prošao. Ali, kako je na njegovoj zadnjoj korici citiran Luka Knežević – Strika iz Inicijative, “dok čekamo sledeći talas, koji je neizbežan, ova zbirka je inspiracija i sublimira osećaj našeg grada i gradi naboj koji će nam trebati da na tom talasu stignemo dalje nego na prethodnom. Neće ni taj biti poslednji, knjige i talasi ne prestaju.”

SONJA ĆIRIĆ

Biti gologlav(a) u Teheranu

Esej o jednom poljupcu kojeg nema, o marami koje ima, i o Bogu koji jako voli da se meša u scenario

Može li umetnost biti slobodna u neslobodnom društvu? Ostavimo se vejanja ovejanih suština tipa "šta je uopšte slobodno društvo" ili jalovog mudrovanja kako "nigde nema bezgranične slobode". Na ovom mestu slobodno društvo – sa svim njegovim podrazumevanim nesavršenostima – definišem kao ono u kojem su načelno mogući, legitimni i ravnopravni svakovršni svetonazori (politički i drugi), verovanja i uverenja, životne prakse i stilovi i sve ostalo što uz to ide; razume se, u takvom društvu i umetnost, u najmanju ruku, ima potencijal da osvoji i odbrani slobodu.

Ako važi ovo, važi li i obrnuto: da u neslobodnom društvu ni umetnost ne može biti slobodna – i to čak ni onda ako se "ne bavi politikom"? Manimo se, još jednom, cepanja dlake natroje koje služi samo namernom zamagljivanju poente: neslobodno društvo na ovom mestu definišem kao *suštinski monističko*. Mi smo živeli u jednoj vrsti institucionalizovanog monizma

("jednopartijski sistem"), potom smo na ovaj ili onaj način učestvovali u stvaranju jednog još toksičnijeg i svakako smrtonosnijeg monizma ("etnički homogena, što veća i što čišća država"), pa bi trebalo da o tome nešto znamo. Postojala je represija, ali je postojao i otpor; pokorne koncesije vladajućim ideologijama, ali i njihovo ismevanje; postojala je, uostalom, ponekad i veoma široka margina mogućnosti koegzistencije: umetnost je načelno bila slobodna, a u praksi... od slučaja do slučaja. Granice (ne)dozvoljenog bile su nejasne, promenljive, proizvoljne, nesigurne. Osvajajući više od autonomije a manje od nezavisnosti, svesno ili nesvesno umetnost bi udarala o zidove, s neizvesnim rezultatima: nekad bi pucale glave, nekada zidovi.

U pravom, ozbiljnom totalitarizmu takvog "voluntarizma" gotovo nikada nema: granice između Mora, Može i Ne Sme su čvrste i tvrde, transgresija je nemoguća; ako se ipak omakne, cena prestopa je potencijalno veoma visoka.

Totalitarizam može biti ideološke naravi ("leve" ili "desne", ponajčešće kroz neku od pojavnih formi boljševizma, odnosno fašizma), ali postoji jedna njegova forma koja je još radikalnija jer je sveobuhvatnija: to je verski totalitarizam. Država tako ustrojena naziva se teokratijom. U njoj su religijske dogme – to jest: naredbodavna uputstva za upotrebu života, zasnovana na bizarnoj, logički neodrživoj premisi da "postoje stvari koje ne postoje" – izdignute iznad svakog ustava i zakona, ili zapravo predstavljaju sam ustav i zakon. I obavezujuće su za sve: pitanje da li ste vi lično, kao (ne)voljni građanin te države, "vernik" ili ne, zapravo je irelevantno: Dogma svakako važi i za vas, i ne postoji način da ona postane *fakultativna*. Da parafraziramo jezik savremenih "tolerantnih" homofoba: "Možeš ti i da ne veruješ, ali između svoja četiri zida..."

Ili, zapravo, da se ne lažemo, ne možeš ni tamo. Bar ne kada se o umetnosti radi (jer umetnost po svojoj naravi nužno komunicira, samim tim prelazi prag

Foto: Mehdi Delkhasteh

privatnog). I ne u verskom totalitarizmu, ne u teokratiji. Zašto baš "tamo" ne, to jest najviše ne? Zato što je verski totalitarizam najambiciozniji od sve svoje braće: nema ničega dovoljno "malog" i dovoljno "privatnog" u čovekovom životu, a da bi se on smatrao nenadležnim za to. Ništa mu ne promiče ispod radara. Tu ste pod prismotrom 24 sata dnevno, 365 dana u godini, čak i dok spavate (na neobogodno snove ne gleda se dobro!), i to zapravo nikada ne prestaje. Pre ćete otplatiti ceo dug MMF-u ili šarmantrim čarobnjacima kamate poreklom iz ljupkog sicilijanskog sela Korleone nego njemu.

Ovih je dana u Jugoslovenskoj kinoteci održan festival iranskog filma, u saradnji s Kulturnim centrom Islamske republike Iran, dakle, sa zvaničnom diplomatsko-propagandnom institucijom šitskog teokratskog režima. Iranski je film već dobrih dvadesetak godina poprilično u trendu na Zapadu, tako da ni publike nije nedostajalo. Siže filma *Melburn*,

prvenca mladog reditelja Nime Džavidi-ja, prikazanog prvog dana smotre, privukao mi je pažnju, pa sam otišao da ga gledam; avaj, prvo je valjalo otrpeti predugačko i pretenciozno obraćanje iranskog ambasadora u Srbiji (izašao sam iz sale kad sam shvatio da to neće biti tek rutinsko, ceremonijalno kratko otvaranje, kako je inače red), ali vredelo je čekati. Hm, na uvodnoj špici filma prvo se pojavio natpis "U ime Boga!", što je valjda geslo kojim započinje svaki iranski film u zvaničnoj produkciji teokratske države, šta li. Dobro, idemo dalje.

Melburn je zanimljiv, intrigantan, dobar film (bilo je posle projekcije i drugačijih komentara, ali ko je još svetu ugodio) smešten u savremeni... ne *Melburn* nego Teheran. Mladi bračni par bez dece (čuj mene, a kakav nego bračni?!), štono bi se reklo iz kategorije "urbanih profesionalaca", pakuje se pred let u Australiju, ne bi li u naslovnom gradu filma proveli naredne tri-četiri godine na studijskom usavršavanju. Ali, čovek snuje a bog mu se smeje... Frenetične pripreme za put skoro su završene, treba obaviti još po neku formalnost i to je to. Iznajmljeni stan je popakovan, telefonira se rodbini, poneko svrati da se pozdravi. Međutim, imaju i neobičnog gosta: u jednoj sobi spava beba, koju im je maločas u velikoj žurbi utrpala dadilja iz komšijskog stana na kratko čuvanje, jer da mora hitno nešto da obavi. Da skratim priču, u nekom se momentu ispostavi da je beba mrtva! Nastaju, naravno, užas i panika: kako, zašto, otkud?! I šta sad? Otac dolazi po bebu, mladi muž smišlja neku laž ne bi li dobio na vremenu, na jednu laž dolazi druga i tako redom, par se zapliće u vrtlog bez dobrog izlaza. Ne mogu čak ni pouzdano da znaju da li je beba umrla zbog nečega što su oni učinili, ili je u pitanju slučajnost, ili je bila mrtva već kad su je dobili "na ruke". Pometnja je potpuna, kao i preispitivanje sopstvenih uverenja, prioriteta, vrednosti. Na kraju, na brzinu "uvaljuju" bebu vremešnoj komšinici i odlaze na aerodrom: vidimo ih kako sede u kolima, svako u svojim mislima; ništa u tim životima više neće biti kao pre.

Film nije bez mana, ali ima izazovnu postavku, inteligentno izvedenu. Takav kakav je, sižejno, tematski, motivski, problemski, mogao je biti snimljen bilo gde: u Americi,

Švedskoj, Srbiji, ili u toj Australiji, uostalom. Ako ne računamo dve-tri *sitnice*, koje ga smeštaju samo i jedino u realni državno-versko-politički kontekst u kojem je nastao.

Protagonisti su, rekoh, dvoje mladih ljudi, supružnici koji se vole. Dešava im se nešto neočekivano, strašno, stresno, u neku ruku nadrealno. Oni se, međutim, sve vreme drže na međusobnoj fizičkoj distanci, bez bilo kakvog dodira. Ne govorim o seksu – svako bi tog i takvog dana imao preča posla, čak i bez misteriozno mrtve bebe – nego o najčednijem mogućem zagrljaju, poljupcu utehe i podrške, o bilo čemu što bi bilo posve prirodno, naročito u tako dramatičnoj situaciji. I što, ne sumnjajte, iranski supružnici inače čine baš kao i bilo koji drugi.

Naravno, u mnogim je kulturama iskazivanje bilo kakve fizičke intimnosti na javnom mestu i danas tabu; da, ali ovo dvoje nisu na javnom mestu nego u svom stanu, sami... Zato njihova distanciranost deluje tako iritantno "veštački". Ona je, dakako, posledica izvesne verske zabrane: nema grljenja i ljubakanja u filmovima u produkciji Islamske republike Iran, i basta, pa neka ste sto puta muž i žena! A i to ste ionako kobajagi...

Ovaj izostanak elementarne bliskosti – koja čak ne mora imati erotsku konotaciju – predstavlja *simptomatično odsustvo* koje zjapi u epicentru svakog poređenja sa "stvarnošću", u kojoj bi, dakako, bilo sasvim drukčije. Kako da film makar i najšire shvaćeno realističkog prosedeća ovo preživi bez fatalnih ozleda? Nema niti može biti umetničkog opravdanja što je tome tako, niti ga reditelj uopšte traži: zašto bi tražio nešto za šta, kao pametan čovek, moraš dobro znati da je nemoguće da se pronađe? Jednostavno, toga nema jer je *verboten*, i šlus. Na gledaocu je da prihvati ili odbije pokornost toj nametnutoj, (ne samo) antifilmskoj konvenciji.

Dobro, reći će neko, jeste to malo čudno, ali na kraju krajeva, "ne mora sve da se vidi". Postoje i kulturni i drugi tabui koji nas obično sprečavaju da prikazujemo neke stvari, mada impliciramo da one svakako "postoje". Ili cenimo da su neka-ko odviše banalne. Da izvinete, obično ne vidimo ni filmske junake kako obavljaju malu i veliku nuždu, pa šta? Gledalac svakako računa s tim da oni to rade, ali

onda kad on, gledalac, nije tamo, a i šta će tamo baš tada, ko da je neki perverzljak...

Ovo je tačno, i baš je šteta što je neprijemljivo na naš slučaj. Jedno je kada "ne vidimo" da neko vrši nuždu; sasvim drugo bi bilo kad bi hteli da nas uvere da naši likovi uopšte nikada ni ne vrše nuždu. E, to je onaj viši, "aktivni" stadijum ideološke, to jest u ovom slučaju religijske laži koja brutalno siluje život, odnosno umetnost (kao njegovu daleko autentičniju transcendenciju nego što je to psihotičan čin državno naređenog ponašanja kao da natprirodna bića zaista postoje, pa još i cenzorski intervenišu u ljudske živote). Kako izgleda ta još drastičnija, naime aktivna laž, vidimo u drugom nizu prizora.

Naglašavam: vidimo. Za razliku od onih zagrljaja i poljubaca, koje ne vidimo, ali možemo bar da ih domaštamo (mada ne znam zašto bismo, ali to je sigurno do mene). Naime, gotovo se cela radnja *Melburna* dešava u iznajmljenom stanu mladog bračnog para. Dakle, *unutra*, "između četiri zida". I najvećim delom filma njih dvoje su tamo sami. Pa ipak, supruga sve vreme, doslovno svake sekunde u kojoj je u kadru, nosi maramu kojom iranske žene *po direktivi teokratskog režima* pokrivaju glavu kada su na javnom mestu i u prisustvu muškarca koji im nije muž, otac, brat.

Ovde dolazi do drugog, još drastičnijeg šizoidnog raskoraka sa stvarnošću ove planete: umesto simptomatičnog *odsustva*, sada imamo posla s prekobrojnim *prisustvom*: prisustvom marame tamo gde joj nije mesto. Kakva iritantna zakonitost: mi baš u svakom kadru vidimo njenu maramu, i ona je baš u svakom kadru neumesna, suvišna; svakako sa filmskog (estetskog, umetničkog) stanovišta. Naime, ni najreligioznija muslimanka neće povozdan u marami paradržati rođenom kućom, bar ne kad je sama ili samo s mužem. Zato je, sa stanovišta univerzalnog jezika filmske umetnosti, jedino smisljeno da kroz najveći deo ovog filma prođe gologlava. Za socijalno-psihološko-kulturološki tip protagonistkinje *Melburna* to vredi utoliko pre i utoliko više.

Zašto ona "mora" da bude gologlava, a zašto ipak "ne sme" to da bude? Prvo, gledanje filma nije beslovesan čin; tu postoji neka vrsta prećutnog pakta između

gledaoca i autora: *svi se pravimo da kamera ne postoji*. Tek kad se još kao deca tome naučimo, naučimo se da gledamo film(ove). Drugačije, filma zapravo i nema. Polazna, "nulta" tačka gledaočevog usvajanja neophodne filmske iluzije je u "samoći" protagonista: kada, na primer, u *Do poslednjeg daha* gledamo Belmonda kako se krevetli pred ogledalom, mi gledamo jednog mladića koji se glupira sam u prostoru svoje privatnosti. Nesvestan našeg "prisustva" koje uostalom ni ne postoji... Nas tamo nema! I mi, uostalom, ionako "ne gledamo" građanina glumca Žan-Pola Belmonda, nego Mišela, filmski lik.

Šta onda znači to što je mlada supruga sve vreme "zabradena" tamo gde "u stvarnosti" nikako ne bi bila? Znači da je bazični pakt filmske umetnosti s nama kao gledaocima filma zapravo izneveren; ne zato što reditelj nema pojma, nego zato što nad rediteljem postoji Reditelj koji je unapred postavio pravila igre – a ta igra nije filmska. Dakle, blagotvorna filmska iluzija se minira, ako ne i sasvim devastira. Ostaju nam gole kulise, Potemkinovo selo gledano s pogrešne strane. Kao da nam nadređena instanca preventivne teokratske cenzure poručuje da ni u jednom trenutku ne zaboravimo baš ono što gledalac najpre hoće da zaboravi, upravo zato da bi bio gledalac: ne, ono dvoje ljudi na ekranu *nisu* muž i žena, i ne, oni *nisu* u svom stanu. Umesto toga, to su drug glumac i drugarica glumica na svojim radnim zadacima, na setu, na poslu, kao vozač za volanom ili konobarica za šankom. I na javnom su mestu, mada

fizički borave u nekakvom stanu. Na javnom su mestu *jer je kamera prisutna*! I ne samo kamera, nego i kameraman... I reditelj, i tonac, i ko zna ko sve još. Uglavnom, mnogo pohotnih, prljavih muškaraca. Pa ni tu nije kraj zlu: prisutan je i gledalac! I on je unapred ukalkulisan u ovo računovodstvo, mada u tom trenutku ni ne služi da će jednom gledati to što se upravo snima. Ergo, koliko god bio udaljen prostorno i vremenski od filmskog seta (taman da se još nije ni rodio!), gledalac kao da je evo baš tamo, s njima. Zato glumica mora da bude u marami, jer ona i jeste samo glumica, a ne i lik koji glumi. Ona *systemska* ne može da izađe "iz sebe", samim tim ni iz mesta koje joj je u teokratskom društvu kao ženi dodeljeno. Nezamisliv je prestup, nedozvoljiva je transgresija da se ona istinski "pretvori" u filmski lik koji se, recimo, nenadgledano baškari po sopstvenoj kući – umesto toga, uvek se mora voditi računa o tome da će jednom neki teofil pančić i ko zna ko još da je gleda. A zna se u kakvom se jedino izdanju može gledati ženu s kojom nisi venčan. I tu se krug zatvara.

I šta je onda na kraju taj *Melburn*? Manje ili više dobar film, ali u izvesnom smislu reči – do kojeg bi (smisla) moralo da nam bude stalo i kojeg bi valjalo braniti – konstitutivno nemoguć, pogrešan, nesnimljiv. Jer, nema filma bez kinematografije. Nema kinematografije bez slobode umetnosti. Nema slobode umetnosti bez slobodnog društva. Nema slobodnog društva bez slobode od monizma, a pogotovo bez slobode od državno nametanih sujeverja – pri čemu je savršeno svejedno nazivaju li ona sebe "islamskim", "hrišćanskim" ili nekako drugačije. Suma sumarum, "u ime Boga" se ne snimaju filmovi: previše se taj meša u scenario da bi to moglo da izađe na dobro. A tek ovi gnjavatori što tvrde da im je on poslodavac, da te bog sačuva!

A glumica Roshanak Gerami je inače jako lepa mlada žena. Nema te marame koja bi to mogla da prikrije. Čak ni hidžab Maje Gojković ne bi tu lepotu mogao sasvim da neutrališe. Šta nam to (do)kazuje? Kao i svi ti okrutni i naporni bozi Orijenta i Okcidenta, i hidžabi su svi isti; ljudi su oni koji se razlikuju. I koji se jedino računaju.

TEOFIL PANČIĆ

Ovde prestaje civilizacija

Istovremeno kad i u matičnoj Francuskoj, u Beogradu je promovisano najnovije izdanje *Pogrebnika*

Makondo, beogradski izdavač strip-serijala *Pogrebnik* Ralfe Mejera i Gzavijea Dorisona, objavio je njegov prvi album *Čovek koji je jeo zlato* prošle godine, a nedavno i naredna dva, *Ples lešinara* i *Ogar iz Sater kampa*, kako bi ih promovisao istog dana kada je u Francuskoj, matičnoj državi ovog čuvenog stripa, promovisan njegov najnoviji, treći deo.

Pogrebnik je nesumnjivo značajan strip-serijal. Prva dva albuma, objavljena u Francuskoj 2015. godine, pratila je opsežna marketinška kampanja i pre nego što su i ugledali svetlost dana. Serijal je najavljivao kao "najveći vestern nakon *Bluberija*", ikonografskog serijala Žan-Mišela Šarlijea i Žana Žiroa koji se smatra vrhunskim ostvarenjem ovog žanra. Takve najave i marketinške kampanje nisu ništa novo, niti ulivaju poverenje, jer ko može stvarno tvrditi koji će to strip doživeti planetarnu popularnost *Bluberija* ili se pak ugasi posle nekoliko brojeva. Međutim, čim je prvi album objavljen stigle su pozitivne kritike, kao i sjajni rezultati prodaje. Nakon drugog albuma nastala je pauza, sve do nedavne promocije novog serijala *Pogrebnika*: marketinška kampanja je opet pokrenuta, i *Pogrebnik 3* je postao jedan od najiščekivanijih stripova u Francuskoj. Prethodni albumi su prodani u stotinama hiljada primeraka, i najvažniji test za serijal će biti potražnja za ovim novim albumom kojim započinje nova narativna celina.

Scenarista *Pogrebnika* Gzavije Dorison jedan je od najpoznatijih mejnstrim autora današnjeg francuskog stripa. Karijeru je počeo 1997. godine serijalom *Le Troisième Testament*, i otad je angažovan na nekim od najtražnijih serijala izdavačkih kuća Glenat i Dargaud. Odnedavno je zadužen i za pisanje scenarija novih epizoda serijala *Torgal*, koji važi za jedan od najvećih strip-klasika. Domaća publika

ga poznaje po serijalima *WEST*, koji je objavljuvan u "Politikinom zabavniku" a sada ga u albumskom formatu objavljuje beogradska izdavačka kuća Darkwood, *Long Džon Silver*, čija je četiri albuma objavio Darkwood, i *Prorok* od istog izdavača, kao i *Asgard* Phoenix pressa. Dorison se na tim serijalima oprobao u temama poput srednjevekovnog mysticizma, pirata, okultnog divljeg zapada, mobidikovske verzije nordijske mitologije i lavkraftovskog horora.

U *Pogrebniku* se vraća vesternu, ali u maniru mejnstrim realističnog žanra, sa svim surovostima koje se mogu očekivati na Divljem zapadu u drugoj polovini 19. veka, u mestima gde su civilizacijske tekovine u velikoj meri gurnute u stranu, o čemu asocira natpis "Dobro došli u Oregon – Ovde prestaje civilizacija" na jednom drvetu u trećem albumu.

Pogrebnik se kroz širi narativ vestern žanra bavi ispitivanjem rubnih oblasti civilizacijskih normi. Radnja prati pogrebnika Džonasa Kroua, kome profesija služi i kao paravan s obzirom da mu je glava učenjena zbog impresivnog broja ubistava. Ljudi ne vole pogrebnike, klone ih se, i to Džonasu savršeno odgovara za skrivanje svog pravog identiteta. On je akter tipičnog antiherojskog stava, pokušava da se kloni nevolja koje ga ipak sa lakoćom pronalaze.

Pogrebnik ne stavlja akcenat na akcione scene, već na neizvesnost daljih postupaka svih likova, pa i glavnog aktera. Dorison naglašava izbore likova u pojedinim situacijama kao tačku oko koga gradi dešavanja. Glavna bitka u *Pogrebniku* se vodi u glavama aktera, a ne na bojniom polju. Dorison smešta svoje likove u potencijalno moralno degradirajuće situacije, u kojima je njihov izbor predmet dubokih unutrašnjih konflikata. Time se karakterizacija likova odvija pred očima čitalaca,

produbljuju se pitanja koja ih okružuju, a sami akteri prolaze kroz faze evolucije i devolucije moralnosti. Dorison ne dopušta da simpatije prema glavnim likovima budu bezrezervne. Pojmovi junaštva i junaka u *Pogrebniku* ne postoje, već samo ljudi u potpunoj čovečnosti, sa svim manama i slabostima.

Ralf Mejer je kao crtač radio sa Dorisonom na dvodelnoj priči *Asgard*, koju je u Srbiji objavila izdavačka kuća Phoenix press, kao i na jednom od albuma serijala *XIII*. Mejerov crtež, uz kolor Karolin Delabi, odgovara realističnom maniru *Pogrebnika*. U prvom albumu se u velikoj meri klonio crtanja velikih pejzaža Divljeg zapada, ali već od drugog albuma, nakon neophodnog uhodavanja, počinju da se nižu impresivne table sa širokim planovima pustinja i planina.

Međutim, zašto ne istaći, suprotno mišljenju marketinških stručnjaka *Pogrebnik* se ipak ne može porediti sa *Bluberijem*. Reč je o dva potpuno drugačija aktera, a samim tim i narativa. *Bluberi* uglavnom ostaje u okvirima filmskih uzora klasičnog vesterna. Poručnik Majk Bluberi je i pored antiherojske uloge lik snažnih moralnih normi, dok se u etiku Džonasa Kroua ne prestando sumnja. Otud i opasnost po čitaoca da u traženju bluberijevskih uzora, kojih ima vrlo malo, zanemare stvarne kvalitete ovog serijala.

Još je rano govoriti o uspešnosti *Pogrebnika* kao serijala i prognozirati mu slavu *Bluberija*. Objavljeno je tek tri albuma – čak je i *Bluberiju* bilo potrebno sedam albuma da dosegne kvalitet zbog koga je postao čuven. Važna je namera autora da *Pogrebnik* preraste u dugovečan serijal, jer za to i te kako ima potencijala. Ne treba ga posmatrati u svetlu marketinških pozivanja na klasike, već kao nezavisnu priču sa sopstvenim kvalitetom.

NIKOLA DRAGOMIROVIĆ

Kako je bilo biti mlad i bezbrižan

“Bila je to Velika Britanija u vreme devedesetih i bilo je jebeno kul. I *Trejnspotting* je bio u srcu toga. Nisam siguran da će se ljudi ponovo tako osećati”

Istovremenom premijerom filma *T2 Trejnspotting* u šest gradova zapadnog Balkana, pa i u Beogradu, počinje ovogodišnji festival britanskog filma PlayUK (16–19. februar) na kome će biti prikazano deset filmova. Kao što moguće svi znaju, *T2* je nastavak filma *Trejnspotting*, jednog od najuticajnijih iz devedesetih (vidi tekst na sledećoj strani). Prema najavi Britiš kansasa, organizatora festivala, glavni likovi iz originalnog filma su i u njegovom nastavku, život u Škotskoj deluje kao da se nije promenio, a u brutalnoj crnoj komediji prepliću se tuga, gubitak, radost, osveta, mržnja, prijateljstvo, ljubav, čežnja, strah, kakanje, samodestrukcija, ali i smrtna opasnost.

Kao i u prvom delu, Juan Mekgregor glumi Marka Rentona. Juan Mekgregor, Škot poreklom, jedan je od najtraženijih holivudskih glumaca. Ovdašnjem gledalištu poznat je po filmovima *Ko preživi*, *pričaće*, *Lov na losose u Jemenu*, *Pisac iz senke*, *Ljudi koji zure u koze*, *Zvezdani ratovi*, *Mulen Ruž*, *Mali glas...* Intervju sa Juanom Mekgregorom “Vremenu” je ustupio Kontinental film.

Da li ste pretpostavljali da će originalni *Trejnspotting* ostvariti uticaj koji je imao?

JUAN MEKGREGOR: Uvek sam, možda i pomalo arogantno, imao osećaj da će *Trejnspotting* postići nešto. Bilo je fantastično prvi put gledati film sa rediteljem Denijem Bojlom – finalna verzija je izgledala sjajno. Sećam se da sam izašao potpuno obezbeđen količinom talenta u tom filmu. Roman je postigao ogroman uspeh, a scenario Džona Hodža bio je jebeno neverovatan. Snimanje Brajana Tufanova, gluma, Denijeva režija, muzika... kao da su svi elementi bili na maksimumu. Zbog svega toga su postojale velike šanse da film neće biti loš. I nije bio.

Zašto je onda moralo da prođe

dvadeset godina pre nego što ste snimili nastavak?

Postoji mnogo razloga. Irvinov naredni roman *Porno* napisan je deset godina nakon *Trejnspottinga* tako da smo tek pre tri ili četiri godine ponovo počeli da razgovaramo o tome. Onda je Džon napisao novi scenario i pomislio sam “jebo te, ovo je odlično... stvarno neverovatno”, tako da smo imali tajni sastanak u Union klubu u Sohou. Zapravo, svi osim Džonija Lija Milera, koji nije mogao da stigne. Čak i na premijerama i u Kanu uvek je neko bio odsutan. U ovom slučaju, tu smo bili Bobi Karlajl, Juan Bremner, Deni, Endrju Mekdonald, Džon Hodž i ja. Osećao sam se stvarno izvanredno. Pročitati smo scenario i porazgovarali o njemu. Od tog trenutka, svi smo pristali da budemo deo svega ovoga.

Kakav je osećaj ponovo raditi sa rediteljem Denijem Bojlom?

On je režirao moj prvi film. Uvek sam ga voleo i mislim da iz mene kao glumca ume da izvuče ono najbolje. Njegovo raspoloženje, otvorenost, velikodušnost i vesela priroda utiču na svačeg tokom snimanja. On je bio taj koji nam je pomagao da se snađemo u svemu. Voleo sam to što glumce uvek podstiče da u svakoj narednoj sceni uvedu nešto novo.

Da li ste provekli mnogo vremena na pripremajućići se za ulogu Rentona?

Koristili smo priču iz Irvinove knjige *Porno* kao okvir, iako smo se u zapletu dosta udaljili od knjige. Sigurno je da je Renton u filmu manje uspešan nego istoimeni lik iz knjige i činjenica da je upravo prošao operaciju srca je ključna. To je bilo iskustvo koje mu je promenilo život. Imao sam sreću da nisam prolazio kroz tako nešto, ali mogu da zamislim kako taj događaj može da vas navede da preispitate svoj život: stvari koje ste uradili i šta želite da uradite sa vremenom koje vam je preostalo.

U *Trejnspottingu* Renton je bio posmatrač. Opisivao je šta drugi rade – i na kraju zaključio da je sve to sranje. Ovog puta, izazov je bio da prikazemo koliko je slomljen sada kad se vraća, stvarno je u lošem stanju. Njegov brak se raspada i on ne zna šta da radi sa ostatkom života. Zbog toga se vratio, zato što su ovo jedini ljudi koji ga poznaju i koje on poznaje. Rekao bih da je ovo neka vrsta krize srednjih godina, što je promena u odnosu na njegovu tihi verziju iz prvog dela.

Počeli ste snimanje *T2* odmah nakon rada na drugom filmu, zar ne?

Da. Bio sam u postprodukciji filma koji sam režirao (*American Pastoral*). Ovo snimanje je moralo da počne u određenom periodu jer su Džoni i Bobi morali da se vrate u Ameriku zbog snimanja svojih TV serija, pa su počeli snimanje *T2* bez mene.

Bio je to prilično neobičan osećaj, stalno sam pisao poruke Deniju i pitao ga šta se događa. Na dan kad sam došao, snimali su scenu u kojoj je Juan Bremner čistio bar na spratu – snimao je razne scene uz muziku. Osećao sam se veoma neobično i istovremeno mi je sve to bilo poznato.

Da li mislite da će *T2* publici prikazati već videne stvari?

Gromoglasni manifest pobune

Uoči domaće premijere britanskog filma *Trejnspoting 2* Denija Bojla

Prema nepisanim zakonima savremene kinematografske eksploatacije, tizeri, trejleri, pravi i lažni spojleri, valjano i pravovremeno dozirani tračevi i autentične vesti, agresija društvenih mreža i snishodljiva, a uvek pravovremena i bezrezervna podrška ostalih medija, bilbordi i neizbežni pop-apovi, komplikovan su i istovremeno predvidljiv marketinški arsenal kojim se na neizvestan bioskopski put ispraća svako novo, iole ambicioznije filmsko delo. A kada, pored svega, odabrani naslov ima i kakvu prethodnu priču i raniji tržišni život, onda dotična mašinerija ima još zahuktaliji zamah, jer se u igru uključuje i bezbroj drugih filmskih i nefilmskih elemenata, globalni auditorijum od pasivnih neznalica prerasta u masu zagriženih posvećenika, a gramzivi producenti mogu unapred da skockaju spektakularan biznis-plan i da trljaju ruke iščekujući da preskoče čak i one granice koje su sami zacrtali.

Kada je pre nešto više od dve nedelje u Londonu premijerno porinut novi film Denija Bojla *Trejnspoting 2* (*T2 Trainspotting*), sve pomenute pijačne smicalice su sasvim logično obilato servirane tamošnjoj i svoj drugoj publici, uprkos tome što je baš svakom odavno bilo jasno kako je reč o ostvarenju kojem verovatno nije bila potrebna ni trunka te zaglušujuće komunikacijske halabuke da bi privuklo pažnju i požnjelo očekivan komercijalni uspeh. U eri nastavaka, serijala, rastuće armije superheroja i instantno zaboravljivih, kompjuterski generisanih spektakala bez idejnog i narativnog smisla, ovaj film se – naime – nikako ne može opisati kao samo još jedan znani bioskopski svat, jer je u pitanju rad koji već pune dve decenije (originalni *Trejnspoting* je snimljen 1996. godine) uživa planetarni kulturni status i ima opravdan oreol autentičnog civilizacijskog međaša u ravni sa nekim drugim, klasičnim kinematografskim remek-delima. Manje produžetak radi produžetka i neuporedivo više nalik na ponovno, predugo sanjano okupljanje nekog opšteomiljenog benda nakon beskonačne pauze, *Trejnspoting 2* je ponovo skovan iz saradnje Bojla sa piscem Irvinom Velšom, uz podršku scenariste Džona Hodža i (što je bez sumnje najvažnije) učešće kompletnog glumačkog tima koji se proslavio starim filmom. Sada su, naravno, svi dvadeset godina stariji i možda

mudriji i trezveniji, ali ako je novi zaplet nešto što ćemo samostalno otkrivati i vrednovati čim film ovih dana stigne i do beogradskih sala, onda su startne pozicije i individualne istorije autora i glavnih izvođača nešto što se prosto mora imati na umu i pre tog ponovnog susreta sa nezaboravnim četvercem edinburških zgubidana.

Dok je između dva *Trejnspotinga* Deni Bojl izgradio zbilja impresivan i osoben rediteljski opus (*Sasvim neobičan život*, *Plaža*, *28 dana kasnije*, *Sunce*, *Milioner sa ulice*, *127 sati*, *Trans*, *Stiv Džobs* i još nekoliko odličnih TV filmova), visokotiražni i svuda prevedeni Irvin Velš je knjigama koje su usledile (*Esid Haus*, *Ekstazi*, *Prljavo*, *Lepilo*, *Porno* itd.) uglavnom tapkao u mestu i krnjio stvaralački ugled, a Renton (Juan Mekgregor), Begbi (Robert Karlajl), Sik Boj (Džoni Li Miler) i Spad (Juan Bremner) postali su i ostali prepoznatljivi prvaci ostrvskog i svetskog glumišta. Uronjen u cunami klupske kulture i neskriveno inspirisan njome, izvorni *Trejnspoting* je izrastao u fascinantant fenomen iako je malo ko primetio kako ta neponovljiva smeša sirovog realizma i iščašenih, halucinatornih fantazija faktički počiva na junacima i porocima uvezenim iz generaciju starije epohe.

Kod nas, pre svega zbog hronološkog koincidiranja sa lokalno turbulentnim društvenim procesima s jedne, ali svakako i usled stvarno antologijskog saundtreka (miks tehna i brit-popa uz dodatak jedinstvenog Igija Popa) na drugoj strani, *Trejnspoting* je prihvaćen kao gromoglasni manifest pobune nekoliko različitih naraštaja protiv svega i svačega, što je ostavilo dubok i trajan trag ne samo tamo gde se to i moglo očekivati – u klubovima ili u izmenjenim svetonazorima novih pokolenja ovdašnjih sineasta, nego i u alternativnom pozorišnom životu (od istoimene predstave Bitef teatra iz 1997. godine) i delu naglašeno urbane književnosti. Zato će i biti izuzetno zanimljivo videti hoće li tamo i (posebno) ovde *Trejnspoting 2* izazvati išta slično, ili će poput burleskno-elegičnog *Teksasvila* (1990) Pitera Bogdanovića i rezignirano-gorkog *Jagode u grlu* (1985) Srđana Karanovića potpuno nezasluzeno i ekspresno izbledeti iz kolektivnog sećanja kao nastavak koji nikom nije bio potreban. ¶

ALEKSANDAR D. KOSTIĆ

Ni najmanje. Sve je snimano na potpuno drugačiji način. Naš direktor fotografije. Entoni Dod Mentl je genijalan vizionar. Ceo set je bio pun malih kamera, koje uopšte i ne primećujete. I priča je potpuno drugačija – za razliku od prvog filma više neće biti naracije. Jedino što će odavati isti utisak jesu likovi.

Kako mislite da će ljudi reagovati na T2 posle toliko vremena?

Većina naše publike u ono vreme je bila u svojim ranim dvadesetim. Bila je to Velika Britanija u vreme devedesetih i bilo je jebeno kul. Bilo je to karakteristično razdoblje i *Trejnspoting* je bio u srcu toga. Nisam siguran da će se ljudi ponovo tako osećati. Mislim da neće.

Ono u čemu scenario uspeva je buđenje nostalgije i žal za time kako je neverovatno bilo biti mlad i bezbrižan u devedesetim. To je ono što naši likovi osećaju, ali su istovremeno i zbunjeni po pitanju svoje mladosti u to vreme. U scenariju, Džon je uspeo da prenese nostalgiju za filmom *Trejnspoting*, a da nije napravio njegovu reprodukciju. ¶

Bolji život 30 godina kasnije

Ta poetika kuknjave zakinutog pojedinca, koji nije od države dobio ono što mu sleduje, dok su drugi preko reda zgrabili, oteli ili ukrali nešto za sebe, ista je kao i danas

Pre tri decenije počelo je emitovanje verovatno najpopularnije domaće TV serije – sage o porodici Popadić, koju je napisao Siniša Pavić. Te godine sam morao u JNA i smaralo me oduševljenje matoraca porodičnim i samoupravnim peripetijama, gledali su ekranizaciju sopstvenih života na malim ekranima širom SFRJ.

Ni ta zemlja više nije bila onako perspektivna – ja sam po godinama pratio sudbinu Bobe, kojeg je glumio Dragan Bjelogrić. Tada sam baš kao i Boba bio u vojničkom orkestru, multinacionalnom, naravno sa kombinovanim repertoarom.

Dakle, od "Boljeg života" niste mogli pobeći. Istini za volju, neposredno pred početak septembarske klase JNA u Paraćinu je Kelj-mendi pobio vojnike, svoje klasiče na spavanju, tako da su se temelji Jugoslavije ozbiljno ljuljali.

"Bolji život" je paradoksalno ostao poslednja jugoslovenska serija, emitovana za ceo auditorijum Juge, jer je na kraju drugog ciklusa 1991. godine došlo do oцепljenja Hrvatske i Slovenije, pa su tako nestale i serija i Juga i "Bolji život" u svakom smislu.

Ovih dana, tokom kratkog odmora, pogledao sam nekoliko epizoda u jubilarnoj, valjda, desetoj repriznoj sezoni serije. Osim podele koja je danas nezamisliva, jer su nas napustili mnogi velika-ni glume, ozbiljnog scenarija i režije, otkrio sam još jedan element Pavićeve poetike koji je živ i danas.

"Bolji život" je mnogo više od priče o porodici – to je priča o trenutku, prekretnici u kojoj smo živeli, svojevrstnoj pratranciji.

Pavićeve serije uvek imaju te male epizode, inspirisane pričama iz sudnice, o sudbinama malih ljudi. Međutim, u "Boljem životu" ispričana je priča o tome kako Srbi kapiraju funkcionisanje društva i države. Dok slušate replike o stanju u zdravstvu, ekonomiji, pravosuđu, javnim preduzećima, shvatate da se u našem poimanju druš-

tva nije promenilo zapravo ništa, a prošlo je 30 godina tranzicije.

Ta poetika kuknjave zakinutog pojedinca, koji nije od države dobio ono što mu sleduje, dok su drugi preko reda zgrabili, oteli ili ukrali nešto za sebe, ista je kao i danas.

Pavić je prilično satirično opisao i te prve "privatnike" kroz lik Macole – pogrebnika koji širi posao na ugostiteljstvo, a glumi ga maestralno Bata Živojinović. Da ima brkove, bio bi Bogoljub i danas bi proširio posao i na Rusiju, to vam garantujem, što bi rekao Karić. Taj pogrebnik simbolično sahranjuje raspalo preduzeće opet simboličnog imena "Balkan" koje je decenijama u dubiozi, ali zaposleni uredno očekuju svoje plate, regrese i pare iz kase uzajamne pomoći. Dok priprema zaposlene za dolazak investitora, Kurčubić zvuči istovetno kao članovi naše Vlade dok opisuju strane investitore koje valja domamiti u Srbiju kao neku plašljivu i plemenitu divljač.

Sve mora da izgleda upeglano, a zaposleni ne smeju da kukaju, jer začas ode kapital u neki drugi deo sveta, a mi u "Balkanu" ostadosmo u čabru.

Direktori iz doba "Boljeg života", ti Kurčubići i Jataganci, nisu se promenili nimalo, a i danas vole da povaljuju estradne umetnice.

U to vreme, Pavić nije mogao ozbiljnije da se bavi političkim establišmentom, to će uraditi mnogo kasnije u "Beloj lađi", ali je kroz ekonomiju mogao da opiše šta sve to rade "drugovi" na položajima. Ta populistička svest na koju kukaju svi ovdašnji političari, ali joj se pred izbore uvek rado vraćaju, zaista je nepromenjena od premijere "Boljeg života" do danas.

Zanimljivo je kada su Gigu Moravca i njegovu suprugu Emiliju pitali kako bi danas živeli Popadići, odgovor je bio vezan za ekonomske teme. Čerka bi sa mužem lekarom (ona Srkinja, on Hrvat Dalmatinac) verovatno bila u inostranstvu, sin Saša (Guza) propao bi kao socijalistički pravnik i ostao privržen kod roditelja, dok bi jedino najmlađi Boba bio neki muljator i možda bi se "snašao" u tranziciji. Unuča sa kraja serije imalo bi 25 godina, pa bi Popadići mogli da dobiju i prauuča.

Jedino bi penzioneri imali sigurna primanja, mada bi bilo povuci-potegni za plaćanje režija za onaj salonac gde su živeli. Ako se greju na struju, nagrabuh silu bi sigurno.

Na kraju, potpuno kapiram zašto Pavić nije pravio nastavak "Boljeg života". Zapitajte se samo kako bi se zvao taj nastavak – "Posle boljeg života" ili "Gori život" ili "Sve je to život", svakako ne bi imalo smisla.

Kukamo na isti način već 30 godina i čekamo da neke pare padnu s neba, ili da dobijemo na lutriji, makar i onoj od sakupljenih fiskalnih računa. Za to vreme, Bolji život vam je već prošao, ili ste ga propustili.

**Velikani
umetnosti i nauke
i njihova zanemarena
(homo)seksualnost**

Aktivnosti se realizuju u okviru projekta
„STVARANJE TOLERANCIE I RAZUMEVANJA
PREMA LGBT POPULACIJU U SRPSKOM DRUŠTVU”
koji finansira Ministarstvo spoljnih poslova Kraljevine Norveške,
a sprovodi Kancelarija za ljudska i manjinska prava.

18. 02. subota, 14h
P. P. Pazolini
filmski reditelj

o Pazoliniju govore

- **IVANA KRONJA**
filmolog
- **PREDRAG MIRČETIĆ**
teoretičar književnosti
- **ALEKSANDAR STOJAKOVIĆ**
pisac i režiser

**Institut za filozofiju
i društvenu teoriju**
Kraljice Natalije 45,
sala na I spratu

organizacija
Centar za kvir studije

podrška
Centar za promociju nauke
Institut za filozofiju i društvenu teoriju

Norwegian Ministry
of Foreign Affairs

CENTAR
ZA KVIR
STUDIJE

INSTITUT
ZA FILOZOFIJU
I DRUŠTVENU
TEORIJU

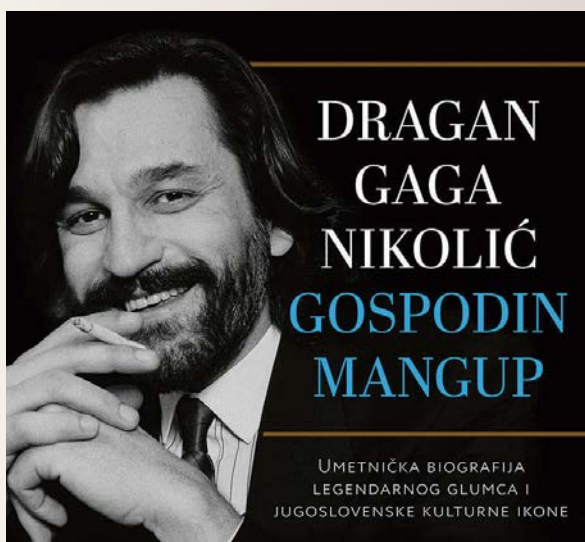
Lagunine knjige

Esejistika

Istinite priče

Nove knjige o vladarima, akademikima, muzičarima i jednom velikom glumcu

VREME
i Laguna
preporučuju

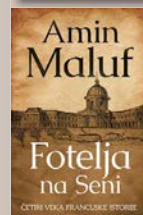
Dostojevski je prvi izrekao misao da je život fantastičniji od svake umetnosti, što se od tada nebrojeno puta ponavljalo i pokazivalo. Na koje sve načine se ova misao ispostavlja kao tačna, može se videti i u novim nefikcijskim knjigama iz recentne Lagunine izdavačke produkcije. Na primer u novom, dopunjenom i proširenom izdanju kultne *Hronike nastranosti* Dušana Miklje, zbirci istinitih priča o vlasti i podaništvu. Govoreći o sudbinama političara, kraljeva i predsednika, samozvancima i izabranima, despota i demokrata, Miklja bespoštedno secira fenomen vlasti i ispituje, kako je to Mihajlo Pantić napisao, brežvar ljudske gluposti, taštine i oholosti, toliko neverovatan da je, konačno, apsolutno literarno istinit: „Mikljina knjiga nas, iz različitih uglova i na različite načine, u konačnom zbiru svojih značenja privodi pitanjima o etičkom statusu novije istorije i novog lica sveta. Sledeći ironično zaoštrenim perom gotovo virtuosnu skalu bedastoća svojih stvarnih junaka i, pritom, obuzdavajući gađenje i sarkazam (...), Miklja nam iz naoko neobavezne perspektive mikroskopski približava maligne isečke dojučerašnje planetarne svakodnevice, koja polako postaje prošlost, dakle fikcija podložna različitim interpretacijama. Kao da ima na umu Grasovu rečenicu: 'Politiku valja raskrinkati pre nego što se ona kamuflira kao istorija.'"

Od novih esejistickih izdanja skrećemo pažnju na knjigu *Fotelja na Seni* Amina Malufa koja će se uskoro naći pred čitaocima. Ona donosi priču o četiri veka francuske istorije ispričanu kroz sudbine članova Francuske akademije. Naime, kao

što je poznato, Francusku akademiju je 1635. godine osnovao kardinal Rišelje, ona se sastoji od četrdeset doživotnih članova, a nakon smrti nekog od njih ostali članovi biraju novog. Od osnivanja je kroz nju prošlo preko sedamsto književnika, umetnika, filozofa, istoričara, naučnika, generala, sveštenika, državnika i drugih, koji se po krilatici Akademije *À l'immortalité* popularno nazivaju „besmrtnicima“. Kada je 2011. godine, nakon smrti Kloda Levi-Strosa, u Akademiju primljen Amin Maluf, on je odlučio da istraži sudbine svojih slavnih prethodnika i o njima napiše ovu izuzetnu knjigu, svojevrsan omaž velikoj kulturi njegove usvojene domovine. „Maluf nam veštím perom dočarava čudesne prizore iz života akademikâ, nekih zaboravljenih poput Kajave, koji u svoj prsten beše ugradio jedan Molijerov zub, ili čuvenih kao što je Volter i njegov doček u Parizu po povratku iz izgnanstva – sočne anegdote, potresne sudbine, burleskne pustolovine, pikantni citati, komične pesmice, prefinjeni humor, sve se ujedinilo da pruži zadovoljstvo čitanja“, kaže prevoditeljka ove knjige Vesna Cakeljčić.

Iz štampe uskoro izlazi i knjiga *Kad svinje polete*, prva kompletna biografija slavne grupe Pink Floyd, čiji je autor Mark Blejk, urednik i novinar magazina „Q“ i „Mojo“. Na temelju razgovora s Gilmorem, Votersom, Baretom i drugim članovima grupe, njihovim saradnicima, poznanicima, prijateljima i oponentima, Blejk je opisao životni i kreativni put jednog od najvećih svetskih rok bendova od njegovih početaka u Kembridžu, preko trijumfa s albumom *The Dark Side of the Moon*, zatim raspada grupe osamdesetih i njenog ponovnog okupljanja, sve do smrti Sida Bareta 2006. godine. Knjiga *Kad svinje polete* predstavlja obaveznu lektiru za sve koje zanima istorija popularne kulture druge polovine XX veka.

I za kraj, najavljujemo izlazak jedne važne i potrebne knjige: *Dragan Gaga Nikolić – Gospodin mangup*. Reč je o umetničkoj biografiji legendarnog glumca koju je priredila Radmila Stanković, a fotografski uredila Goranka Matić. O delu i ličnosti Dragana Nikolića u ovoj knjizi svedoče Dušan Kovačević, Milan Vlajčić, Dejan Mijač, Paolo Mađeli, Slobodan Unkovski, Slobodan Šijan, Boro Drašković, Zdravko Šotra, Miloš Radović, Draža Petrović i mnogi drugi. Ovim izdanjem, makar i posthumno, odata je počast jednom od najvećih i najvoljenijih beogradskih, srpskih i jugoslovenskih glumaca, koji je za uvek obeležio svoje vreme i svoj grad.

Istorijski

BENJAMIN MONFERAT:

Svet u plamenu

Prevod: IRENA LEA JANKOVIĆ

Iza pseudonima Benjamin Monferat krije se nemački istoričar i pisac Stefan Rother. Rođen u Vitingenu 1968. godine, Rother je odrastao pokraj male železničke stanice na granici tadašnje dve Nemačke, slušajući priče svog dede koji je u vreme Trećeg rajha učestvovao u gradnji luksuznih vagona. Svojoj ranoj ljubavi prema vozovima i zvuku parnih lokomotiva odužio se romanom *Svet u plamenu*. „Junak“ romana je *Simplon Orijent ekspres*, voz koji je nakon Prvog svetskog rata saobraćao od Kalea do Istanbula trasom nešto drugačijom nego njegov legendarni prethodnik, ali koji je zadržao istu notu egzotike i imidž „luksuznog hotela na točkovima“. Roman govori o poslednjem putovanju ovog voza koje započinje u Parizu 25. maja 1940, uoči ulaska nacističke vojske u francusku prestonicu. Poslednji vagon kompozicije je

čuveni „vagon primirja“ u kome je 22 godine ranije Nemačka potpisala kapitulaciju, čime je okončan Prvi svet-ski rat. Stvar je nacionalnog ponosa da ovaj vagon ne-stane iz Francuske, kako bi se sprečila Hitlerova namera da simbol nekadašnje „velike Francuske“ dobije kao ratni trofej i pretvori ga u simbol poražene i ponižene zemlje.

Putnici ne znaju da je „vagon primirja“ deo kompozicije, a svaki od njih ima svoje razloge zašto po svaku cenu želi da učestvuje u poslednjoj vožnji *Orijent ekspresa*: „Jedan balkanski kralj želi da povrati vladavinu nad svojom zemljom. Njegova jevrejska ljubavnica strahuje za svoju ljubav – i svoj život. Nemački špijun daje sve od sebe da je zaštiti. Ruski veliki knez je u bekstvu, dok mu je sovjetska vlast za petama. Diva nemog filma više strahuje od zaborava nego od rata. U vozu su i špijuni svih velikih sila.“ Vešto postavljena radnja, izvrsno rekonstruisana epoha, upečatljivi likovi i filmska brzina pripovedanja učinili su ovaj roman evropskim bestsellerom.

Komedija

FREDRIK BAKMAN:

Čovek po imenu Uve

Prevod: NIKOLA PERIŠIĆ

Fredrik Bakman (1981) započeo je spisateljsku karijeru na internetu, gde je vodio jedan od najpopularnijih švedskih blogova, da bi 2012. godine objavio i svoj prvi roman, koji je dosad preveden na četrdeset jezika i po kome je snimljen film u režiji Hanesa Holma, švedski kandidat za ovogodišnjeg Oskara. Junak Bakmanove knjige jedan je od najživopisnijih i najsimpatičnijih namćora u savremenoj književnosti: „Uve ima pedeset devet godina. Vozi sab. Ima običaj da u ljude koji mu se ne dopadaju upire prstom i to tako kao da su oni provalnici, a Uveov kažiprst policijska džepna lampa.“ Uve je jedno vreme bio predsednik kućnog saveta svoje zgrade, ali kako je komšijama njegova revnost išla na živce, smenjen je s te funkcije. Ogorčenje zbog „prevrata“ Uvea samo će utvrditi u njegovoj pravovernosti: on sada

svakog jutra samoinicijativno ide u inspekciju naselja u kojem živi da proveri da li je sve na svom mestu, popisuje nepravilnosti i prijavljuje nadležnima nesavesne sugrađane, bilo da je reč o biciklima ostavljenim na za to nepredviđenim mestima ili neodgovarajuće razvrstanom kontejnerskom đubretu. A onda se, igrom slučaja, iza maske džangrizavog matorca polako otkriva jed-

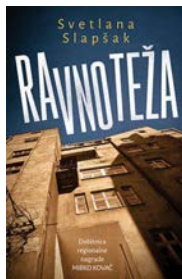
na sasvim drugačija priroda. „Bakmanova vedra priča o ogorčenom starom komšiji ujedno je i veoma promišljeno istraživanje o tome kako nečiji život može imati snažan uticaj na bezbroj drugih. Da postoji nagrada za najšarmantniju knjigu godine, ovaj roman švedskog blogera koji se preko noći pretvorio u senzaciju dobio bi je bez ikakve sumnje“, reči su jednog od kritičara. „Čovek po imenu Uve“ je izuzetan. Lirski jezik je poput konfeta slobodno razbacan širom ove priče koja slavi život, dodajući sjaj i boje ionako spektakularnoj zabavi. Bakmanovi likovi deluju toliko autentično da će čitalac verovatno pronaći njihove dvojnike u sopstvenom komšiluku.“

Drama

SVETLANA SLAPŠAK:

Ravnoteža

Roman *Ravnoteža* Svetlane Slapšak, nagrađen Vitalovom nagradom „Zlatni suncokret“ za 2016. godinu, govori o ženama u Beogradu za vreme rata u bivšoj Jugoslaviji i njihovom otporu nacionalizmu, nasilju, mržnji i ratu. Junakinje romana pokušavaju da se odupru zlu koje ih okružuje, kriju svoje prijatelje, ljubavnike i sinove od mobilizacije, a Milica, jedna od njih, prinuđena je da prekucava rukopis velikog nacionalnog pisca i ratnog ideologa, a olakšanje od mučnog posla i mračne svakodnevice vidi u pisanju pastiša u ključu romana sestara Bronte. „Odbijajući svaki vid integracije u novo, razorno društvo bezumlja

i zla, Milica i njene prijateljice svojom kreativnošću i hrabrošću pokušavaju da se odupru nasilju i haosu koji ih okružuje. Kroz mnoštvo duhovitih i ironičnih dijaloga, ovaj roman traga za odgovorom na pitanje kako u jednom neuravnoteženom društvu održati sopstvenu ravnotežu.“ Dragan Velikić je o ovoj knjizi napisao: „Tri romana u jednoj knjizi, to je *Ravnoteža* Svetlane Slapšak.

Pastiš, parodija i svedočanstvo čine ovaj roman jedinstvenim u savremenoj literaturi našeg regiona. Pastiš je priča u maniru sestara Bronte, parodija je roman o nastajanju oca nacije, a svedočanstvo su devedesete godine prošlog veka na prostoru bivše Jugoslavije ispričane oštro i lucidno. A kao bonus, u knjizi su porno skeč i recept za kolač u narodu poznat kao 'ravnoteža.'“

Drama

KETRIN BANER:

Kuća na ivici noći

Prevod: NIKOLA PAJVANČIĆ

Godina je 1914. Amedeo Esposito je četrdesetogodišnji firentinski lekar, bez stalnog zaposlenja, prijatelja i porodice, nezadovoljan sobom i svetom. Kada dobije ponudu za posao na Kastelmareu, mediteranskom ostrvu negde jugoistočno od Sicilije, daleko od svega i svih, on kreće na jug u nadi da će tamo započeti nov život. Na ostrvu sreće ženu svog života, u senci bugenvilija otvara kafe po imenu „Kuća na ivici noći“ i Kastelmare postaje njegov izabrani zavičaj. Ovako započinje roman mlade britanske spisateljice s italijanskom adresom Ketrin Baner, koji će se dalje razviti u sagu o četiri generacije porodice Esposito s imaginarnog ostrva Kastelmare, sve do naših vremena, tačnije do velike ekonomske krize 2008. godine. Upravo ova kriza, odnosno njene slabo vidljive a za život u malim evropskim gradovima dramatične posledice, bila je za Ketrin Baner okidač da napiše ovaj roman. Njena namera bila je da prikaže kako se „velika istorija“ tokom poslednjih sto godina prelamala preko života „malih ljudi“ i kako su se oni borili protiv njenih demona. Kritičari su ovaj roman, natopljen mirisima, svetlima i legendama Mediterana, upoređivali s knjigama Itala Kalvina i Iza bele Aljende, s *Predivnim ruševinama* Džesa Voltera i *Mandolinom kapetana Korelija* Luja de Bernijera, dok je sama autorka o njemu rekla: „Ovo je knjiga o malim mestima koja poznajem, volim i želim da proslavim. Nadam se da ćete, kada je pročitate, i sami poželeti da krenete put Kastelmarea, kao što sam to htela i ja dok sam ovaj roman pisala.“

Drama

VLADIMIR TABAŠEVIĆ:

Tiho teče Misisipi

Prozni prvenac kojim je Vladimir Tabašević uzdrmao književnu scenu uskoro je ponovo pred čitaocima. Reč je o furiozno napisanom lirskom romanu koji za generaciju rođenu osamdesetih godina znači ono što je pre skoro sto godina za svoju značio *Dnevnik o Čarnojeviću*. Na koricama prethodnog izdanja Bojan Vasić je napisao: „Tabaševićev *Misisipi* ne teče imaginarnim svetom književnosti. Njegov jezik ističe direktno iz realnog, iz pomerene, dečije perspektive, iznoseći buku i bes kraja jednog veka i raspada jednog društva. Sto godina posle *Čarnojevića*, kao svojevrstan dnevnik od petnaest slika, u glavnom junaku Deniju *Misisipi* zaokružuje priču o jednoj državi, stoleću i ideji, dajući poražavajući intimni bilans njihovog kraja. Ovaj roman pokazuje svu određujuću prepletenost intimnog i istorijskog, ličnog i ideološkog, spajajući u sebi visoku i popularnu kulturu, uvodeći nas u živote marginalnih, 'običnih', neimenovanih i nevidljivih aktera društvenosti kao takve. Njegova radnja se poput bujice dešava u jeziku, tiče se svih nas i, uporno, ne prestaje.“

Ljubavni

SOFI GOLDBERG:

Mesečina nad Istanbulom

Prevod: GORDANA MIHAJLOVIĆ

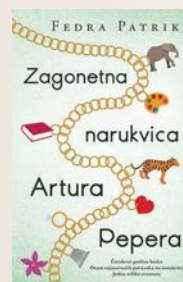
„Putovanje nikada nema kraj. Samo putnici imaju kraj. A čak i oni mogu produžiti putovanje u sećanju, u pamćenju, u pripovedanju. Kraj jednog putovanja tek je početak drugog.“ Ove rečenice Žozea Saramaga stoje kao moto ovog romana meksičke spisateljice Sofi Goldberg, u kome je ona svoje porodično predanje transponovala u univerzalnu priču o „ljudima koji odasvud prelaze granice, ka svim odredištima“. Junakinja knjige je njena baka Ventura Eskenazi, sefardska Jevrejka rođena i odrasla u Istanbulu, čiji je svet volela i kome je osećala da pripada. Ali, po običaju onog vremena, roditelji su joj pronašli muža, i to u dalekom Meksiku, i ona, pomirena s tradicijom i očekivanjima, s jednom škrinjom i nešto ličnih stvari 1927. godine napušta Tursku i kreće na put ka svetu o kome ništa nije znala. U Meksiku počinje novi život, sreće i upoznaje drugačije mirise, boje, ukuse i kulture, pokušava da u svojoj svesti pomiri i nekako premosti Orijent i Okcident, ali ne uspeva da se oslobodi nostalgije za gradom na Bosforu koji u njenom sećanju poprima mističnu auru. Ovaj roman je priča o životu jedne žene, o prokletstvu seoba i osećanju neizlečive bezdomnosti, ali i omaž Meksiku, koji je tokom prošlog veka pružio gostoprimstvo hiljadama izbeglica. „Krenućemo na put, i potajno ćemo patiti što neće biti povratka ni na jedno mesto na kome smo bili srećni“, stoji na početku knjige, uz Saramagov moto, i ova misao Marija Pajerasa.

Drama

FEDRA PATRIK:

Zagonetna narukvica Artura Pepera

Prevod: TATJANA BIŽIĆ

Debitantski roman britanske spisateljice, koji je za kratko vreme preveden na dvadeset jezika i čija se ekranizacija iščekuje, donosi dirljivu priču o jednom simpatičnom udovcu koji pred kraj životnog puta otkriva nove razloge za slavljenje života. Artur Peper ima 69 godina i živi sam u velikoj kući. Deca su davno otišla, a njegova žena, s kojom je četiri decenije bio u braku, prošle godine je umrla. Bol zbog njenog odustva nikako ne prolazi. A onda jednog dana, prebirajući po njenim stvarima, pronalazi nepoznatu kutiju i u njoj zlatnu narukvicu s osam čudnih privezaka u obliku slona, cveta, knjige, palete, tigra, naprstka, srca i prstena. Na privesku s indijskom slonom primećuje ugraviran broj telefona s pozivnim brojem za Indiju. Kada taj broj okrene, Artur shvata da je u životu njegove žene postojala tajna o kojoj on ništa nije znao, tajna čije deličke skriva svaki od privezaka. On kreće njihovim tragom u avanturu koja će mu izmeniti život i dati mu novi smisao. „Topla i snažna priča o braku, tugi i uspomena kroz koju vas vodi nespretni, strogi i veoma dragi Artur.“

Nemačka–SAD: **Zatezanje odnosa**

Gruba igra

Donaldu Trampu se nikako ne dopada što Amerika uvozi znatno više iz Nemačke nego što u Nemačku izvozi. Nemačka je prošle godine ostvarila rekordan platni suficit od skoro 300 milijardi dolara. To će, više od političkih nesuglasica, odrediti odnose dve zemlje u narednih nekoliko godina

Za "Vreme" iz Bona

Hrabra teza kaže da se čitava spoljna i ekonomska politika Donalda Trampa može iščitati iz tabela zemalja prema njihovom trgovinskom i platnom bilansu. Prema prvoj stavci – dakle razlici izvezeno i uvezeno robe – Kina je ubedljivo prva. Ali kada se tome dodaju usluge, kamate, turizam i novac na drugi način unet i iznet iz zemlje (platni bilans), onda je Nemačka neprikosnovani šampion.

Prema procenama minhenskog Instituta za ekonomska istraživanja, Nemačka je prošle godine napravila novi rekord sa 297 milijardi dolara u plusu, dok je sledi Kina sa 245 milijardi. Da biste na toj listi našli SAD, morate da spustite pogled na samo dno i tako je već godinama – prošle sedmice je američko Ministarstvo ekonomije objavilo da deficit u trgovini robom i uslugama sa inostranstvom za prošlu godinu iznosi 502 milijarde dolara.

Države koje je Tramp pikirao tokom kampanje i na početku predsedničkog mandata upravo su one sa kojima američka privreda beleži najmasniji minus u trgovinskom bilansu – Kina (347 milijardi), Japan (69), Nemačka (65) i Meksiko (63). Peking i Meksiko Sitiju preti se uvođenjem drakonskih carina – parama ovih drugih Tramp hoće da finansira zid na granici sa Meksikom – dok je jedan od prvih poteza nove administracije bio povlačenje iz Transpacičkog trgovinskog sporazuma koji je ratifikovao i Japan.

Sada dve zemlje čekaju verovatno mučni pregovori o bilateralnom sporazumu, a čitava Trampova filozofija stala je u rečenicu: "Ako, na primer, mi prodamo auto u Japanu i oni rade stvari koje nam onemogućavaju da prodamo auto u Japanu... o tome moramo da pričamo. Nije fer." Pritom, upravo američki proizvođači ne plaćaju carine u Japanu, dok japanska automobilska industrija u Americi mora

da plaća 2,5 odsto carine. Američki proizvođači se uglavnom žale na visoke ekološke standarde u Japanu.

DOMINACIJA NEMAČKE

Taj primer podseća na to da je slobodna trgovina igra u kojoj neko mora da izgubi da bi neko drugi pobedio – Japanci i Nemci naprosto prave bolje automobile od Amerikanaca. Zbog ogromnih deficita guđala je i Obamina administracija, ali joj to nije smetalo da forsira trgovinske sporazume sa pacifičkim prostorom i Evropskom unijom – oba u međuvremenu sahranjena. Sada u Beloj kući zaseda tip koji kaže: neću uopšte da se igram slobodne trgovine ako u njoj gubim. "Oni se igraju tržištem novca, igraju se devalvacije, a mi sedimo ovde kao gomila glupaka", požalio se Tramp.

Optužbe iz Vašingtona na račun Berlina nisu ni nove ni sasvim neosnovane. Krajem januara je Piter Navaro, šef

ZAHLAĐENJE: Donald Tramp i Angela Merkel sa Volfgangom Šojbleom

Fotografije: AP

Trampovog Nacionalnog trgovinskog saveta, rekao da nemačka dominacija podriva mogući Transatlantski sporazum o slobodnoj trgovini (TTIP). "Nemačka je velika prepreka u tome da TTIP bude shvaćen kao pravi bilateralni sporazum. Nemačka eksploatiše druge zemlje u EU i SAD svojom maskiranom dojče markom koja je žestoko devalvirana", rekao je Navaro za "Fajnenšel tajms". Hoće reći – evro je krojen za Nemce i oni mu smanjuju vrednost kako bi izvezena roba bila konkurentnija.

To nije rasprostranjeni stav među ekonomistima. Slab evro je posledica politike Evropske centralne banke (ECB), koja već skoro dve godine za 60 do 80 milijardi evra mesečno pazari državne obveznice zaduženih zemalja, a uz to ide i referentna kamatna stopa koja je na nuli. Ideja je povećanje potrošnje i jačanje ekonomije zemalja koje još nisu prebrodile krizu, no sporedni efekat je pad evra. Kada je ECB u martu 2015. počeo sa spornim programom, evro je pao na 1,08 dolara što je bio najniži nivo evra još od američke invazije na Irak koja je 2003. oslabila američku valutu. Danas evro košta svega 1,06 dolara.

Na optužbe iz Vašingtona je kancelarka Angela Merkel odgovorila diplomatski da Berlin ne može da utiče na snagu evra jer je ECB nezavisna institucija. "Fajnenšel tajms" podseća da se upravo Nemačka žestoko buni zbog kupovine državnih obveznica novcem ECB-a.

ŠTEDNJA, ŠTEDNJA, ŠTEDNJA

Nemačka, doduše, možda ne devalvira evro namerno, ali deo kritike o trgovinskoj hegemoniji uglavnom stoji. Već godinama je zato Berlin na meti kritika u okviru EU, G20 i Međunarodnog monetarnog fonda sa optužbom da nemačko blagostanje počiva na tuđoj grbači. Dok drugi kupuju nemačku robu, vlada u Berlinu ponaša se previše štedljivo. Posebno se na to žale zemlje evropskog juga, čije bi firme teoretski mogle da dobijaju više poslova ukoliko bi Nemačka investirala više javnog novca.

Jedan od glavnih "krivaca" za štedljivost zove se Volfgang Šojble, ministar finansija u već drugom mandatu. Šojble

Tramp propoveda mržnju

Izbor doskorašnjeg ministra spoljnih poslova i socijaldemokrate Franka-Valtera Štajnmajera za predsednika Nemačke svakako neće doprineti dobrim odnosima Berlina i administracije Donalda Trampa. Još u jeku izborne kampanje u SAD Štajnmajer je Trampa nazvao "propovednikom mržnje".

Iako predsednik Nemačke ne može samostalno da vodi spoljnu politiku, on može da stavlja akcente. A jedan od akcenata Štajnmajera kao kandidata za predsednika je bio da Trampu čak nije ni čestitao na pobjedi. To je, primećuje deo nemačkih medija, u duhu dobre diplomatske prakse preko usana prevaleo čak i predsednik Meksika.

Štajnmajer u Trampu vidi "realnu opasnost". "Ne želim ništa da ulepšavam", rekao je, "mnogo toga biće teško." Prema njegovim rečima, odnosi između SAD i Nemačke spadaju u "temelje Zapada", te se on nada da neće biti velikih obrta u spoljnoj politici SAD, a ne zna se kako će Tramp voditi Ameriku.

Dosadašnji ministar privrede i šef socijaldemokrate Zigmarij Gabrijel, koji je Štajnmajera nasledio na funkciji ministra spoljnih poslova, nazvao je Trampa "prethodnikom autoritarne i šovinističke internacionale" i uporedio ga sa Putinom, Erdoganom, Kačinjskim i Marin le Pen.

Čak je i poslovično uzdržana kancelarka Angela Merkel čestitajući Trampu na pobjedi rekla da će se odnosi između Nemačke i SAD zasnivati na poštovanju demokratskih principa i standarda, što su neki komentatori ocenili kao do sada nečuveno obraćanje Berlina Vašingtonu, kao očitavanje demokratske lekcije Americi, koja je liberalnu demokratiju posle Drugog svetskog rata implementirala u Nemačkoj.

Nemačka privreda, piše nedeljnik "Špigel", sprema se da odgovori na moguće ekonomske mere Trampove administracije usmerene prema Nemačkoj i Evropskoj uniji.

A. I.

**TRAMP PRETI POVEĆANJEM
CARINA: Nemački Folksvagen**
Foto: AP

je ideolog takozvane pozitivne nule u budžetu koju ne samo da je dostigao, već je za prošlu godinu preteklo 6,2 milijarde evra. Uprkos tome što ga koalicioni partneri nagovaraju da te novce investira u ulice, škole, pruge, on će vratiti delić nemačkog spoljnog duga koji iznosi nepojmljivih 1,3 biliona evra. "Ako u lošim vremenima uzimate kredite, onda u dobrim morate da ih vraćate", rekao je Šojble. Merkelova je potpuno na njegovoj strani.

"Zidojče cajtung" podseća da iznos svih investicija – državnih i privatnih – u Nemačkoj iznosi tek 20 odsto bruto domaćeg proizvoda, dok recimo u Irskoj, Švedskoj i Švajcarskoj taj procenat iznosi 24 odsto, u Norveškoj 23, u Austriji 22. "Ulice, pruge, obrazovne ustanove i širokopojasni internet nisu u stanju kakvo bi se očekivalo od jedne bogate zemlje. Iz budžeta već godinama tek svaki deseti evro odlazi na investicije", piše "Zidojče". Drugim rečima: nemačke makroekonomske brojke su trenutno ružičaste, ali da li će bez većih investicija biti takve i za dvadeset godina? Na ove kritike u Berlinu odgovaraju da je dolazak oko dva miliona izbeglica značio ogromne izdatke koji zapravo jesu investicije – za domove ili obrazovni sistem.

Nemcima se često zamera i relativno slaba unutrašnja potrošnja do koje dolazi kada plate ne rastu koliko bi mogle i kada građani previše štede. I na tu kritiku konzervativci koji predvode vladu daju prikraćen odgovor da Nemačka već jeste zemlja u kojoj je rad dobro plaćen, a tom argumentu prilažu i solidnu minimalnu satnicu od 8,5 evra bruto koja je na snazi dve godine.

Ali to je opet samo šminka – od 1991. je

BDP po glavi stanovnika u Nemačkoj realno (prečišćeno od inflacije) porastao za 28 odsto. Sa druge strane, prosečna plata je u periodu 1991–2014. porasla za 12 odsto, ali medijska plata je na kraju tog perioda niža nego na početku. Novac se taloži kod vlasnika kapitala, dok radnici od monumentalnih uspeha Nemačke nemaju ništa više osim relativno mali rizik da na duži period ostanu bez posla. Naprotiv – kako su plate rasle zbog inflacije, tako je radni čovek upadao u sve više poreske grupe i više davao državi. To je takozvana *hladna progresija*.

Problem zarada koje nisu toliko visoke koliko bi mogle da budu ("radnici su prevareni za bar četvrtinu svog novca", piše "Kontra magazin") produbljuje jaz između bogatih i siromašnih, koji je u Nemačkoj skandalozno dubok, te stvara trajni problem u penzionom sistemu. Ako se ovako nastavi, kroz tridesetak godina će svaki drugi penzioner živeti ispod granice siromaštva.

SUFICIT KAO DOGMA

Slabi su izgledi da se tu nešto promeni, piše nemački novinar Wolfgang Minchau za "Fajnenšel tajms": "Vladajući demohrišćani imaju dogmatsku potrebu za fiskalnim suficitom. Da bi se on smanjio, potrebno je ne samo da Angela Merkel izgubi izbore u septembru, nego i da njena stranka uopšte ne bude deo sledeće vlasti. Drugim rečima, rešenje bi donela vlada ekstremne leve – koalicija socijaldemokrata, Zelenih i Levice – ili apsolutna većina za Alternativu za Nemačku. Srećno s tim. Pozivi na više investicija u trenutnom političkom okruženju su realni otprilike kao kada biste zamolili dobru vilu da uzme nemačke novčiće i

preraspodeli ih onima u evrozoni, kojima su novčići potrebni. U realnosti će nemački platni suficit i dalje postojati, a kritike iz SAD postaće glasnije. No za razliku od Evropske komisije, SAD ima adute."

Adute? Recimo, Tramp je već podvuknuo da Amerika neće skoro sama da izdrži NATO i time podsetio da je obaveza članica te alijanse da dva odsto BDP-a daju za odbranu. "Time Tramp nije mislio na Rumune i Bugare", primećuje cinično "Berliner morgenpost". Nemačka je trenutno na 1,5 odsto izdataka, i najkasnije do 2020. treba da dođe na projektovana dva odsto.

Drugi adut preko kojeg SAD mogu da umanje svoj deficit u trgovini sa Evropom jeste sporazum CETA između EU i Kanade koji je već potpisan i čeka na ratifikaciju. Jer čak 40.000 američkih firmi ima svoja predstavništva ili kćerke-firme u Kanadi, pa će preko njih moći da uživa pogodnosti izvoza u EU, dok SAD same ne moraju da otvaraju tržište.

Treći adut je za sada samo pretnja – Tramp je rekao da će visokim carinama oglobiti one države sa kojima SAD imaju platni deficit. Nemci se najviše boje za industriju automobila, svoju najvažniju izvoznu granu.

Bečki "Standard" primećuje da Tramp "stiskajući Nemačku" zapravo samo Nemačkoj čini uslugu. Jer zemlje sa jakim platnim suficitom postaju po definiciji poverioci onih kojima treba pozajmiti novac. Recimo, upravo Sjedinjenim Državama. Amerika pritom ima prednost, jer je većina svetskih tokova novca indeksirana u njenoj domaćoj valuti koju Federalne rezerve po potrebi devalviraju kako bi poveriocima bilo realno vraćeno manje nego što su pozajmili.

"Zemlje sa hroničnim platnim suficitom su gubitnici svetske privrede koji se osećaju bogato iako su siromašni", piše austrijski list. "Zato bi pre svega bilo u interesu Nemačke da promeni svoju ekonomsku politiku. Jedan od boljih viceva istorije je to što jedan primitivni i opasni predsednik SAD, koji o ekonomiji nema pojma, sada primorava Nemce da im bude bolje."

¶

NEMANJA RUJEVIĆ

Tako govoraše Putin

Na Bezbednosnoj konferenciji u Minhenu 2007. Vladimir Putin je bacio rukavicu unipolarnom uređenju sveta po receptu Pax Americana. Posle toga rusko-američki odnosi su se pogoršavali, a popravljanja odnosa posle dolaska Donalda Trampa u Belu kuću mnogi se iz nekih razloga plaše

Pred najavljeni susret ruskog ministra spoljnih poslova Sergeja Lavrova i američkog državnog sekretara Reksa Tilersona o mogućoj normalizaciji prilično loših američko-ruskih odnosa vlada veća panika nego u filmu *Rusi dolaze*.

Rusko-američkom sporazumu se s jedne strane protive američki jastrebovi (u koje spada raznolika galerija aktera – od humanitarnih intervencionista, liberala i konzervativaca kakav je recimo bivši vijetnamski zarobljenik Džon Mekejn). S druge strane, zabrinuti su pripadnici evropskih vladajućih establišmenata koji “neće ni Trampa ni Putina za predsednika” i koji se plaše da će biti oduvani nekim “trampovskim” populističkim galskim ili drugim talasom. Tu su i istočni Evropljani pod NATO kišobranom. Pristrasni analitičari nagađaju šta hoće Tramp, a šta hoće Putin – koji je rekao šta hoće još pre deset godina, ali ga nisu čuli.

Ta atmosfera čini aktuelnim govor predsednika Ruske Federacije na Bezbednosnoj konferenciji u Minhenu 10. februara 2007. u kome je on osporio u to vreme potpuno neprikosnoveni koncept jednopolarnog sveta, rekavši da taj termin znači samo jedno: jedan centar vlasti, jedan centar moći, jedan centar donošenja rešenja – svet jednog gospodara, jednog suverena, a da to nema nikakve veze s demokratijom, da je neprimenljivo, nemoguće i opasno.

Krizu na Bliskom istoku, koja se 2007. tek razgorevala nakon američke invazije u Iraku 2003, Putin je povezivao i sa rastom socijalne napetosti u nepravdom i ciničnom unipolarnom svetu gladnom profita, koja, po njegovoj proceni, u bednim i depresivnim regionima neizbežno utiče na rast radikalizma, ekstremizma, potpiruje terorizam i lokalne konflikte. “A ako se desi da sve ovo, na primer, na

ŠIRINJE NATO: Američki vojnici u Litvaniji

Bliskom istoku dodatno pojača percepciju spoljnog sveta kao nepravdnog, onda postoji opasnost od globalne destabilizacije”, rekao je Putin 2007.

Naročito oštro je govorio o tome da je krajnje opasna hipertrofirana primena vojne sile u međunarodnim odnosima, jer vodi iz jednog konflikta u drugi, dovodi do toga da se niko više ne oseća bezbednim, zato što se niko više ne može osloniti na međunarodno pravo kao na kamenu stenu, a takva politika vodi u trku u naoružanju.

Na pitanje da li treba nezainteresovano i bezvoljno gledati na različite unutrašnje konflikte u pojedinim zemljama, na postupke autoritarnih režima, tirana, na rasprostranjenje oružja masovnog uništenja, Putin je sagovornike podsećao na to da se desila mirna transformacija sovjetskog režima – i “to kakvog režima, s kakvom količinom oružja, posebno atomskog oružja” – pa zašto je sada u svakom pogodnom slučaju nužno bombardovati i pucati?

NE NATO

Najkonkretnije se Putin 2007. protivio proširenju NATO-a na istok.

Dogovor o običnim oružanim snagama

u Evropi potpisan 1999. uvažavao je novu geopolitičku realnost – likvidaciju Varšavskog bloka – i sadržavao odredbe o razmeštanju određene količine oružja na tzv. krilnim pozicijama, ali su države članice NATO-a otvoreno izjavile da ga neće ratifikovati do trenutka dok Rusija ne povuče svoje baze iz Gruzije i Moldavije, objašnjavao je 2007. godine. Putin je tvrdio da je ruska vojska usporenim tempom izvođena iz Gruzije, a da je u Moldaviji ostalo oko 500 vojnika koji ispunjavaju mirotnovačke dužnosti i čuvaju skladišta oružja koja su tamo ostala iz vremena SSSR. Upozorio je, međutim, da su u to vreme u Bugarskoj i Rumuniji razmeštane takozvane lake američke isturene baze od po pet hiljada komada bajoneta u svakoj.

Prema Putinovim rečima, ozbiljni provocirajući faktor je bilo to što je NATO na ruskim državnim granicama, a Rusija, strogo ispunjavajući dogovor, nikako ne reaguje na ta dejstva.

“Šta je ostalo od uveravanja koja su davali zapadni partneri posle raspuštanja Varšavskog pakta? Njih niko čak i ne pominje”, rekao je i podsetio na izjavu tadašnjeg generalnog sekretara NATO-a

nemačkog generala Manfreda Vernera u Briselu 17. maja 1990: "Sama činjenica da smo mi spremni da ne razmeštamo vojsku NATO-a van teritorije Savezne Republike Nemačke daje Sovjetskom Savezu tvrde garancije bezbednosti."

Na pitanje zašto se Rusija boji demokratije i stabilnih suseda, s obzirom na to da je priključivanje NATO-u rezultat demokratske volje država koje hoće da pođu tim putem, odgovorio je konstatacijom da NATO nije univerzalna organizacija kao Ujedinjene nacije, već da je to pre svega vojno-politički blok, da Rusija ne spori da je čuvanje sopstvene bezbednosti prerogativ svake suverene države, ali je pitao da li je pritom nužno gurati vojnu infrastrukturu ka ruskim granicama.

Putin je 2007. rekao da su sistemi protivrakatne odbrane (PRO) u istočnoj Evropi u to vreme bili neefektivni, ali da će Rusi morati da reaguju kada nastupi trenutak da ruske nuklearne snage pomoću tog sistema mogu biti neutralizovane, a balans narušen, što može voditi rasplamsavanju lokalnih pa i globalnih konflikata. Na pitanje "kako", odgovorio je: "Onako kako je jeftinije po nas – asimetrično... Ako vi govorite da sistem PRO nije usmeren protiv nas, onda ni to naše oružje nije usmereno protiv vas. Tu nema ničeg ličnog, to je samo računica..."

GRUZIJA I UKRAJINA

Godinu dana posle tog skupa u Minhenu, dok je Putin, tada premijer, bio na Olimpijadi u Peking, tadašnji od Zapada podržavani predsednik Gruzije Mihail Sakašvili pokrenuo je vojnu akciju radi pokoravanja i reintegracije odbegle Južne Osetije, pa je posle pogibije ruskih mirotvoraca na liniji razdvajanja po naredbi tadašnjeg predsednika Dmitrija Medvedeva ruska vojska intervenisala u Gruziji, što su zapadne države tumačile kao ruski upad u Gruziju. Južna Osetija je proglasila nezavisnost, a konflikt je zamrznut.

Godine 2014, opet za vreme Olimpijskih igara, ovog puta zimskih u Sočiju, tzv. Majdan revolucija rezultirala je svrgavanjem ukrajinskog premijera Viktora Janukoviča, nakon čega je u prisustvu ruske vojske (koja je inače bila u Sevastopolju u okviru ugovora o lociranju Crnomorske flote) na Krimu sproveden referendum o priključenju Rusiji. Tadašnja državna sekretarka SAD Hilari Klinton je to poredila sa Hitlerovom aneksijom Sudeta, Putinu su u zapadnim medijima crtali Hitlerove brkove, a Raša tudej se i danas ruga američkom slabom poznavanju istorije i vrti klip u kome neka američka političarka besno protestuje protiv ruskog upada u Koreju (*russian incursion i Korea... Krimea*). Dok su analitičari

Stratforda i drugih *think-tank* organizacija prognozirali da će Putin sigurno osvojiti još parče Ukrajine da bi obezbedio koridor do Krima, s druge strane Krima, u Kerčenskom moreuzu Rusija gradi 19 kilometara dug most. Putin izjavljuje da je bolje da na Krimu bude ruska Crnomorska flota nego flota NATO-a "pa da nas zovu u goste".

Godine 2014. Putin je nekoliko puta pomenuo kosovski primer kao precedan koji je razrušio princip nepromenljivosti granica, kad su ga optuživali da taj princip krši pripajanjem Krima Rusiji. Na pitanje šta će biti s Kosovom i Srbijom, Putin je te 2007. odgovorio da nije nužno predstavljati sebe kao gospoda boga i rešavati sve probleme svih naroda. Većina zapadnih zemalja je 2008. priznala nezavisnost Kosova.

Kad je posle Majdan revolucije u Kijevu, u Donbasu izbio ustanak, pa nakon što je Ukrajina pokrenula takozvanu Antiterorističku akciju, poginulo je oko 10.000 ljudi. Zapadne države su optužile Rusiju da je vojno intervenisala u Ukrajini i ugrozila njen državni suverenitet, i zavele su joj sankcije. Rusija je optuživala SAD i zapadne sile da su izvele državni udar u Kijevu. Konflikt je zamrznut takozvanim Minskim sporazumom, ali pušaranja na liniji razdvajanja nisu prestala.

SIRIJA: Ruska intervencija koju je Putin nagovestio pre deset godina

Fotografije: AP Photo

NATO je 2012. počeo raspoređivanje tenkovske brigade od oko 4000 ljudi u baltičkim zemljama, koje je iz nekih razloga proglasio za sledeću metu ruskog rata preko posrednika (*proxy war*), te u Poljskoj, s nagoveštajem da će se jedinice rotirati i biti takođe raspoređene u Rumuniji i Bugarskoj. Rusija je zauzvrat pojačala vojno prisustvo, razmestivši novu diviziju uz svoju severozapadnu granicu, a u Kalinjingradu je postavila raketne sisteme "iskander".

GAS

Putin je u Minhenu 2007. pokušavao i da umiri evropske partnere posle energetske krize 2006, kada je zbog navodnog ukrajinskog neovlašćenog preuzimanja ruskog gasa namenjenog Evropi u zimskom periodu bio prekinut dovod gasa gasovodom Urengoj–Pomari–Užgorod (čijim velikim delom upravlja Ukrajina, a koji je inače izgrađen osamdesetih u vreme SSSR, uprkos tome što je administracija američkog predsednika Ronalda Regana zabranila američkim kompanijama da isporučuju opremu za njegovu izgradnju, pa i uvela sankcije protiv evropskih kompanija koje su odbile da na američki pritisak odustanu od ugovora sa SSSR o isporukama gasa preko tog gasovoda). Rekao je da u energetske sferi Rusija stoji na stanovištu da cenu energenata određuje tržište, a ne političke spekulacije, ekonomski pritisak ili ucene, za šta su Rusiju u to vreme sumnjicali Amerikanci, koji su se uplitali u energetske priču u Evropi opisujući je kao previše zavisnu od Rusije, možda i radi obezbeđivanja tržišta za američki tečni gas, a i radi obezbeđivanja dovoda

gasu u EU iz Azerbejdžana.

Razni faktori iz EU su u poslednjoj deceniji nizom poteza pokušavali da navedu ruski Gasprom da odustane od prekida tranzita gasa u EU preko Ukrajine najavljenog za 2019, odnosno preko pomenutog gasovoda Urengoj–Pomari–Užgorod, nekad nepoželjnog za Amerikance. Osujećena je realizacija gasovoda Južni tok na dnu Crnog mora. Motiv je bio da se novom evro-američkom štitičniku Ukrajini, čija je ekonomija bila u slobodnom padu, obezbedi tranzicioni prihod. Kad je zbog pritiska Evropske energetske zajednice, čije odredbe zabranjuju proizvođaču da bude i distributer gasa, Bugarska zamrzla rad na realizaciji Južnog toka, Rusi su precrtali Južni tok, a Putin je s turskim predsednikom Erdoganom ugovorio izgradnju Turskog toka, čija je realizacija posle šestomesečne krize u tursko-ruskim odnosima nastavljena. U međuvremenu, posebnim aranžmanom s Nemačkom izgrađen je gasovod Severni tok 1. Ugovorena je i izgradnja drugog kraka baltičkog gasovoda Severni tok 2, kome se još protivi Poljska, čiji tranzicioni status taj gasovod ugrožava.

BLISKOISTOČNI ČVOR

Putin je još u Minhenu 2007. najavio da "Rusija izlazi iz položaja uzdržanosti". To je, inače, za savremenu rusku spoljnu politiku kulturna i reklo bi se rukovodeća rečenica ruskog ministra i kancelara Aleksandra Gorčakova izgovorena 1860, posle oporavka nakon poraza u Krimskom ratu 1853–56.

Putin je konstatovao da je hladni rat, kao i svaki rat, ostavio neeksplođirane municiju, ideološke stereotipe, dvojne

standarde i šablone dvojnog mišljenja. Mnoge tada pomenute teme i sada su na dnevnom redu. Borbu protiv međunarodnog terorizma proglasio je za prioritet, a saopštio je i da Rusija deli zabrinutost kad je reč o karakteru i nameni atomskog programa Irana i o probi atomske bombe koju je izvršila Severna Koreja, što su pitanja aktuelna i danas.

Ponovio je da će se Rusija angažovati na sprečavanju širenja oružja za masovno uništenje.

Rusija je bila aktivna u pregovorima SAD, Međunarodne agencije za atomsku energiju UN i drugih zemalja sa Iranom 2013. o obustavljanju na deset godina programa obogaćivanja uranijuma koji može omogućiti proizvodnju atomskog oružja. Novoizabrani predsednik SAD Donald Tramp je pak najavio da će preispitati taj sporazum (kojim se Iranu ukidaju sankcije).

U saradnji sa administracijom Baraka Obame, s kojom je bila u konfliktu zbog Ukrajine, Rusija je isposlovala da se likvidiraju sirijske zalihe sredstava za hemijski rat. To je dalo alibi Obami da odoli pritisku intervencionista kod kuće i ne uplete se prekomerno u još jedan rat.

Rusija je pružila i masivnu vazдушnu podršku snagama Bašara Asada u sirijskom ratu svih protiv svih koji traje od 2012. Ta ruska vojna intervencija je izazvala besne reakcije u zapadnim zemljama, posebno u onima koje su inače obučavale i oružjem pomagale razne frakcije sirijskih pobunjenika, a naročito u Velikoj Britaniji i Americi, s kojom je Rusija inače dugo neuspešno pregovarala o mirovnom aranžmanu za Siriju. Rusija se inače protivila "izvozu demokratije" kroz tzv. arapska proleća u Tunisu, Libiji, Egiptu i Siriji.

Američki predsednik Tramp je najavio da bi mogao da se sporazume s Putinom u borbi protiv Islamske države, koja se prostire na teritoriji Sirije i Iraka, gde je u haotičnom vakuumu posle američke invazije na Irak 2003. i nastala, a protiv koje su Amerikanci formirali koaliciju od 68 zemalja koja nije dala željene efekte.

MILAN MILOŠEVIĆ

Kompletna IT rešenja na jednom mestu

INTERNET • TELEFONIJA • CLOUD • HOSTING

Nudimo vam različite internet i hosting usluge, kao i napredne servise za uspešno poslovanje.

- Cloud Linux i Windows serveri
- Zakup profesionalnih namenskih servera
- Brojne cloud aplikacije (SaaS)
- Cloud inženjering
- Web hosting
- Usluge Tier 3 Data centra
- BIZ Smart paketi
- Optički internet
- Managed servisi
- Poslovna fiksna telefonija

Polupismeni osmaci

Dobro je da za digitalnu pismenost ne postoje PISA testovi jer ne možemo biti sigurni da bi se na njima naši đaci dobro snašli i gde bi bili u odnosu na vršnjake u svetu. Ali, jedino relevantno, lokalno istraživanje koje postoji na tu temu nije dalo ohrabrujuće rezultate.

Istraživanje je od Instituta za psihologiju Filozofskog fakulteta u Beogradu naručilo Ministarstvo prosvete, istraživači su bili Dobrinka Kuzmanović i Aleksandar Baucal. Cilj je bio da se proverí kako se učenici osmih razreda snalaze u korišćenju računara. Obavljeno je u maju prošle godine, istovremeno u 56 razreda, i obuhvatilo je 1014 učenika širom Srbije.

Moglo bi se reći da uzorak dobro odslikava Srbiju, broj dečaka i devojčica je gotovo jednak, socijalna slika učenika odgovara srpskom proseku. Zato su rezultati onespokojavajući.

Đaci su dobili 30 zadataka različitog nivoa težine i 45 minuta da ih reše, elektronski, svaki đak sa posebnom šifrom i svi u isto vreme (5. maja 2016) kako bi se izbegla mogućnost širenja zadataka po društvenim mrežama.

Zadaci su osmišljeni tako da provere znaju li đaci šta rade na računarima i internetu, ali i da otkriju njihove navike u tom svetu, nešto poput testova za vozački ispit. Dakle, nije se tražilo da objasne kako rade svećice već kako se i kada uključuje migavac, da pojasnim metaforu.

Nijedan đak nije tačno uradio svih 30 zadataka, maksimalno su uspeli da urade 27, a minimalno samo dva. Polovina đaka imala je manje od 40 odsto tačnih odgovora, a neslavne tri četvrtine đaka tačno je uradilo manje od 50 odsto zadataka. Pritom je među testiranima čak 78 odsto odličnih i vrlo dobrih.

Istraživanje pokazuje da sva deca koriste internet, a 82 odsto kaže da im internet koriste i oba roditelja. Četiri

petine dece ima svoj pametni telefon, a od celog interneta najviše vremena provode na društvenim mrežama, uglavnom četujući.

Skoro polovina dece nikada kod kuće nije koristila nikakav program za učenje, misli se na učenje školskog gradiva. Većina kaže da su informatičko znanje sticali sami, vrlo malo od roditelja ili na specijalizovanoj nastavi. Naročito je porazno to što (kažu đaci) na časovima Tehničkog i informatičkog obrazovanja (TIO) malo šta rade na računarima.

Samopouzdanja im zato ne manjka. Dečaci uglavnom misle da o računarima znaju više od devojčica (test to potvrđuje, nažalost), mnogo njih veruje da zna više od svojih vršnjaka, ali i od roditelja i nastavnika. Test su bolje uradili bolji đaci, posebno oni koji imaju dobre ocene iz TIO, matematike, srpskog i engleskog. Takođe, bolji su oni koji poseduju više uređaja i provode više sati na internetu kod kuće. S druge strane, oni koji su naveli da više koriste računar u školi ili da o računarima uče na časovima TIO, test su uradili lošije. Oni koji misle da su dobri na računaru, dobri su bili i na testu.

Ako bi se u nekoliko reči komentarisalo ovo istraživanje (može se naći u celosti na sajtu Ministarstva), moglo bi se reći da se deca u Srbiji digitalno opismenjuju stihijski, bez razrađenog sistema, da se to znanje cepa po rodu i socijalnom statusu i da im je Fejsbuk najbliža religija. U smislu digitalne pismenosti, potpisuju se uglavnom palcem, i to sa oba palca, kojima kucaju poruke. Ostali prsti im miruju.

Nije baš dobra polazna osnova za ambiciozne planove države koji se odnose na IT sektor, ali je dobro imati iskreno ogledalo. Ne bi valjalo da ga razbijemo ili ignoriramo samo zato što nismo najlepši. ¶

PRODAJA I PRETPLATA

ŠTAMPANO IZDANJE

	kurirom [Beograd]	poštom [Srbija]	običnom poštom [Evropa]	avionom [ceo svet]
6 meseci / 26 brojeva	4650 RSD	4400 RSD	90 EUR	135 EUR
12 meseci / 52 broja	9300 RSD	8800 RSD	170 EUR	260 EUR

INTERNET IZDANJE

	iz Srbije uplatnicom	iz sveta karticom
1 broj sa PDF-om	—	1,49 EUR
1 mesec / 4 broja sa PDF-om	—	5,49 EUR
6 meseci / 26 brojeva bez PDF-a	2600 RSD	1500 RSD
6 meseci / 26 brojeva sa PDF-om	3600 RSD	2000 RSD
12 meseci / 52 broja bez PDF-a	4300 RSD	2900 RSD
12 meseci / 52 broja sa PDF-om	5800 RSD	3800 RSD
		50,00 EUR

Opcija PDF podrazumeva i mogućnost preuzimanja fajla u obliku identičnog štampanom izdanju. **ZABRANJENO JE DA VIŠE LICA UPOTREBLJAVA ISTI NALOG.** PDF fajl se daje na ličnu upotrebu registrovanom pretplatniku, fizičkom licu, i **ZABRANJENO JE DISTRIBUIRATI CEO ILI DELOVE FAJLA** bez prethodne pisane saglasnosti NP Vreme doo, Beograd. U sve dinarske cene je uračunat PDV. U sve cene pretplate na štampana izdanja uračunata je poštarina.

Uplatu možete izvršiti lično u prostorijama redakcije, radnim danima od 9.30 do 14.30h. Tokom promotivnog perioda za ovu vrstu uplate važi poseban popust (vidi tabelu levo). Ako ne možete doći u redakciju, potvrdu o uplati zajedno sa svojim podacima pošaljite e-mailom na adresu prodaja@vreme.com, faksom na broj 011/3238-662 ili poštom na Vreme, Trg Republike 5, Beograd, sa naznakom za šta je uplata izvršena. Za internet pretplatu obavezno navesti e-mail za kontakt. Vašu e-mail adresu ne ustupamo trećim licima. Dinarske uplate izvršite u korist NP VREME na račun broj 160-302538-91.

Za dostavu u inostranstvu, uplata u zemlji se vrši uplatom odgovarajućeg iznosa na naš dinarski račun, u dinarskoj protivvrednosti prema srednjem kursu NBS na dan uplate. Iz inostranstva možete izvršiti uplate za sva naša izdanja pomoću kreditne kartice na internet adresi <http://www.vreme.com/pretplata> ili direktno na naš devizni račun (za detalje obratiti se službi prodaje). Trajanje pretplate na internet izdanje određuje se datumi do isteka poslednjeg dana pred izlazak broja za koji pretplata više ne važi.

DOSTUPNO U DIGITALNOM FORMATU
www.novinarnica.net

Usluge internet pretplate na Vreme vrši i
www.novinarnica.net prema svom cenovniku.

Dodatne informacije u vezi s prodajom i pretplatom: telefonom, radnim danom od 9 do 15h: 011/3234-774 ili e-mailom na prodaja@vreme.com

BRIXIA

ALEKSANDAR ZOGRAF.

GRAD BRIXIA
(DANAS BREŠA) JE,
U RIMSKO VREME, BIO
VAŽAN CENTAR SEVERNE ITALIJE.
JOŠ U DEVETNAESTOM VEKU SU OTKRI-
VENI OSTACI HRAMA PODIGNUTOG U VES-
PAZI JANOVO VREME, JEDAN OD SVEGA
NEKOLIKO KAPITOLIUMA-HRAMOVA POSVE-
ĆENIH BOŽANSKOM TROJSTVU-JUPITERU,
JUNONI I MINERVI... IAKO TEK DELIMIČ-
NO REKONSTRUISAN, DREVNI HRAM U
CENTRU SAVREMENOG GRADA DELUJE
MOĆNO...

ISPOD KAPITOLIUMA, MEĐUTIM, NALAZE SE OSTACI JOŠ STARIJEG HRAMA SA ČAK ČETIRI PROSTORIJE,
IZ PERIODA RIMSKE REPUBLIKE-IAKO JE NALAZIŠTE KONSTANTOVANO JOŠ U DEVETNAESTOM VEKU,
ISTRAŽIVANJA SU ZAPOČETA PEDESETIH, A ZAVRŠENA 2005, KADA JE POTPUNO ISPRAŽNJE PROSTOR,
ZATRPAN JOŠ U ANTIČKO VREME. GODINE 2015. OSTACI HRAMA KONAČNO SU OTVORENI ZA POSETIOCE, A
TEMPERATURA I VLAŽNOST UNUTAR PROSTORIJA STROGO SU KONTROLISANI.

RAZLOG INSTALACIJE SLOŽENOG SISTEMA VENTILACIJE JE DA BI SE FRESKE, KOJE SE TU NALAZE, SAČUVALE OD OŠTEĆENJA KOJEG BI MOGLA IZAZOVATI PRISUSTVO I DISANJE POSETILACA. OSLIKANI ZIDOV I SAČUVALI SU SE MOŽDA BAŠ ZATO ŠTO SU ZATRPANI PRILIKOM IZGRADNJE KAPITOLIUMA – OMOGUĆIVŠI DA ČITAV OVAJ PROSTOR, IAKO USRED JEDNOG MODERNOG NASELJA, BUDE MOGUĆE POSMATRATI U SLOJEVIMA KOJI SE SEŽU DUBOKO U PROŠLOST...

ZIDNE SLIKARIJE DOČARAVAJU ILUZIJU RAZASTRTE ZAVESE, IZA KOJE JE MOGUĆE VIDETI TOBOŽNJI ZID OD ZELENIH KAMENIH PLOČA. VELIKE SLIKANE POVRŠINE, KOJE SIMULIRAJU MERMERNE PLOČE, BILE SU GLAČANE VOSKOM I MASLINOVIIM ULJEM, DA BI FINGIRALE SJAJ KAMENA. UPRKOS NASTOJANJU DA SE, PREMA RIMSKOM OBICAJU, STVORI JEDNA ZAPRAVO LAKO PROZORLJIVA VARKA, KRAJNJI UTISAK JE ISPUJEN MISTIKOM – I PRE DVE HILJADE GODINA, KAO I DANAS, LJUDE JE UZBUĐIVALO PITANJE: ŠTA SE KRIJE IZA TANKE FASADE KOJA NAS OKRUŽUJE?

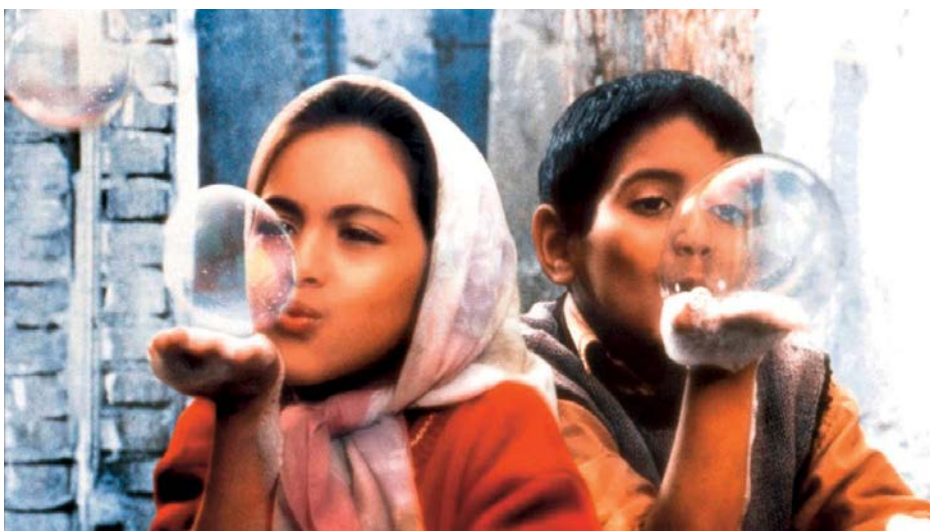

Deca neba

U filmu *Deca neba*, cela se priča odvija u teheranskom predgrađu gde se odrasta u bolnom siromaštvu i nekoj dirljivosti, a opet pomalo gruboj bliskosti. Na početku, brat greškom gubi sestrine cipele i oni se, da ne bi opterećivali roditelje, menjaju – ujutru u školu patike nosi dečak, onda trči kući i daje ih sestri, pa obrnuto. Kamera prati to trčanje, mala stopala koja preskaču vodene kanale, bose, izranavljene prste i duge poglede ka cipelama druge dece na školskom odmoru. U mestu se organizuje trka, gde su nagrada za treće mesto – patike. Brat, uveren da je to način da se iskupi, govori sestri kako će učestvovati i da se za treće mesto dobijaju patike. Ona odgovara: "A zašto treće?" U njenom dečijem kosmosu te patike

da ću biti psihološkinja. I da ću pisati knjige (Nina i ja samo čak htele da prodajemo nakit koji smo dobile na rođenju, da bismo ušle u samizdat biznis), i da ću se baviti humanitarnim radom, i da ću imati prvo dete do 27 godine, drugo do 29, treće malo kasnije i to ovim redom: devojčica – devojčica – dečak. I moram da kažem, bila sam ozbiljno odlučna. Ma kako te ideje zvučale, ma kako bile ostvarive, bila sam uverena u nužnost njihovog ostvarivanja te da nema trunke sumnje u to da sam predodređena baš za takav scenario i da mi je on nadohvat ruke.

Imam trideset i jednu godinu. Srećno sam udata. Nemam dece. Novinarka sam. Pišem samo za sebe i one najbližije.

su nešto najlepše što može da se dobije i pitanje koje se nameće iz njenog zbunjenog "A zašto treće?" jeste: kako je moguće da je ono što je za nju toliko dragoceno, za nekog drugog vredno tek trećeg mesta?

Ima naravno razne dece, kao i raznih roditelja – i bahatih i razmaženih, i dobrih i plemenitih, i zbunjenih i surovih, i onih koji se lako zaigraju i onih koji ne podnose samoću, onih koji od senki i snopova na zidu prave predstave i onih kojima stotina igračaka leži u nekom ćošku, poput groblja ostavljenih lutaka koje su zanimljive kada se tek otpakuju, a onda se brzo gurnu u neku pomrčinu. Ali ovo nije priča o tome.

Ma koliko da je uvrežena ideja da deca ne znaju šta žele, a odrasli znaju, tu bi trebalo staviti veliki i masni znak pitanja. Makar kada je reč o nekoj deci i nekim odraslima. Kada si mlad, ako uopšte razmišljaš o dalekom sutra, veruješ ipak da će stvari nekako teći – uzvodno ili nizvodno, ali će teći. Ja sam mislila da će mi do tridesete godine mahom sve biti jasno, a ono što mi ne bude, za tim se neću ni osvrnati.

Sa osam godina mi je na školskom odmoru moja drugarica Nina, kada sam joj saopštila da ću biti glumica, kazala da ću se verovatno udavati sedam puta jer kakva je to glumica koja ne liči na Elizabet Tejlor. Čak me je i nartala kako se ogledam u nekom ogledalcetu, čini mi se da sam bila obučena u ljubičasto i imala jak karmin. Godinama sam verovala da ću zaista biti glumica, a onda sam isto tako dugo bila uverena

Upravo razmišljam da li da upišem doktorat. Ako upišem, da li da to bude u Nemačkoj? Šta ako se u međuvremenu nešto desi? Zašto nisam otišla u Kambodžu da volontiram?

Stalno razgovaram sa prijateljicama iz detinjstva. Sve imamo malo više od trideset godina i ništa nije tako jednostavno. Da li da kucamo ili samo da uđemo? Da li je ovo što smo do sada uradile dobro i dovoljno? Ne znam koga i šta, ali da li smo nekog ili nešto izneverile? Da li se trudimo previše ili premalo? Da li zaista želimo to što želimo i hoćemo to što tvrdimo da bismo htele? Da li smo, ako krenemo jednim putem, sigurne da je onaj drugi put bio lošiji, neprohodniji, izgubljeniji? Da li će svet biti u redu? Šta da uradimo da bi bio? Zar nije do sada trebalo da znamo one glavne, ozbiljne stvari, da donesemo sve one konačne odluke, da nam ostanu samo još sitnice i ukrasi? Zar nije trebalo da sada budemo sigurnije nego ranije, da vrcamo od samopouzdanja i (samo)uverenosti?

Jednom mi je neko pametan rekao da se oseća u svojoj odraslosti kao da treba drugi put da skoči padobranom. Prvi put je bilo nekako lakše, nisi znao ni šta te čeka, taj strah je menjao svoje oblike, mogao si da se zavaravaš, ali sada znaš kako je to kada u tišini propadaš kroz nebo.

Učimo da nije strašno da ne znamo, da ne razumemo, da nismo sigurne, da smo manje odlučne nego što smo bile. Iako nas već neko vreme klinici u ulazu oslovljavaju sa "vi".

JELENA JORGAČEVIĆ

OBRATI PAŽNJU!

MILAN MILOŠEVIĆ

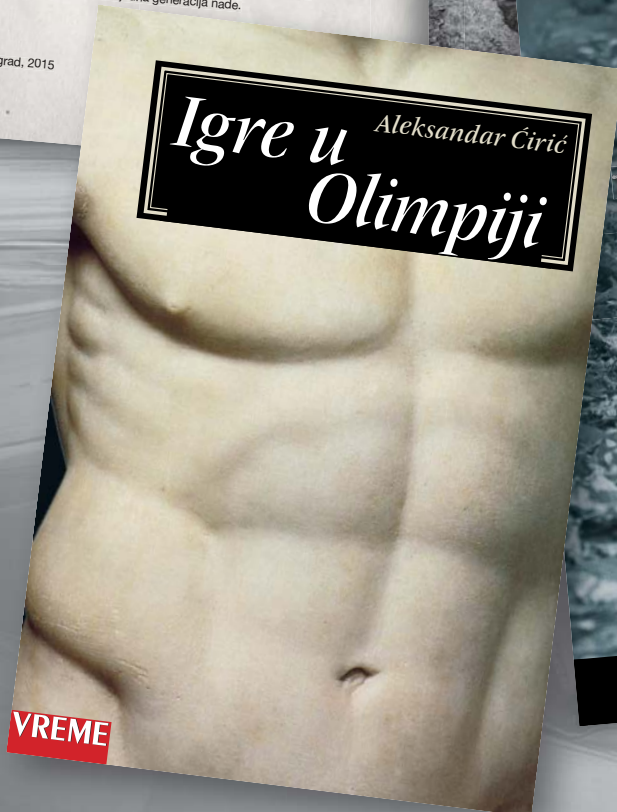
Desna deca levih roditelja

O JOŠ JEDNOJ GENERACIJI X
IZMEĐU "VOĐE", "DANGE" I "STRADIJE"

Prilog kulturi sećanja, hronika u 250.000 reči
u tekstovima ispisivanim tokom 2340 nedelja,
kao prolećne vode proteklih od 1970. do 2015.

Odabrani članci objavljeni tokom prethodnih 45 godina u listovima
Vreme, NIN, FAKK i Yu Novosti, o raspadu Jugoslavije, Kosovu,
uspaljenosti s kataklizmičnim posledicama, o političkim borbama
90-ih, prekinutoj modernizaciji i urbanizaciji bez urbanosti, migracijama
u samoupravnom socijalizmu i pećinskom antikomunizmu, o tome
kako će, sudeći po socijalizmu, kapitalizam u Srbiji ispasti loš
i o tome kako je otpisana jedna generacija nade.

Beograd, 2015

Knjige u izdanju nedeljnika

VREME

možete kupiti u:

prostorijama redakcije,
boljim knjižarama,
pouzećem ili preko interneta

informacije na 011/3234-774

ili www.vreme.com

Danas izaberite

YUHOR

www.yuhor.rs

YUHOR

Još od 1902.

Posvećen dobrom ukusu!

Copyright © NP Vreme, Beograd

Upotreba materijala iz ovog fajla u bilo koje svrhe osim za
ličnu arhivu dozvoljena je samo uz pisano odobrenje NP Vreme

PDF IZDANJE RAZVILI: Saša Marković i Ivan Hrašovec

OBRADA: Marjana Hrašovec